

การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธรมโลกีของเกษตรกรราชธานีโสก
จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวฝ่งบุญ ชาวหินฟ้า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Organic Rice Production in the Communal Consumption System
Of Rajchathani Asok Farmer Ubon Ratchathani Province**

Miss Fangbun Chaohinfa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Resources Management

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธรม โภกิจของเกษตรกรราชธานีอโศก
จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อและนามสกุล นางสาวผ่องบุญ ชาวหินฟ้า

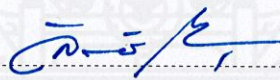
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สิงห์คำ

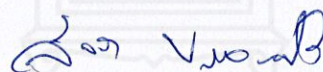
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2562

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ กรรณนุช)

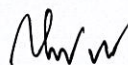
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สิงห์คำ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจของเกษตรกรราชธานีโสภ

จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย นางสาวฝิ่งบุญ ชาวหินฟ้า **รหัสนักศึกษา** 2599001415

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สังจา บรรจงศิริ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สิงห์คำ

ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณ โภคกิจ 2) การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจ 3) ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจ และ 4) ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจ

การวิจัยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มชาวนาคำยอด จำนวน 4 คน และกลุ่มโคกหนองนาจำนวน 4 คน ซึ่งเป็นสมาชิกเกษตรกรราชธานีโสภ เลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มชาวนาทั้งหมด เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณ โภคกิจ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา มีประสบการณ์ทำนาจากบรรพบุรุษ และสื่อต่างๆ มีพอครุสมณะโพธิรักษ์ เป็นแรงบันดาลใจ 2) การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจ เป็นการผลิตแบบอินทรีย์ มีการวางแผนการผลิต ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยพืชสดร่วมกับการใช้จุลินทรีย์ ปลุกโดยการหว่านและการดำ ใช้น้ำหมักชีวภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว การป้องกันสารปนเปื้อนในน้ำจากภายนอก โดยทำคลองระบายน้ำ ใช้น้ำฝน การเก็บเกี่ยวด้วยมือและเครื่องจักร ผลผลิตนำไปเก็บไว้เพื่อบริโภค ฟางข้าวนำไปคลุมแปลงผักสวนครัว และต่อซังไปกลบเพื่อบำรุงดิน 3) ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจ (1) ด้านเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ลดต้นทุนการผลิต ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (2) ด้านสังคม ได้เข้าถึงการมีส่วนร่วม ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน หมายถึง การมีความสัมพันธ์ มีการแบ่งปัน ทั้งผลผลิต และองค์ความรู้ต่างๆ ต่อสังคม (3) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้คืนความสมดุลให้กับธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างกลมกลืน และ 4) ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในระบบสาธารณ โภคกิจ ได้แก่ การพึ่งพาตัวเอง ผลิตเพื่อบริโภค ไม่เป็นหนี้ มีเหลือแล้วจึงจุนเจือสังคม และสาธารณะ (2) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความเกื้อกูลกันของคน นโยบายการบริหาร และคุณธรรมของชาวโสภ และการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ผู้นำ (3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน ศัตรูข้าว และน้ำ

คำสำคัญ การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจ เกษตรกรราชธานีโสภ

Thesis title: Organic Rice Production in the Communal Consumption System of Rajchathani Asok Farmer Ubon Ratchathani Province

Researcher: Miss Fangbun Chaohinfa; **ID:** 2599001415;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisor: (1) Dr.Sujja Banchongsiri, Associate Professor;

(2) Dr.Junya Singkham, Assistant Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

This research aimed to study 1) basic information of farmers who used communal consumption system for organic rice production, 2) the management of the rice production, 3) the effects of the rice production using the mentioned system, and 4) the factors that affected the rice production.

The data were collected from 4 rice farmers from Kum Yaod Farmer Group and 4 rice farmers from Koak Nhong Naa Farmer Group who were the member of Rajchathani Asok Farmer. The farmers were selected via purposive sampling from the total farmers by an in-depth interview and a group discussion. The qualitative data were analyzed using content analysis method.

The results showed that 1) the farmers who used communal consumption system for rice production had an educational level ranging from elementary school to higher educational level. Most gained their rice farming experiences from their ancestors/parents and various media. They also had Samana Pothirak monk as their inspiration. 2) The production of organic rice using the communal consumption system is one of organic rice production techniques which consists of processes as follow: production planning, soil adjustment/conditioning using organic fertilizers and green manure together with certain microorganisms. The rice was cultivated to the field using sowing and transplanting methods. Bioextract was used to prevent pests. The contamination of external chemicals to the water source used for farming was prevented by creating water canals around the field, using rainwater for irrigation, harvesting the rice by hands and certain machines. The rice was then stored for further consumption, rice straws were used to cover the soil for vegetation, and rice stubbles were handled through tillage for soil nutrition. 3) The effects of doing organic rice production in the communal consumption system were as follow: (1) in terms of economic aspect, the method was considered as self-reliable economy. It could reduce the cost of production, the reliance on external production factors, and the living expense within the farmers' families, (2) in terms of social aspects, the method could provide the accessibility through the local community, especially among household, religious temple, and school. To briefly explain, it meant that the system facilitated the relationship, sharing/exchanging, produces, and various knowledges within the society, (3) in terms of environmental aspects, it could help in balancing the surrounding environment and was eco-friendly. 4) Factors affecting the rice production using communal consumption system could be mainly classified as follow: (1) the economic-related factors consisted of self-reliability, production for consumptions, not holding debts, and sharing of excessive products to the society and public. (2) the social-related factors were the supportiveness of people, management policy, ethics of local people, and the ability for being a good role model of the leaders. (3) lastly, environmental-related factors were soil, pests, and water.

Keywords: Organic rice production in the communal consumption system, Rajchathani Asok Farmer

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตา และความร่วมมือ จากบุคคลหลายฝ่าย ดังรายนามต่อไปนี้

กราบขอบพระคุณพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ผู้นำชาวอโศก ที่ให้แนวคิดแก่ผู้วิจัย ในการศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต โดยท่านเห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ ทางการศึกษา สามารถทำให้เกิดการพัฒนาผู้วิจัยและสังคมโดยรวม

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้มีความเมตตาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ในรายละเอียดทุกขั้นตอนของวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สิงห์คำ และอาจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ วรรณนุช ที่กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำพร้อมคณาจารย์ทุกๆ ท่านที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย กราบขอบพระคุณยิ่ง

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการชุมชนราชธานีอโศก คณะกรรมการสหกรณ์ภูมिरักษ์ ที่อนุเมติทุนการศึกษาและชานาในระบบสาธารณ โภคิ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

คุณประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ขอมอบให้แก่ทุกท่านที่มีส่วนร่วมและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดคุณภาพชีวิตที่พอเพียง เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามศาสตร์พระราชา ขอมอบให้คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้หากงานวิจัยนี้บกพร่องประการใด ผู้วิจัย กราบขออภัยมา ณ ที่นี้

ฝั่งบุญ ชาวหินฟ้า

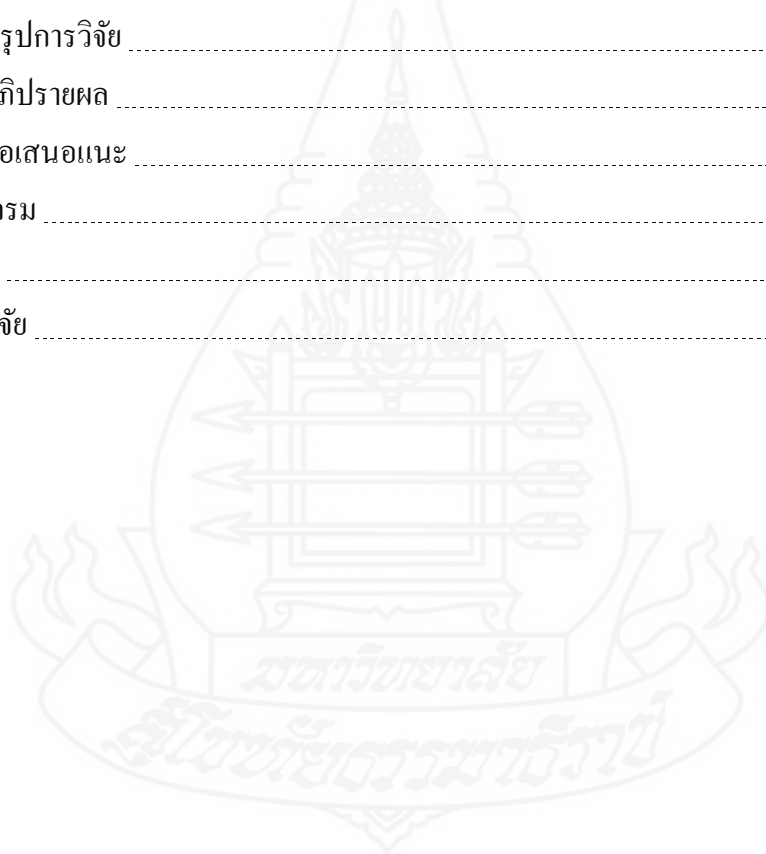
พฤศจิกายน 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
การปลูกข้าวอินทรีย์	6
แนวคิดและหลักปฏิบัติในระบบสาธิต โภคิ	13
การผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักบุญนิยม	25
ผลกระทบต่อผู้บริโภคในระบบสาธิต โภคิ	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของชวานาในระบบสาธารณสุข โภคี	45
ตอนที่ 2 การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี	56
ตอนที่ 3 ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี	62
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี	65
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปการวิจัย	68
อภิปรายผล	70
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	106
ประวัติผู้วิจัย	116

ณ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 การวางแผนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ ปี 2560/2561	56
ตารางที่ 4.2 ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ	65

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 3

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคน เพราะเป็นอาหารหลักของคนทั่วโลก ดังพุทธพจน์ที่ว่า “อาหารเป็นหนึ่งในโลก” แต่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับมาก กนกอร พรหมชาติ (2555, น. ๖) ส่งผลให้ข้าวมีโอกาสปนเปื้อนสารเคมี ซึ่งมีแนวโน้มความต้องการบริโภคข้าวปลอดภัยโดยเฉพาะข้าวอินทรีย์มีมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคตระหนักถึงความปลอดภัยด้านอาหารและสิ่งแวดล้อม ฦัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน (2558) กล่าวว่า กระแสความตื่นตัวเรื่องการรักษาสุขภาพของประชาชนไทยในเรื่องความปลอดภัยในการบริโภค อาหาร ความตื่นตัวในการรักษาสิ่งแวดล้อม และนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามที่มีการประกาศแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551-2554 และแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551-2554 ล้วนส่งผลให้เกษตรกรไทยหันมาทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้น โดยมีปริมาณการผลิตข้าวอินทรีย์ประมาณ 15,000 ตัน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อคำนวณถึงเนื้อที่ปลูกข้าวอินทรีย์ของประเทศคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ปลูกข้าวทั้งหมดของไทย ซึ่งนับว่าการผลิตข้าวอินทรีย์ยังคงมีปริมาณน้อย (ปราโมทย์ ยอดแก้ว, 2560, น. 410)

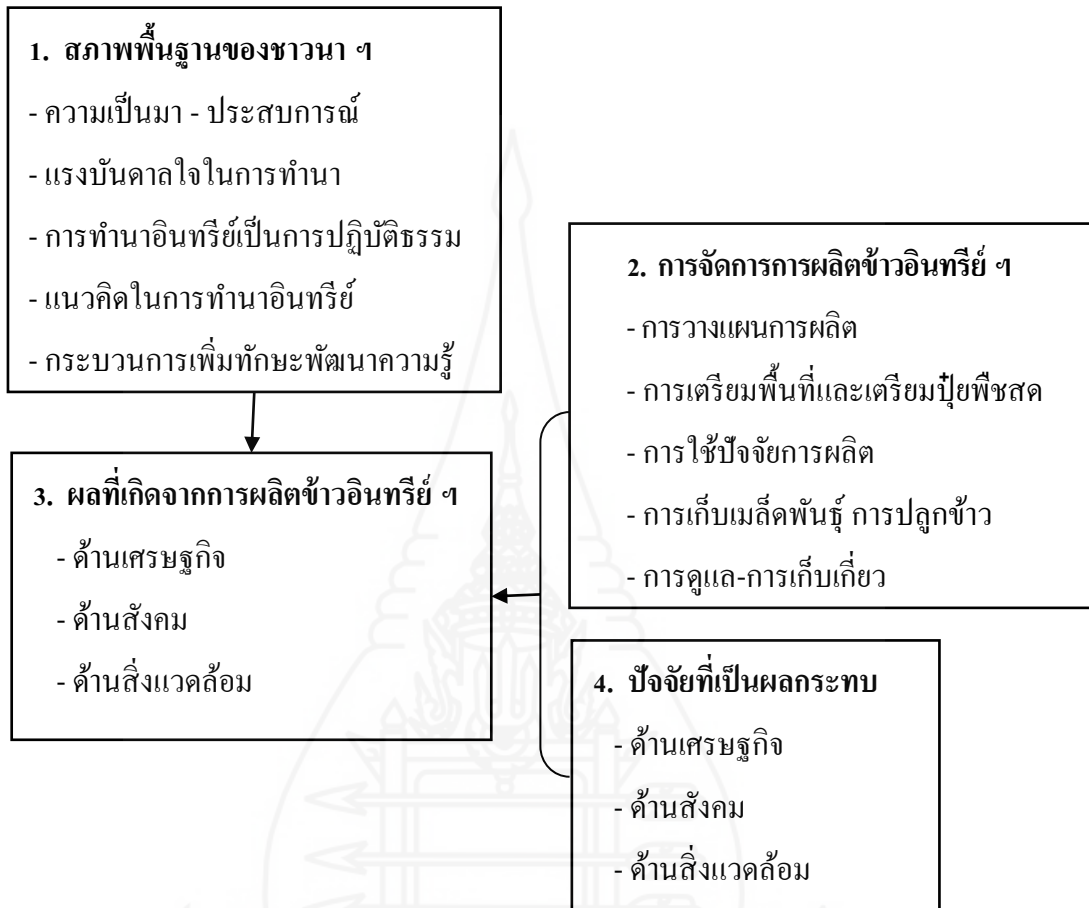
แนวทางการผลิตข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยมีหลายแนวทาง โดยแต่ละแนวทางส่วนใหญ่มุ่งเพื่อการบริโภคของตน และจำหน่ายทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน จากการศึกษาของ กนกอร พรหมชาติ (2555) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการผลิตข้าวอินทรีย์ของชาวนา พบว่าระบบสาธารณสุขโลกเป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ เพื่อแก้ปัญหาการผลิตข้าวของชาวนาให้มีความปลอดภัย และมีความมั่นคง ดังอุดมการณ์ที่สมณะโพธิรักษ์ ผู้นำชาวอโศก ที่กล่าวไว้ว่า “ข้าวไม่ใช่สินค้า แต่ข้าวคืออาหารที่ต้องแบ่งปันกันกิน” แม้มีการขายก็เกินไปเพื่อเป็นเครื่องเลี้ยงชีพ ชาวนาขายข้าว แต่ก็ต้องขายให้ถูก ไม่ตั้งราคาแพงโดยมีการพัฒนาชาวนาให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ มีน้ำใจตามหลักการค้ำชูบุญนิยม การทำนาจึงมีมิติของความเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสังคมที่ค่อนข้างลึกซึ้ง

ข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ เป็นข้าวไร้สารเคมีที่เป็นพิษมีขั้นตอนการปลูกโดยเน้นไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด ไม่มีการตัดต่อพันธุกรรม เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้วัสดุธรรมชาติหมุนเวียนกันมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองอย่างเพียงพอโดยเน้นวัสดุที่ให้ธาตุอาหารพืชสูงในท้องถิ่น เพราะเห็นความสำคัญของข้าวทุกเมล็ดที่ทำให้กินอื่ สามารถจำหน่าย จ่ายแจก เพื่อแบ่งปันในชุมชน ทั้งนี้เกิดจากชาวนาผู้ปฏิบัติตนตามแนวทางพุทธศาสนามีศีล 5 ลด ละ เลิก อบายมุขระบบสาธารณะ โภคิที่เป็นสังคมบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) บ้าน คือ สังคมชุมชนที่มีแนวทางการดำเนินชีวิตเรียบง่าย สมถะ เสียสละ ขยัน อยู่กันแบบลูก หลาน พี่ น้อง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นสังคมสาธารณะ โภคิ (กิน ใช้ร่วมกัน) เป็นหลักเศรษฐกิจ/สังคมของพุทธศาสนา นำไปสู่การสร้างความสุข สร้างความมั่นคง และยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมจากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการจัดการการผลิตที่เกิดจากการจัดการ ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานชาวนาในระบบสาธารณ โภคิ
- 2.2 เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ
- 2.3 เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ
- 2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพพื้นฐานของชาวนา ด้านการจัดการการผลิต ด้านผลที่เกิดจากการผลิตและด้านปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการผลิตข้าวอินทรีย์ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูลบริเวณหมู่ที่ 10 ตำบลบึงไผ่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 61 ไร่

4.3 ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ที่เป็นชาวนา ในชุมชนบรรราชธานีโอศกรวมทั้งหมดจำนวน 8 คนจำแนกได้ 2 ลักษณะคือ

4.3.1 ชาวนาในกลุ่มโคกหนองนา จำนวน 4 คน

4.3.2 ชาวนาในกลุ่มนาคำยอดจำนวน ผู้ใหญ่ 4 คน

4.4 ขอบเขตด้านเวลาการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ในกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ของระบบสาธิต โภคิ ในช่วงระหว่างเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2561 ซึ่งเป็นฤดูกาลผลิตข้าวในช่วงการทำงานปี

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การผลิตข้าวในระบบสาธิต โภคิ หมายถึง การผลิตข้าวไร่สารเคมีที่เป็นพืชมีขั้นตอน การปลูกโดยเน้นไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็น สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด ไม่มีการตัดต่อพันธุกรรม เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ วัสดุธรรมชาติหมุนเวียนกันมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองจากวัสดุที่ให้ธาตุอาหารพืชสูงในท้องถิ่น ผลผลิตสามารถจำหน่าย จ่ายแจก เพื่อแบ่งปันในชุมชน

5.2 หลักเศรษฐกิจแนวพุทธ หมายถึง หลักเศรษฐกิจที่ดีสูงสุด ที่โลกควรจะได้จะเป็น เพราะ ไม่มีระบบสังคมแบบไหนตรงตามเป้าหมายสูงสุดดีเท่า “สาธิต โภคิ” อีกแล้ว เนื่องจาก เป็นสังคมที่คนแต่ละคนในสังคมชุมชนนี้ทำงานฟรี ทุกคนยกผลผลิตให้ส่วนกลางหมด จึงเท่ากับ คนในสังคมนี้เสียภาษีให้ส่วนกลาง 100%

5.3 นักปฏิบัติธรรมชาวโอศก หมายถึง ผู้ปฏิบัติธรรมชาวพุทธสายอเทวนิยมที่ร่วมกัน เป็นหมู่กลุ่ม ที่เรียกว่า เป็นชุมชนบั้ง เป็นหมู่บ้านบั้ง เป็นอวาสถาน และพุทธสถานที่มีกระจาย อยู่ทั่วประเทศไทย

5.4 ชาวนาบรรราชธานีโอศก หมายถึง นักปฏิบัติธรรมชาว โอศกที่ประกอบอาชีพทำนา โดยใช้หลักปฏิบัติมรรคมีองค์ 8 (ทางสู่ความเป็นกลางอันประเสริฐ 8 ประการที่เป็นข้อปฏิบัติสู่ ความเป็นอาริยะ)

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ของชาวนากลุ่มอื่นๆ
- 6.2 เป็นแบบอย่างในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชน
- 6.3 เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริม การผลิตข้าวให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิของเกษตรกรราชธานีโสภ
จังหวัดอุบลราชธานี มีการสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วยเอกสาร แนวคิดและ
ผลงานวิจัย ดังนี้

1. การปลูกข้าวอินทรีย์
2. แนวคิดและหลักปฏิบัติในระบบสาธารณ โภคิ
3. การผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักบุญนิยม
4. ผลกระทบต่อผู้บริโภค โภคิในระบบสาธารณ โภคิ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การปลูกข้าวอินทรีย์

1.1 ความหมาย

ปรกชล อู๋ทรัพย์ (2555, น. 36) ได้ให้ความหมายว่า การปลูกข้าวอินทรีย์ หมายถึง
การปลูกข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทุกขั้นตอนการปลูก ซึ่งเน้นการปรับปรุงดินโดยอาศัยจุลินทรีย์ที่มาจาก
ป่าธรรมชาติช่วยในการย่อยสลายต่อซังและการเพิ่มธาตุอาหารให้ดินด้วย บางครั้งไม่มีการบำรุงรักษา
เป็นพิเศษปล่อยให้กลไกในระบบนิเวศดำเนินไปตามธรรมชาติ แต่หากถ้ามีอาการเป็น โรคหรือมี
แมลงศัตรูพืชระบาดมาก อาจจะมีการแทรกแซงระบบโดยใช้น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงศัตรูพืชและ
ฮอร์โมนที่หมักไว้มาบำรุงต้นข้าว

กรมวิชาการเกษตร (2548) ได้ให้ความหมาย ของการปลูกข้าวอินทรีย์ (Organic Rice) ว่า
เป็นการปลูกที่ไม่ใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ต่างๆ เช่น ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต การ
ควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรคแมลงและศัตรูข้าวในทุกขั้นตอนการผลิต หากมีความ
จำเป็นต้องใช้จะใช้วัสดุจากธรรมชาติ ที่ไม่มีพิษต่อคน และสิ่งแวดล้อมด้วย ทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มี
คุณภาพดีปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ส่งผลให้ผู้บริโภคมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับความหมายของ การปลูกข้าวอินทรีย์ จึงสรุปได้ว่า
การปลูกข้าวอินทรีย์คือ การปลูกข้าวโดยไม่ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มาจาก การตัดต่อทางพันธุกรรม และการ
ไม่ใช้สารเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต ระบบการปลูกซึ่งเอื้อต่อระบบนิเวศ ใช้วัสดุธรรมชาติในการ

ปรับปรุงบำรุงดิน ดูแลข้าวโดยไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตร ที่ส่งผลเป็นพิษตกค้างในผลผลิตและสิ่งแวดล้อม

1.2 วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์

วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์ หรือการทำนาอินทรีย์ อาจจะแบ่งออกเป็น 3 วิธีใหญ่ๆ วันทนา สักดิ์เจริญ (2552, น. 23-25) และบุญดิษฐ์ วรินทร์รักษ์ (2550, น. 6) คือ การทำนาหยอด การทำนาหว่านและการทำนาดำ ดังนี้

1.2.1 การทำนาหยอด วิธีนี้นิยมทำในการปลูกข้าวไร่ตามเชิงเขาหรือในที่สูง ตั้งอยู่ในสถานที่ที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล โดยอาจปลูกเดี่ยวๆ หรือปลูกสลับกับพืชไร่อื่นๆ ซึ่งมีวิธีคล้ายกับการปลูกพืชทั่วไป กล่าวคือ หลังจากการเตรียมดินแล้วก็จะขุดหลุมหรือใช้ไม้ปักดินให้เป็นหลุม ลึกประมาณ 1-2 นิ้ว หรือทำร่องลึกประมาณ 1-2 นิ้วแล้วจึงหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวในหลุมหรือร่อง แล้วกลบหลุมหรือร่องและหยอดเมล็ดข้าวหลุมละ 5-6 เมล็ด นาหยอดจะใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ประมาณ 8-10 กิโลกรัม

1.2.2 การทำนาหว่าน นิยมทำในพื้นที่ซึ่งควบคุมระดับน้ำลำบาก เช่น มีน้ำท่วมในฤดูฝน หรือในพื้นที่ที่มีน้ำไม่แน่นอนหรือไม่สม่ำเสมอ หรือฝนตกชุกกว่าปกติ ตลอดจนกรณีที่ขาดแคลนแรงงานในช่วงต้นฤดูทำนา มีทั้งการหว่านข้าวแห้ง และการหว่านน้ำตม การทำนาแบบนี้หว่านได้กำไรเฉลี่ยต่อไร่มากกว่านาดำ และการทำงานนาไร่ใช้แรงงานมากกว่าการทำนาหว่าน แต่ใช้เมล็ดพันธุ์น้อยกว่านาหว่าน กล่าวคือการทำงานนาไร่ใช้แรงงานในกิจกรรมหว่านกล้า ถอนกล้า และปักดำรวมไร่ละ 1.73 วันงาน โดยเฉลี่ย และใช้เมล็ดพันธุ์ไร่ละ 1.78 กิโลกรัม แต่การทำนาหว่านใช้แรงงานในการหว่านเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยไร่ละ 0.06 วันงาน และใช้เมล็ดพันธุ์ไร่ละ 6 กิโลกรัม (सानิต แก้วเอียน และคณะ, 2559, น. 3)

1.2.3 การทำนาดำ การปลูกข้าวแบบปักดำจะเหมาะสมที่สุดกับการผลิตข้าวอินทรีย์ เพราะการเตรียมดิน ทำเทือก การรักษาระดับน้ำขังในนาจะช่วยควบคุมวัชพืชได้ เป็นการปลูกข้าวโดยการเพาะเมล็ดในห้วงและเจริญเติบโตในที่หนึ่งก่อนแล้วจึงย้ายไปปลูกอีกที่หนึ่ง ทำให้สามารถกำหนดระยะห่างของการปลูกข้าวได้อย่างเหมาะสมและสะดวกในการควบคุมวัชพืช พื้นที่การทำนาดำควรมีคันนาที่แข็งแรง เพื่อควบคุมระดับน้ำได้ตามความต้องการแต่ละช่วงอายุของต้นข้าวและมีปริมาณฝนตกอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ควรเป็นดินที่มีความสามารถเก็บน้ำได้ดี ขั้นตอนในการทำนาดำแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือการตกกล้าและการปักดำอัจฉรา กลิ่นจันทร์ (2557, น. 12.) ได้กล่าวถึง การปลูกข้าวแบบปักดำจะเหมาะสมที่สุดกับการปลูกข้าวอินทรีย์ เพราะสามารถควบคุมการเติบโต แข่งขันกับวัชพืชได้ดี สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว (2562) กล่าวว่า การปลูกแบบปักดำจะเหมาะสมที่สุดเพราะ จะช่วยลดปริมาณวัชพืชและช่วยให้ข้าวสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ ต้นกล้าที่

ใช้ปักดำควรมีอายุประมาณ 30 วัน เลือกต้นกล้าที่เจริญเติบโตแข็งแรงดี ปราศจากโรคและแมลง ทำลายควรถูกปลูกละครั้ง

1) การเพาะกล้า หลังจากเตรียมดินในแปลงกล้าเรียบร้อยแล้ว ชาวนาจะยกแปลงกล้าให้สูงกว่าระดับน้ำในฝึนนาน 3-5 เซนติเมตร เพื่อไม่ให้เมล็ดที่หว่านจมน้ำและเป็นการรักษาความชื้นอยู่ตลอดเวลา จากนั้นนำเมล็ดพันธุ์ที่เตรียมไว้มาหว่านในแปลงกล้า เมื่อต้นกล้ามีอายุประมาณ 25-30 วัน จึงทำการถอนเพื่อนำไปแยกปลูก

2) การปักดำ หลังจากถอนกล้าออกจากแปลงกล้าแล้ว ชาวนาจะมัดกล้ารวมไว้เป็นกองเพื่อนำไปปักดำในแปลงซึ่งเตรียมดินไว้เรียบร้อยแล้ว

นอกจากนั้นออร์แกนิกฟาร์ม (2560, น. 1) ได้กล่าวถึงการปลูกข้าวอินทรีย์ไว้ว่า เริ่มต้นด้วยการเตรียมดิน ไถกลบตอซังก่อนฤดูการปลูก 2-3 ครั้งแล้วปลูกโดยวิธี การปักดำแบบธรรมชาติ ถ้ามีเพลี้ย ฉีดพ่นด้วยเชื้อบีบีวีเวอร์เรีย 7-15 วันครั้ง แล้วแต่ลงหนักเบา ส่วนการดูแลเรื่องแมลงถ้าข้าวสมบูรณ์จะไม่ค่อยมีแมลง เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน ให้ปุ๋ยครั้งที่ 1 ใช้จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ผสมน้ำเปล่า สาดให้ทั่วบริเวณที่นา ผสมมูลวัว 1-2 กระสอบ/ไร่ หว่านให้ทั่วบริเวณเวลาผ่านไป 2 เดือน ให้ปุ๋ยครั้งที่ 2 โดยให้ปุ๋ยคอกมูลวัว 1-2 กระสอบ/ไร่ หว่านให้ทั่วบริเวณและเวลาผ่านไป 3 เดือน ให้ปุ๋ยครั้งที่ 3 โดยให้ปุ๋ยคอกมูลวัว ในปริมาณเท่าเดิม หว่านให้ทั่วบริเวณเมื่อครบเวลาแล้วสามารถเก็บเกี่ยวได้

1.3 ขั้นตอนการปลูกข้าวอินทรีย์

ณัฐชยาน์ เปี้ยแดง และคณะ (2549, น. 7-19) และนัตฐวุฒิ พรหมสุวรรณ (2552, น. 31-34) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการปลูกข้าวอินทรีย์ไว้ 8 ประการ ดังต่อไปนี้

1.3.1 พันธุ์และการเตรียมเมล็ดพันธุ์ ต้องเป็นเมล็ดพันธุ์จากแหล่งเชื่อถือได้ เมล็ดพันธุ์ตรงตามพันธุ์ ซึ่งพันธุ์ข้าวต้องผลิตตามกระบวนการอินทรีย์ปราศจากโรคและเมล็ดวัชพืช หากจำเป็นต้องป้องกันกำจัดโรคที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์ ให้ใช้เฉพาะสารที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติเมล็ดมีความงอกไม่น้อยกว่า 80 เปอร์เซ็นต์สอดคล้องกับ สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว (2559, น. 1-2) กล่าวว่า การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมและให้ผลผลิตสูง ทำให้คุณภาพผลผลิตข้าวอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐาน เกษตรนิเวศข้าวเกษตรกร (2558) ควรเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐาน ผลิตจากแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับการดูแลอย่างดี การเลือกใช้พันธุ์ข้าว ส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และ กข. 15 ซึ่งทั้งสองพันธุ์นี้ เป็นข้าวที่มีคุณภาพเมล็ดดีเป็นพิเศษ

1.3.2 พื้นที่และการเตรียมดิน ควรมีการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูงเพื่อรักษาระดับผลผลิตให้มีความยั่งยืน มีธาตุอาหารหลักของพืช ไม่มีการเผาเศษซากพืช รวมทั้งควรหาวัสดุอินทรีย์จากพื้นที่ข้างเคียงใส่เพิ่มเติมเข้าไปด้วย

ซึ่งการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดินควรปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดินป้องกันการสูญเสียน้ำเนื่องจาก การถูกชะล้าง ไถกลบตอซังหลังการเก็บเกี่ยว ไถกลบพืชตระกูลถั่วช่วงออกดอก ใส่ปุ๋ยน้ำอินทรีย์ ช่วงข้าวแตกกอถึงข้าวตั้งท้องควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว (2562) ได้กล่าวถึง การปรับปรุงบำรุงดินใช้ปุ๋ยพืชสด และพืชตระกูลถั่ว เช่น โสนอัฟริกัน ปอเทือง ถั่วพุ่ม ในอัตรา 5 กิโลกรัมต่อไร่ ก่อนปลูกข้าว ประมาณ 2 เดือน แล้วหว่านปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ที่ย่อยสลายดีแล้ว ก่อนเตรียมดินเพื่อช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ในระยะยาวควรปลูกพืชคลุมดินเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ด้วยปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยธรรมชาติ ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก จุลินทรีย์ หลังจากนั้นจึงไถตะ ไถแปรเอาน้ำแซ่จี้ไถ คราดปรับระดับดิน แล้วทำเทือก จึงหว่านเมล็ดพืชตระกูลถั่ว และปุ๋ยอินทรีย์ รวมทั้งข้อควรระวังในการเตรียมดินไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) ควรปล่อยให้ดินแปลงนามีโอกาสแห้งสนิท เป็นระยะเวลานานพอสมควร และถ้าสามารถไถพลิกดินล่างขึ้นมาตากให้แห้งได้ก็จะดียิ่งขึ้น ถ้าดินเปียกน้ำติดต่อกันโดยไม่มีโอกาสแห้ง จะเกิดการสะสมของสารพิษ เช่นแก๊สไข่เน่า (ไฮโดรเจนซัลไฟด์) และกรดอินทรีย์ เป็นต้น ซึ่งถ้าสารเหล่านี้มีปริมาณมากก็จะเป็นอันตรายต่อรากข้าวได้

2) ควรมีการหมักฟาง หมูารวมทั้งอินทรีย์วัตถุ เพื่อให้สลายตัวสมบูรณ์ ประมาณ 2 สัปดาห์หลังการไถเตรียมดิน เพื่อให้ ดินปรับตัวอยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของข้าว และสามารถปลดปล่อยธาตุอาหารที่จำเป็นออกมาให้แก่ต้นข้าว

3) ดินกรดจัดหรือดินเปรี้ยวจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างต่ำ (pH ต่ำกว่า 5.5) ควรขังน้ำไว้อย่างน้อย 1 เดือน ก่อนปักดำข้าว เพื่อให้ปฏิกิริยาต่างๆ เช่น เกิดก๊าซเรื้อนกระจก หรือ มีเทน ตลอดจนความเป็นกรดของดินลดลงสู่สภาวะปกติ และค่อนข้างเป็นกลางเสียก่อน ดินกลุ่มนี้ ถ้ามีการขังน้ำตลอดปี หรือมีการทำนาปีละ 2 ครั้ง ก็จะเป็นการลดสภาวะความเป็นกรดของดิน และการเกิดสารพิษลงได้ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตของข้าวสูงขึ้น

1.3.3 การปลูก ควรใช้เมล็ดพันธุ์ 5-7 กิโลกรัมต่อไร่ ตกกล้าเพื่อปักดำ ใช้ต้นกล้า อายุประมาณ 25-30 วัน ระยะปักดำ 20×20 เซนติเมตร จำนวน 3-5 ต้นต่อจับ ถ้าปลูกโดยวิธีหว่าน ใช้เมล็ดพันธุ์ 15-20 กิโลกรัมต่อไร่

1.3.4 การจัดการธาตุอาหารในดินระบบอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์ธรรมชาติแทบทุกชนิด มีความเข้มข้นของธาตุอาหารค่อนข้างต่ำ จึงต้องใช้ในปริมาณที่สูงมาก และอาจมีไม่พอเพียงสำหรับการปลูกข้าวอินทรีย์และถ้าหากมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมก็จะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต จึงแนะนำให้ใช้หลักการธรรมชาติที่ว่า “สร้างให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ใสทีละน้อยสม่ำเสมอเป็นประจำ” ปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติที่ควรใช้ ได้แก่

1) **ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยมูลสัตว์** ได้แก่ มูลสัตว์ต่างๆ ซึ่งอาจนำมาจากภายนอกหรือจัดการผลิตขึ้นในบริเวณไร่นา นอกจากนี้ท้องถิ่นชนบทหลังจากเก็บเกี่ยวแล้วมักจะปล่อยให้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ให้ปะทะเล็มตอซังและหญ้าต่างๆ มูลสัตว์ที่ถ่ายออกมาปะปนกับเศษซากพืช ก็จะเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในนาอีกทางหนึ่ง

2) **ปุ๋ยหมัก** ได้แก่ การใช้วัสดุอินทรีย์ที่มีในพื้นที่นำมาหมักเป็นปุ๋ยสำหรับนาข้าว เพื่อความสะดวกควรใช้เชื้อจุลินทรีย์ในการทำปุ๋ยหมักช่วยให้การย่อยสลายได้รวดเร็วขึ้นและเก็บรักษาให้ถูกต้องจะช่วยลดการสูญเสียธาตุอาหาร

3) **ปุ๋ยพืชสด** เป็นปุ๋ยที่ได้จากการปลูกพืชตระกูลถั่วที่ให้ธาตุอาหารโดยเฉพาะในดินพืช แล้วไถกลบให้ย่อยสลายเป็นอาหารข้าวทำก่อนปลูกข้าว เพื่อให้ดินปุ๋ยพืชสดมีช่วงการเจริญเติบโตเพียงพอที่จะผลิตมวลพืชสดได้มาก มีความเข้มข้นของธาตุไนโตรเจนสูง แล้วไถกลบตามกำหนดเวลา เช่น แหนแดง ปอเทืองควรปลูกก่อนปักดำประมาณ 70 วัน โดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ประมาณ 7 กิโลกรัม/ไร่ หากจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสช่วยเร่งการเจริญเติบโต แนะนำให้ใช้หินฟอสฟอรัสบดละเอียดใส่ในระยะเตรียมดินปลูก แล้วไถกลบดินปอเทืองขณะมีอายุประมาณ 50-55 วันหรือก่อนการปักดำข้าวประมาณ 15 วัน

4) **ปุ๋ยชีวภาพ** ได้แก่ น้ำหมักชีวภาพ หรือน้ำสกัดชีวภาพ (Bio Extract) ควรทำใช้เองจากวัสดุเหลือใช้ในนา ในครัวเรือน นำมาหมักร่วมกับกากน้ำตาล (mollass) หรือน้ำตาลทรายแดงละลายน้ำ แบ่งได้ 3 ประเภท ตามวัสดุในพื้นที่นำมาใช้ทำ ได้แก่ 1) น้ำสกัดจากพืชเขียว เช่น ผักบุ้ง หน่อกล้วย หน่อไม้ และผักต่างๆ 2) น้ำสกัดจากผลไม้ กล้วย มะละกอ พักทอง มะม่วง สับปะรดหรือเศษผลไม้จากครัวเรือน 3) น้ำสกัดจากพืชสมุนไพรต่างๆ ได้แก่ สะเดา ข่า ตะไคร้หอม และพืชสมุนไพรอื่นๆ ที่มีในท้องถิ่น

5) **วิธีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว 500 กิโลกรัม/ไร่ ทดแทนปุ๋ยเคมี**

(1) **การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1** ทำการฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพเพื่อบำรุงดินและย่อยสลายตอซังข้าว โดยใช้ น้ำหมัก 5 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตรหรือ 1:20 จากนั้นทำการไถกลบตอซังไปพร้อมกับการหว่านเมล็ดพันธุ์ถั่วพรี อัตรา 5 กิโลกรัม/ไร่ ภายหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต การไถกลบตอซังและฟางข้าวจะได้ปุ๋ยในนาข้าว 200 กก./ไร่

(2) **การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2** ภายหลังจากถั่วพรีเจริญเติบโตเต็มที่ ประมาณ 150-170 วัน เกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ประโยชน์ในฤดูกาลถัดไป จากนั้นก็ทำการไถกลบดินถั่วพรีซึ่งจะได้ปุ๋ยในนาข้าว 100 กก./ไร่

(3) การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 ทำการหว่านถั่วพุ่มไปพร้อมกับการไถกลบถั่วพริ้ว อัตรา 5 กิโลกรัม/ไร่ หลังจากนั้นจึงไถกลบในช่วงออกดอก ประมาณ 45-50 วัน แล้วปล่อยให้ย่อยสลาย 1-2 สัปดาห์ การไถกลบถั่วพุ่มจะได้ปุ๋ยในนาข้าว 100 กก./ไร่

(4) หว่านปุ๋ยคอกหมัก 100 กก./ไร่ พร้อมกับการไถกลบถั่วพุ่มแล้วปล่อยให้ย่อยสลาย 1-2 สัปดาห์ ก่อนการทำนา (สมปอง หมิ่นแจ้ง และคณะ. (2549, น.60).

6) การใช้อินทรีย์วัตถุบางอย่างทดแทนปุ๋ยเคมี หากปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการความอุดมสมบูรณ์ข้างต้นแล้ว ยังพบว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ไม่เพียงพอหรือขาดธาตุอาหารที่สำคัญบางชนิดไป สามารถนำอินทรีย์วัตถุจากธรรมชาติต่อไปนี้ ไปทดแทนปุ๋ยเคมีบางชนิดได้ คือ แห้งในโตรเจน เช่น แห้งแดง สาหร่ายสีน้ำเงินแกมเขียว กากเมล็ดสะเดา และเลือดสัตว์แห้ง เป็นต้น สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว (2562) จึงได้สรุปจากข้อมูลจากที่กล่าวมาว่า การดูแลรักษาข้าวอินทรีย์นั้นต้องใส่ปุ๋ย เป็นระยะ และเสริมด้วยปุ๋ยน้ำที่จากการหมักเศษวัสดุที่เป็นทั้งสัตว์ และพืชสีเขียวพร้อมผลไม้ ถ้าธาตุอาหารไม่เพียงพอก็สามารถใช้ แห้งแดง สาหร่ายสีน้ำเงินแกมเขียว กากเมล็ดสะเดา หรือเลือดสัตว์แห้ง เพื่อเป็นการเพิ่มธาตุไนโตรเจนให้นาข้าวอินทรีย์ได้ด้วย

1.3.5 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวอินทรีย์ หลักการสำคัญของการป้องกันกำจัดวัชพืช โรคแมลง และสัตว์ศัตรูข้าวในการผลิตข้าวอินทรีย์ มีดังนี้

1) การป้องกันกำจัดวัชพืช มีการควบคุมโดยหว่านถั่วเขียวซึ่งอาศัยใบคลุม การเติบโตของหญ้า ปลุกพืชหมุนเวียนหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด และใช้วิธีการเช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม การปรับระดับน้ำควบคุมวัชพืชได้ การใช้วัสดุคลุมดิน การถอนด้วยมือวิธีเขตกรรมต่างๆ และการใช้เครื่องมือ เป็นต้น (สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว, 2562)

2) การป้องกันกำจัดโรค ควรกำจัดต้นข้าวที่เป็นโรคโดยการถอนแล้วเผาทิ้ง ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด ใช้ข้าวพันธุ์ที่ต้านทานโรคและแมลง สำรวจโรคข้าวทุกสัปดาห์ การจัดการภาวะแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการระบาดของโรคข้าว เช่น การกำจัดวัชพืช การกำจัดเศษซากพืชที่เป็นโรคโดยใช้ปูนขาวหรือกำมะถันผงที่ไม่ผ่านกระบวนการทางเคมี และควรปรับสภาพดินไม่เหมาะสมกับการระบาดของโรค

3) การป้องกันกำจัดแมลง และสัตว์ศัตรูข้าวอินทรีย์ มีวิธีต่างๆ ดังนี้

(1) ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด ใช้สารสกัดจากพืชป้องกันกำจัดแมลง เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอมและใบแคฝรั่ง เป็นต้น

(2) การปฏิบัติด้านเขตกรรม เช่น การเตรียมแปลงกำหนดช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม ใช้อัตราเมล็ดและระยะปลูกที่เหมาะสม มีการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อตัดวงจรการระบาดของแมลงและสัตว์ศัตรูข้าว การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและสมดุลของธาตุอาหารพืช

การจัดการน้ำเพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์และแข็งแรง สามารถลดการทำลายของแมลง และ สัตว์ศัตรูข้าวได้

(3) การรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ โดยส่งเสริมการเผยแพร่ขยาย ปริมาณแมลงที่มีประโยชน์เช่นตัวห้ำ ตัวเบียนและศัตรูธรรมชาติเพื่อช่วยควบคุมแมลง

(4) การป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูข้าว โดยใช้การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ สัตว์ศัตรูธรรมชาติของหนูที่สำคัญ ได้แก่ แมว สุนัข งู นกเค้าแมว และเหยี่ยว นอกจากนี้อาจใช้กับดัก และรู้กันหนู

(5) การปลูกพืชขับไล่แมลงบนคันนา เช่น ตะไคร้หอม ดาวเรือง เป็นต้น

1.3.6 การจัดการน้ำ ควรรักษาระดับน้ำให้พอเหมาะกับการเจริญเติบโตของข้าว ประมาณ 5-10 เซนติเมตร ไม่ปล่อยให้ข้าวขาดน้ำในช่วงกำเนิดช่อดอกถึงออกรวง ระบายน้ำออก จากแปลงนาก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ 7-10 วัน เพื่อให้ข้าวสุกสม่ำเสมอ

1.3.7 การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวข้าวอินทรีย์

1) ก่อนเก็บเกี่ยว ควรระบายน้ำออกจากนาข้าวก่อนทำการเก็บเกี่ยวประมาณ 7-10 วัน เพื่อให้พื้นที่นาแห้งและข้าวสุกสม่ำเสมอ

2) การเก็บเกี่ยว หลังข้าวออกดอกประมาณ 30 วัน สังเกตจากเมล็ดข้าวส่วนใหญ่ เปลี่ยนเป็นสีฟางแห้ง เรียกว่า ระยะข้าวพลับพลึงหรือข้าวสุกแก่สม่ำเสมอ เก็บเกี่ยวแล้วตากฟ่อนข้าว แบบสุมซังในนาหรือแฉกประมาณ 2-3 แฉก อย่าให้เมล็ดข้าวเปียกน้ำหรือเปียกโคลนจะได้ข้าวเปลือก ที่มีคุณภาพดีที่ ดี ขณะเก็บเกี่ยวเมล็ดข้าวมีความชื้นประมาณ 18-24% ดังนั้นจึงต้องตากให้ลดเหลือ ไม่เกิน 14% เพื่อให้เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูปหรือเก็บรักษาได้อย่างดีมีคุณภาพยาวนาน

3) การจัดการหลังเก็บเกี่ยว ในช่วงหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรไม่ควรเผา ตอซังทิ้ง แต่ควรมีการไถกลบแล้วหว่านพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว จะทำให้รักษาความอุดม สมบูรณ์ของดิน

4) การเก็บรักษาผลผลิตและบรรจุภัณฑ์ ตากเมล็ดข้าวเปลือกที่นวดจาก เครื่องเกี่ยวนวดโดยเกลี่ยให้มีความหนาประมาณ 5 เซนติเมตร ในสภาพที่แดดจัดเป็นเวลา 1-2 วัน หมั่นพลิกกลับเมล็ดข้าวประมาณ วันละ 3-4 ครั้ง นอกจากการตากเมล็ดบนลานแล้ว สามารถตาก เมล็ดข้าวเปลือกโดยการบรรจุกระสอบขนาดบรรจุ 40-60 กิโลกรัม ตากแดดเป็นเวลา 5-9 วัน และ พลิกกระสอบวันละ 2 ครั้ง จะช่วยลดความชื้น ในเมล็ดได้เหลือประมาณ 14 เปอร์เซ็นต์ สำนักพัฒนา คุณภาพสินค้าเกษตร (2562) เก็บรักษาข้าวเปลือกหลังเก็บเกี่ยวในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในยุ้งฉาง หรือโรงเก็บที่ป้องกันแมลงและศัตรูได้ดี แล้วแปรสภาพเป็นข้าวกล้องหรือข้าวสารตามความต้องการ บรรจุข้าวกล้องและข้าวสารในถุงพลาสติกขนาดบรรจุ 1-5 กิโลกรัม ในระบบสุญญากาศหรืออัด

ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือเก็บในห้องที่ควบคุมอุณหภูมิต่ำจะป้องกันการเจริญเติบโตของโรค และแมลงได้

5) *สุขลักษณะและความสะอาด* มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ หลังใช้งาน หากมีการชำรุดต้องซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ได้งานเสมอ

ดังนั้น การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาผลผลิตจึงสำคัญเพื่อให้ได้ข้าวอินทรีย์ มีคุณภาพจึงตากแดดไม่น้อยกว่า 2-3 วันเพื่อให้เมล็ดแห้งได้ตามมาตรฐาน คือ 14 เปอร์เซ็นต์ จะได้เมล็ดข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพและเก็บไว้ได้นาน

2. แนวคิดและหลักปฏิบัติในระบบสาธารณโภคี

ในระบบสาธารณ โภคี มีหลักการผลิต การบริ โภค และอุป โภคด้วยกันทั้งสังคม ในสมัยพุทธกาลระบบสาธารณ โภคี ทำได้เฉพาะในหมู่ของชาวพุทธที่เป็นภิกษุสงฆ์เท่านั้น แต่ปัจจุบันสามารถทำได้ในระดับฆราวาสที่เป็นชาว ไสกทุกชุมชน เป็นเศรษฐกิจที่จะกอบกู้สังคมได้ เพราะทุกคนได้หลอมรวมจิตวิญญาณโดยใช้วิถีชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กินอยู่ร่วมกัน เป็นส่วนกลาง ทำงานฟรีโดยไม่รับเงินตอบแทน เต็มใจเสียภาษี 100% ซึ่งเกิดจากจิตใจที่มีคุณธรรม เป็นจิตสำนึกที่สร้างแต่สิ่งที่มีสาระประโยชน์ มีลักษณะพออยู่ พอกิน พอเพียง ไม่สร้างสิ่งที่เป็นพิษ มอมเมา สร้างสรรค์อย่างไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นหนี้ ฟังพาตัวเองรอด มีเหลือเพื่อเกินกิน กินใช้ แล้วจึงจุนเจือสังคมเรียกว่า เป็นเศรษฐกิจในระดับสาธารณ โภคี

2.1 ระบบสาธารณโภคี

ระบบสาธารณ โภคี หมายถึง ระบบการอุป โภคบริ โภคร่วมกัน เป็นหลักเศรษฐกิจของชาวพุทธ ในสมัยพุทธกาลมีในหมู่ภิกษุสงฆ์ ปัจจุบันสามารถทำได้ในระดับฆราวาสพบในชาว ไสกทุกชุมชน ในระบบสาธารณ โภคี มีหลักการผลิต บริ โภคด้วยกันทั้งสังคม เช่น หมู่บ้าน ชุมชน สาธารณ โภคีเป็นเศรษฐกิจที่จะกอบกู้สังคมได้ เพราะทุกคนกิน อยู่อาศัยทำงานฟรีโดยไม่รับเงินตอบแทน เต็มใจเสียภาษี 100% เป็นปรากฏการณ์ที่ได้ประจักษ์ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม พ่อครู สมณะโพธิรักษ์อธิบายว่า “สาธารณ โภคี”ไม่มีส่วนตัว ไม่ต่างคนต่างอยู่ อยู่ร่วมกัน ทำงานต่างๆ เป็นกิจส่วนกลาง งานส่วนตัวมีบ้างเล็กน้อย ด้วยจิตใจที่พอเพียงไม่โลภ เป็นสังคม หมู่กลุ่มที่ร่วมสร้างสรรค์วัตถุ เพื่อแผ่ไปถึงคนในสังคมอื่น ซึ่งเกิดจากจิตที่มีคุณธรรมเป็นอัตโนมัติในจิตสำนึกที่สร้างแต่สิ่งที่มีประโยชน์ ไม่สร้างสิ่งที่เป็นอบายมุข ไม่สร้างสิ่งที่เป็นพิษสิ่งที่มีมอมเมาเรียกว่าเป็น เศรษฐกิจในระดับสาธารณ โภคี มีลักษณะพออยู่พอกิน สร้างสรรอย่างไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นหนี้ ฟังพาตัวเองรอด มีเหลือเพื่อเกินกินกินใช้ แล้วจึงจุนเจือสังคม (สี่ธรรมะพ่อครู, 2562)

ผู้วิจัยได้นำเสนอโคลง 4 สุภาพ เรื่อง “เศรษฐกิจสุคติพิเศษแบบพุทธ” ประพันธ์โดย
พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ในนามปากกา สไมย์ จำปาแพง

เศรษฐกิจสุคติพิเศษแบบพุทธ

(๑) “เศรษฐกิจ” คิดแต่คั้น	โลภภัย
ล้วนอยากกรวยมั่งมี	หลากลั่น
แข่งเด่นแย่งกันทวี	วัตถุ
ได้มากมาท่วมทัน	“สุข” แล้วปลุชชน
(๒) คนนับเป็นเครื่องชี้	ชีวิต
จมอยู่กับ “เศรษฐกิจ”	แบบนี้
“สุข” ก็ยึดผูกจิต	ผืนกแน่น กันเลย
“ติดสุข” หลงลับลิ	นรกเพื่อเป็นสวรรค์
(๓) หันมาสร้าง “เศรษฐกิจ” ให้	“คนจน”
นี้แหละสังคมคน	เลิศแท้
“จน” ทรัพย์แต่ “สุข” สน-	ใจฉลาด ขึ้นเฮย
“อาริยะปัญญา” แก่	ประลุด้วย “สัมมา”
(๔) พาทั้ง “สิ่งกิจ” ย่อม	ความดี
“ตัดกิเลส” ด้วยแสนศรี	สุดแล้ว
“อาชีพ-การงาน” มี	“คุณพิเศษ”
ช่วยแล “พูด-คิด” พุทธเพริศแพรว	โลกได้เห็นวิถี
(๕) ว่ามี “ทัญญู” แก่	“เศรษฐกิจ”
ที่เกิดผลสัมฤทธิ์	เด็ดแท้
แบบนี้แหละวิศิษณ์	สุดยอด เชียวพ่อ
เพราะยังยืนวิสุทธิ์แม่	ปราศพัน โภยกัย
(๖) คนไทยมีพุทธชี้	วิชา
สูงสุดศาสตร์ที่พา	สำเร็จได้
ซึ่งยอดวิธีหา	ใดเทียบ เท่าแเส
อย่างอื่นนั้นแม่ใช่	จบแล้วเวียนคืน
(๗) ยั่งยืน “เศรษฐกิจ” นี้	ครบหมดมี
“อิสระ” สุดใสสด	ฟองฟ้า
“อิตตา” ก็หมจด	ดับสนิท

ได้เค็ด “จิต” ประธานจากกล้า แกร่งด้วย “อุตตระ”

(สไมย์ จำปาแพง, 2561, ปกใน)

2.1.1 สาธารณโภคี เศรษฐกิจชนิดใหม่

สาธารณโภคี เศรษฐกิจชนิดใหม่ที่เป็นนวัตกรรมสำคัญที่ทำพิสูจน์ในสังคมโลก ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบและได้นำมาใช้กับมวลมนุษยชาติ ซึ่งสามารถเปลี่ยนพฤติกรรม ให้มีอิสรเสรีภาพ หลุดพ้นออกมาจากความเป็นทาส โดยเฉพาะเรื่องชั้นวรรณะของชาวอินเดีย ซึ่งเกิดได้ในสังคมนักบวชเท่านั้น แต่ในสังคมยุคปัจจุบันทุกคนมีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกใช้ชีวิตของตนอยู่ในสังคมอย่างมีทางเลือกที่ดีกว่าด้วยปัญญาอย่างอิสระเป็นสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง จนกระทั่งเกิดสังคมสาธารณโภคีเป็นเครือข่าย (pyramidal web) กระจายไปเป็นปกติได้ท่ามกลางระบบทุนนิยมเสรีอย่างสุขสงบ ไม่ก่อความวุ่นวายเดือดร้อนใดๆ เพราะบุคคลบรรลุคุณวิเศษของพุทธอันประกอบไปด้วย ทั้งคุณธรรม คุณประโยชน์ คุณค่า คุณวุฒิ คุณลักษณะ ทั้งคุณสมบัติแห่งความเป็นมนุษย์ เป็นสังคมมนุษย์ที่วิเศษลึกซึ้ง เกินกว่าคนสามัญปุถุชนทั่วไป สาธารณโภคีครอบคลุมถึงความเป็นสังคมที่มีเนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ และศาสตร์อื่นๆ ที่ลึกซึ้งวิเศษ มีเนื้อหาที่เป็นสุดยอดโลกุตระธรรม ที่ทำให้เกิดได้เป็นได้ในสังคมคนจน เป็นคณะ เป็นกลุ่ม เป็นชุมชน เป็นหมู่บ้าน เป็นวิถีดำเนินชีวิตของสังคม เป็นวัฒนธรรมให้มนุษย์ได้อาศัย

จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สาธารณโภคียังมีคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่นสำคัญตามคำตรัสพระพุทธเจ้าคือ ต้องมีคุณสมบัติในหลักธรรมที่เป็นองค์ประกอบได้แก่ แสงอรุณ 7 มรรคมือองค์ 8 วรรณะ 9 สาราณียธรรม 6 พุทธพจน์ 7 สัปปายะ 4 ย่อมเป็นเหตุให้คนในสังคมนั้นระลึกถึงกัน ทำความรักกัน ทำความเคารพกัน เป็นไปเพื่อความสังเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในสังคมนั้นต่างก็มีพฤติกรรมทางกายกรรม วาจกรรม และมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ทั้งประกอบด้วยความเป็นสาธารณโภคีมีศีลสามัญญตา และทักขณีสัญญา (สมณะโพธิรักษ์, 2550, น. 20-21)

เปลวสีเงิน ได้กล่าวถึงชุมชนอโศก ความว่า “ถ้าหากันจริงๆ ไม่ต้องคิดหรรอก สังคม New Normal นั้น ก็คือ “เศรษฐกิจพอเพียง” พ่อของเราทรงคิด ทรงทำไว้เป็นแนวทางมาเป็นสิบๆ ปีแล้ว รอดตรงรัฐบาลจะ “ดิรงนำ” เมื่อไหร่เท่านั้น อย่างตอนนี้ ถ้ารัฐบาลอยากหาต้นแบบ ที่ไม่ใช่เงินนำ คือ เรื่องเงิน-เรื่องคน ไม่ใช่ปัญหาหลักอย่างงานทั่วไปในระบบรัฐใช้ “ชุมชนราชธานีอโศก” ที่วารินชำราบ อุบลราชธานี “เศรษฐกิจพอเพียง” ของแท้และดั้งเดิม ของพ่อท่านโพธิรักษ์นั่นแหละ เป็น โมเดล หรือจะขอให้ชุมชนราชธานีอโศก รับหน้าที่เป็นที่เลี้ยงนำโครงการเกษตรพอเพียง หรือ New Normal ไปเป็นหัวขบวนตามชุมชนต่างๆ ที่สนใจ ๑ ปี ได้ชัก ๑๐ แห่งปรากฏจริง.ยังดีกว่าเป็น ๕ ปี ๑๐ ปี มีแต่คำพูด ไม่เกิดเป็นรูปธรรมนำสังคมจริงเลยซักแห่ง!

ถ้าทางการเริ่มเอง สิ่งแรกที่เห็น คือคำถาม ไหนละเงิน ไหนละบ? แต่ถ้าลองให้ชุมชนราชธานีโศกทำ สิ่งแรกที่เห็น คือคำตอบ นี่ไง.เกษตรพอเพียง นี่ไง.เกษตรทฤษฎีใหม่ และนี่ไงสังคมใหม่มีมติ New Normal ซึ่งต่างแค่ชื่อ แต่เป้าหมายและแนวทางเดียวกัน! เงินนำหน้า, ก๊อบงานนำหน้า..มันไม่ใช่หลักคิดที่สลับซับซ้อน ต้องระดมอภิมาโคตรขุนพลเศรษฐศาสตร์เท่านั้น จึงจะคิดได้ New Normal มันก็ตรงตัว “สูงสุดคืนสู่สามัญ” นั่นแหละ ต้องไปคิดค้นตัดจจริตคิดอะไร ให้มันหรือหาเงินมนุษยมันจะเป็นพูดถึงปราชญ์ชาวบ้านทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ถ้าเอาจริง ไม่ต้องเผาป่าล่ากระต่ายหรืออก ก็คนในชุมชนราชธานีโศกนั่นนะ การที่เขามิ-เขาเป็น ได้ขนาดนั้นทุกวันนี้ ฝรั่งมั่งคั่งมาขอชุดดินค้ายก้านเต็มยังเป็นปราชญ์ชาวบ้านไม่พออีกหรือ? อะไรไม่สำคัญ จะเอาใคร-ที่ไหนมาเป็น “สารตั้งต้น” นำสังคมสู่มีมติ New Normal ไม่ใช่ประเด็น ประเด็นมันคือ. จะลงมือจริงๆ จังๆ กันวันไหน เดือนไหน ปีไหน นี่ละ หลักใหญ่ใจความ” (เปลว สีเงิน, 2563, น. 5)

2.1.2 เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธในทัศนะของสมณะโพธิรักษ์

เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ หมายถึง เศรษฐศาสตร์ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งยากสุดที่จะเป็นไปได้ และดีสุดที่ควรจะเป็นให้ได้ เกี่ยวกับการทำงานเลี้ยงชีพ เพราะเป็นสังคมชุมชนที่มีชีวิตพื้นความเป็นมีจนาชีพได้จริง แก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจของชุมชนได้สำเร็จอย่างยั่งยืนถาวร ถ้ายังมีการศึกษาและปฏิบัติ “พุทธธรรม” เป็นโลกุตระได้จริงอยู่ สมณะโพธิรักษ์ (2561, น. 137) เป็นการทำความเข้าใจที่เป็นเศรษฐกิจถึงขั้น “สาธาณโภคิ” ตรงตามทฤษฎีที่เป็นเศรษฐศาสตร์ชั้นสูงเลิศของพระพุทธเจ้าได้แก่มิปฏิบัติอย่างเข้าใจ เต็มใจ มีอิสระเสรีภาพ ไม่บังคับ ไม่หลอกลวง ไม่อ้อนวอน เป็นการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้าน หรือชุมชนสังคมคนจน ช่วยกันรังสรรค์เผยแพร่ ยืนยันความจริงที่เป็นรูปธรรมของศาสนาพระพุทธเจ้า เป็นสังคมที่เรียกว่า สังคมบวร ที่มีการเกื้อกูลกัน พื้นมีจนาชีพ 5 อย่าง ได้แก่

- 1) กุหนา หมายถึง การโกงทุจริตที่ร้ายเลวสุด
- 2) ลปนา หมายถึง การล่อลวง โกงร้ายชั่วรองมา
- 3) เนमितตกตา หมายถึง การตลบตะแลง (ยังอยู่ในระหว่างปฏิบัติพัฒนาตน

จึงชื่อว่า ต้องอาศัยโชคที่อุตสาหะทำเองสร้างเองให้ได้ ไม่ใช่เลี้ยง) หมายถึงผู้กำลังปฏิบัติพัฒนาตนเองเพื่อจะเจริญ “โชค” เป็นของตน

- 4) นิปเปสิกตา หมายถึง การขอมมอบตนในทางผิด (ผู้บรรลุผลแล้วและ

ไม่ยอมตนให้กับผู้ผิด)

- 5) ลาภานลาภังนิชคิงสนตา หมายถึง การเอาลาภต่อลาภ

(พระไตรปิฎก เล่มที่ 14)

เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ รู้จักธรรมชาติ รู้จักคน น้ำ ไฟ ลม ที่อยู่ร่วมกับสัตว์กับมนุษย์ด้วยกัน การอยู่รวมดังกล่าวนี้นี้ เรียกว่า ธรรมชาติที่สมดุล อยู่อย่างให้มีประโยชน์แก่กันและกัน ชีวิตต้องมีประโยชน์แก่ดิน น้ำ สัตว์ ยิ่งกับมนุษย์ด้วยกันเอง ถ้าการอยู่อย่างมีประโยชน์ต่อทุกอย่าง ไม่ไปทำร้ายสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะคน อยู่อย่างเกื้อกูลกัน นี้แหละ คือสุดยอด แห่งเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากช่วยเหลือสังคมทุกมิติ ไม่เอาเปรียบ จึงมีประโยชน์มาก เกิดการทำลายน้อย ความสูญเสียก็น้อย และสะพัดให้ทั่วถึงแก่คนที่ควรให้ ด้วยความจริงใจซื่อสัตย์ และมีความรู้ว่าจะควรจะให้ได้ในสังคมที่มีเด็กคนแก่ คนป่วย คนพิการ คนไร้สมรรถนะ คนปัญญาอ่อน ห้าอย่างนี้เป็นภาวะที่ต้องดูแลช่วยเหลือ แต่มี 2 คนที่ไม่ควรจะช่วยเหลือ และควรจะปราบ คือคนจู้เกียจ กับคนจู้โกง นอกนั้นสอนให้คนเลี้ยงตัวเองรอด ไม่เบียดใคร ทำคุ้มกินใช้ของตน ในโลกทุนนิยม ก็แย่งชิงกันมาก แต่ก็ควรช่วยคนไปตามลำดับ หากมีมากพอแจกจ่ายได้ ไม่ว่าจะเป็นการปกครองระบอบไหน ระบอบคอมมิวนิสต์ ประชาธิปไตย ฯ ก็ล้วนแต่ต้องการให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสร้างสรรค์ แต่ยุคนี้คนเป็นทาสของทุนนิยม แต่ถ้าศึกษาเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธให้ดีแล้ว จะไม่เป็นทาสของระบบทุนนิยม มีชาวโศกเรียนจบดอกเตอร์ก็ไม่ค่อย แต่ทำงานเพื่อสังคมประเทศชาติ ซึ่งมีหลักเศรษฐศาสตร์ของพุทธที่สำคัญคือ 1) ไม่เป็นหนี้ 2) ทำให้พอกินพอใช้ 3) ทำให้มากให้เหลือ 4) แจกจ่ายส่วนเหลือ สะพัดแก่คนผู้สมควรจะให้ (กลุ่มสวดผึ้งฝัน, 2556, น. 37)

2.1.3 เศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชนโศก

พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญมาก เป็นคำตรัสของในหลวง เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสำคัญอยู่ที่คำว่า “พอ” มีความลึกซึ้งมาก ในภาษาบาลีภาษาของพระพุทธเจ้าคือ สันโดษ (ไม่ใช่โคดเดียว) แต่สันโดษคืออบอุ่น สังคมพอเพียง สังคมชาวโศกเป็นสังคมที่มีสันโดษ เป็นสังคมที่มีความอบอุ่น อยู่ในหมู่กลุ่ม สันโดษแปลว่า “ใจพอ” จิตใจไม่มีความโลภมาก ไม่ตะกละไม่เอาเปรียบ ซึ่งจิตใจเอาเปรียบแบบทุนนิยมสามัญ (ในวรรณะ 9 มี อปปีจจะ สันตุภูฐี วิริยารัมภะ) อปปีจจะ แปลว่ามักน้อยหรือกล้าจน คนที่มีจิตใจจะเจริญขึ้นจริงๆ จะกล้าจน ไม่เอาไว้มาก แต่สร้างสรรค์มาก ในคำสอนพระพุทธเจ้า บอกว่า คนมักน้อย กล้าจน จะทำแต่พอกินใช้แล้วพอ และมีวิริยารัมภะ แปลว่า ปรารถนาความเพียร ขยันเสมอ ในหลวงนำคำว่า เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ แต่ทฤษฎีของพระพุทธเจ้าครอบคลุมไว้ตั้งแต่ต้น กลาง ปลาย และปลายสุดของสังคมคือ ระบบสาธารณโภคี คือทุกคนทำงานฟรีไม่มีรายได้ ผลผลิตอย่างนำเข้าส่วนกลางทั้งหมด เป็นสังคมที่เลิศยอด ยิ่งกว่าสังคมใด

ชาวโศก นำทฤษฎีของพระพุทธเจ้ามาเป็น phenomenal เป็นสิ่งที่ทำได้จริง ปรากฏผลสำเร็จ เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม ทุกคนก็จะสังวร ไม่โลภมาก เอาแต่ได้ ทำได้ก็นำมารวมกับส่วนกลาง จึงมีจิตใจที่มีคุณธรรมแต่สร้างสรรค์เมื่อกินใช้น้อย ส่วนเหลือก็นำมา

รวมกัน แม้กองกลางก็ไม่สะสม แต่เสียสละเพื่อแผ่ผู้อื่น ในหลวงรัชกาลที่ 9 ตรัสว่า “เราเสียนี้แหละคือเราได้” “ขาดทุนของเราคือกำไรของเรา” เสีย นี้คือเราเสียสละ นี้แหละคือเราได้ คนใดที่อยู่ในฐานะเสียสละ คนนั้นคือคนได้ตลอดเวลาได้คุณธรรม ได้เป็นคนมีคุณค่าประโยชน์ เป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นภาระกับใคร เป็นผู้ที่ช่วยมนุษย์ช่วยโลกซึ่งเป็นความสุขประเสริฐ นี่คือลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ต้น มีความไม่เห็นแก่ตัว มีความสร้างสรรค์ พอครุสมณะโพธิรักษ์ นำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ เป็นหลักการค้ำบุญนิยม มี 4 ชั้น ได้แก่ 1) ขาดต่ำกว่าราคาตลาด 2) ขาดเท่าทุน 3) ต่ำกว่าทุน 4) แจกฟรี

เป็นเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นมาตรฐาน เศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์บุญนิยมนี้ทำมาตลอดเวลา การทำตามหลักการ 4 ชั้นนี้ จึงเจริญขึ้นตามลำดับ โดยนัยของความเห็นแก่ตัวลดลง ไม่ต้องสะสม ยิ่งกว่านั้นส่งผลให้เกิดจิตสาธารณะ ส่วนตัวไม่ต้องสะสม มีส่วนกลางกินใช้ ทุกคนไม่เกียจคร้านแต่ขยัน สร้างสรร เสียสละ มีผลผลิต ส่วนตัวกินน้อยใช้น้อย แต่คำนึงถึงการดูแลสุขภาพ ร่างกายต้องแข็งแรง สุขภาพดี รู้จักประมาณในการบริโภคอุปโภคให้เกิดความสมดุล พอดีพอเพียง สมบูรณ์ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง ร.9 ซึ่งเหมาะกับสังคมทุกขนาดตั้งแต่สังคมเล็ก กลาง และใหญ่ แต่ปัญหาแท้จริงเกิดจากความแตกต่างในความต้องการของแต่ละคน

2.1.4 ศาสตร์พระราชากับการพัฒนา สิ่งแวดล้อม

พอครุสมณะโพธิรักษ์ อธิบายว่า ศาสตร์ของพระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน และที่บวรราชธานีอโศกให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งธรรมชาติของสิ่งที่เป็นวัตถุ พืชพันธุ์ธัญญาหาร ดิน น้ำ ลม ไฟ และธรรมชาติของคน ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในภูมิประเทศเดียวกัน อุปนิสัยของคนที่มีพฤติกรรม ที่มีสังคมสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าถูกต้องตามสัมมาทิฐิแล้ว จิตใจจะไม่เห็นแก่ตัว แต่จะช่วยคนอื่นได้ด้วยสมรรถนะ ตามความสามารถ และความขยัน มีความแข็งแรง มีความสร้างสรรค์ช่วยเหลือผู้อื่น การได้มาอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ จึงก่อให้เกิดลักษณะคุณสมบัติดังนี้ คือ 1) ทำงานเพื่อรับใช้หมู่มวลมหาชนเป็นอันมาก (พหูชนหิตายะ) 2) ทำงานเพื่อความสุขของหมู่มวลมหาชนเป็นอันมาก (พหูชนสุขายะ) 3) ทำงานเพื่อรับใช้และช่วยเหลือโลก (โลกานุกัมปายะ)

ศาสตร์พระราชาคือ ต้องมาเอาแบบคนจน “ขาดทุนของเราคือกำไรของเรา” นำเอามาถ่ายทอดทางสื่อโทรทัศน์บุญนิยมทีวีทุกวัน แต่คนเข้าไม่ถึงที่พระองค์ทรงตรัส สังคมกลัวความจน ประเทศต้องไม่จน แต่ในหลวงท่านทรงตรัสว่า เอาแบบคนจน ความร่ำรวยที่โลกกำลังนิยมที่จะก้าวหน้าแต่แท้ที่จริงเป็นการถอยหลังอย่างน่ากลัว ในหลวง ร.9 พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์ มีภูมิธรรมที่เป็นโลกุตระธรรมคือ ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่มีกิเลส ความมีจิตใจที่ต้องการช่วยเหลือมนุษยชาติอย่างไม่เห็นแก่ตัว นี่คือ ศาสตร์พระราชาคือแท้จริง ประเทศไทยและสังคมไทยเล็กๆ เข้าใจ

โลกุตรธรรม เพราะเป็นเมืองพุทธ ในหลวงทรงมีพระจริยวัตรที่เป็นโลกุตรธรรมมาตลอด 70 พรรษา แม้สามัญสำนึกคนไทยก็รับรู้รับทราบได้ ดังนั้น เมื่อพระองค์ทรงงานจนกระทั่งพระองค์เสด็จสวรรคต คนก็เรียกร้อง ร่ำร้อง เสียหายในพระอัจฉริยภาพ และพระมหากรุณาธิคุณอันหาประมาณมิได้ที่พระองค์มีต่อโลก ในขณะที่แม่แต่ข้าราชการบริพารข้าราชการ สังคมศาสนาพุทธกระแสหลักที่ไม่ได้มีโลกุตรธรรม ก็ยังแสดงออก ในลักษณะที่เป็นการรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่สนามหลวง หลังจากที่พระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว

2.1.5 ปรัชญาด้านสิ่งแวดล้อมของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์

พ่อครูฯ อธิบายว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญมาก ธรรมชาติ ดิน น้ำ ไฟ ลม สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ร่วมกับมนุษย์ เป็นองค์ประกอบของธรรมชาติที่สำคัญมาก ตั้งแต่จุลินทรีย์ที่สัมผัสด้วยประสาทของคนไม่ได้ กับที่สัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็นแสง เสียง กลิ่น รส เป็นวัตถุสิ่งของ คนต้องอาศัยธรรมชาติ พ่อครูจึงเน้นการสร้างธรรมชาติ ต้นไม้ ภูเขา พื้นดิน เหตุ ปัจจัยที่เป็นธรรมชาติ ขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ เพราะมีผลต่อความเป็นอยู่ของคน ดังนั้น จึงต้องมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ครบครัน เป็น cyclic สัมพันธ์กัน จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญมาก ตั้งแต่เริ่มต้นการสร้างภูมิทัศน์ของอโศก จากท้องนาที่เนาแห้ง ก็ถมดิน ปรับปรุงดิน จนปัจจุบันเป็นธรรมชาติ เป็นป่า มีน้ำตก น้ำตกที่สร้างขึ้นมาเลียนแบบดูเป็นธรรมชาติ อย่างไม่น่าเชื่อว่าเป็นน้ำตกที่สร้างด้วยมือคนที่ราชธานีอโศกก็บุกเบิก ก่อสร้าง และเริ่มทำขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เหมือนกันทุกที่ที่มีชาวอโศกจะสร้างธรรมชาติให้ครบครัน

2.1.6 การอยู่กับธรรมชาติของชาวอโศก

พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ อธิบายว่า การอยู่กับธรรมชาติการใช้ธรรมชาติ ต้องมีความเคารพ และต้องอนุรักษ์ ไม่ใช่อย่างทำลาย เข้าใจธรรมชาติของธรรมชาติ ที่ราชธานีอโศกจะปล่อยให้เป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็ไปไร่ร้าง ก็จะปล่อยหมักจนเน่ามีแบคทีเรียที่เป็นประโยชน์แต่จะไม่ปล่อยให้ถึงขั้นเป็นป่า สร้างสรรค์ให้เกิดความพอดีเพื่อเกื้อกูลเป็นวงจรธรรมชาติ ที่มีการฟื้นฟูตัวเองได้ที่ราชธานีอโศกสร้างน้ำตก ทำให้เกิดการจะแตกตัวมีออกซิเจนตลอดเวลา แม้จะสิ้นเปลืองบ้าง แต่ชาวอโศกเห็นประโยชน์ อย่างน้อยผู้ที่มาแวะเวียนก็ได้ชื่นชมความสวยงาม ได้เล่นน้ำตกน้ำไหล แท้จริงได้มากกว่านั้น คือได้ความเป็นธรรมชาติของคนในชุมชนชาวอโศกได้รับการศึกษา ได้เข้าใจที่จะอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้นชุมชน คนทุกคน จะอยู่ร่วมกันและช่วยกันปรับปรุง เขาจะเข้าใจธรรมชาติ โดยสัญชาตญาณของสัตว์หรือคนจะว่าไปแล้วคนเมืองจะไม่ค่อยเข้าใจธรรมชาติต้นไม้อูเขา ออกจากความเป็นจริงไป แต่จริงๆ แล้วลึกๆ ในสัญชาตญาณนั้นมี

ชาวอโศกมีแนวทางในการดำรงชีวิตท่ามกลางภาวะ โลกร้อน โดยเป็นผู้ที่ลดความร้อนของโลก แต่ชาวอโศกทวนกระแสด้วยการลด พลังงานระเคโทสะ โมหะก็เกิดภาวะ

ความเย็น จากการที่สังคมทั่วไป ทำให้เกิดพลังงานเรือนกระจก Green House effect อโศกเป็นผู้ที่ลดภาวะโลกร้อน เพราะเราไม่เร่งพลังงาน รีบร้อนด้วยพลังงานราคาทะโตะ โมะหะ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ให้ทุกอย่างหมุนเร็ว เพื่อให้ได้ตาม ความต้องการ รอบการหมุนสูง ก็จะเกิดภาวะความร้อน

อโศกเป็นชุมชนเข้มแข็ง มีความหมายเดียวกันกับ ชุมชนบุญนิยม ชุมชนพอเพียง ชุมชนอุดมสมบูรณ์ สดสีเขียวเป็นความเย็น และกิจกรรมที่ทุกคนต้องทำเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อโศกจะเข้าใจสิ่งแวดล้อมดินน้ำไฟลม ต้นหมากรากไม้ นา สวน ไร่ ธรรมชาติ ก็จัดสัดส่วนให้เหมาะสมที่ต้องอาศัยมีให้ครบ เมื่อครบจึงสบาย ทั้งนี้ต้องมียุทธศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศน์ เช่น พืชที่บริโภคไม่ได้ แต่ไว้อาศัย และต้นไม้ที่เป็นพืชก็กำจัด ยกตัวอย่างในพื้นที่ชุมชนราชธานีอโศก คือ ต้นไมยราพยักษ์ แข็งแรง น้ำท่วมก็ไม่ตาย แดดร้อนก็ไม่ตาย แพร่พันธุ์ได้รวดเร็วมีหนามแหลมยาว วัควายไม่กิน ที่ราชธานีอโศกไม่มีการเลี้ยงสัตว์ (พระพุทธรเจ้าตรัสห้ามไว้ใน จุลศีล ไม่ควรไปยุ่งกับวิบากของสัตว์) โดยรวมชาวอโศกจัดสรร สิ่งแวดล้อมให้ได้สัปปายะ (สี่ธรรมะพ่อครูสมณะโพธิรักษ์, 2561)

2.1.7 แนวคิด ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง 14 ประการ

- 1) เป็นสังคมที่เห็นได้ชัด ถึงลักษณะของคนมีศีล มีคุณธรรม มีจริยธรรม
- 2) เป็นสังคมที่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระผู้อื่น
- 3) มีงานที่เป็นสัมมาอาชีพ มีกิจการเป็นสาธารณะที่มั่นคง
- 4) ขยันสร้างสรรค์ ขวานขวาย กระตือรือร้น
- 5) อยู่กันอย่างผาสุก สุขภาพแข็งแรง จิตใจเบิกบานร่าเริง
- 6) ไม่ฟุ้งเฟ้อ แด่รุ่งเรืองฟุ้งเฟื่อง ไม่ผลาญพำ รุ่ยสุร่าย
- 7) มีความประณีตประหยัด แต่เอื้อเฟื้อสัพพัตแจกจ่าย
- 8) ไม่มี อาชญากรรม ไม่มีอบายมุข ไม่มีทุจริตกรรม
- 9) มีความพร้อมเพรียง สามัคคี อบอุ่น เป็นเอกภาพ
- 10) สัมผัสได้ในความเป็นปึกแผ่น แน่นหนาของความเป็นกลุ่มก้อน ภาครภาพ
- 11) มีความแข็งแรง มั่นคง ยืนหยัด ยั่งยืน
- 12) เป็นสังคมที่สร้าง ทูทางสังคม มีประโยชน์คุณค่าต่อผู้อื่น และสังคม

ทั่วไปในรอบกว้าง

- 13) อุดมสมบูรณ์ แต่ไม่สะสม ไม่ กักตุน และไม่กอบ โภย
- 14) มีน้ำใจ ไม่เอาเปรียบ เสียสละอย่างมีความสุข และเห็นเป็นคุณค่าของคน

ตามสังคกรรม (กลุ่มชุดฝั่งฝัน, 2556, น. 41)

สรุป สาธารณโลกี เศรษฐกิจชนิดใหม่เป็นนวัตกรรมสำคัญทำพิสูจนในสังคมโลก สาธารณโลกี มีระบบการบริโภคนเป็นสาธาณะนำมาบริโภคร่วมกันเป็นส่วนกลาง ทุกคนในสังคม มีศีลอย่างเป็นสามัญ มีความเห็นที่ว่าชีวิตที่ดีแท้จะต้องประพฤติตนไปสู่การลด ละ กิเลสเป็นสิ่งที่ พระพุทธเจ้าทรงค้นพบในสังคมยุคปัจจุบันเปิดกว้างขยายออกไปสู่ประชาชนฆราวาส จนกระทั่ง เกิดสังคมสาธารณโลกีเป็นเครือข่าย (pyramidal web) กระจายไปเป็นปกติได้ท่ามกลางกระแสระบบทุนนิยมเสรี ระบบสาธารณโลกีประกอบไปด้วย คุณธรรม คุณประโยชน์ คุณค่า คุณวุฒิ คุณลักษณะ คุณสมบัติแห่งความเป็นมนุษย์แห่งความเป็นสังคมมนุษย์ที่สงเคราะห์ โลกสาธารณโลกีครอบคลุมถึงความมีเนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์สังคมศาสตร์ที่ลึกซึ้ง เช่น การเมือง และอีกหลากหลายศาสตร์ เพราะเป็นการรวมศาสตร์ที่เกื้อกูลโลก เศรษฐกิจสาธารณโลกีเป็นเศรษฐกิจที่พอกิน สร้างสรรค์ อย่างไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นหนี้ ฟังพาทัวเองรอด ทำให้เหลือเพื่อเกินกินกินใช้ก็แจกจ่ายผู้อื่น (สมณะโพธิรักษ์, 2550, น. 9)

2.2 หลักธรรมสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของระบบสาธารณโลกี ได้แก่ แสงอรุณ 7 มรรคมืองค์ 8 วรรณะ 9 สาราณียธรรม 6 พุทธพจน์ 7 สัปปายะ 4 มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 แสงอรุณ 7 เมื่อดวงอาทิตย์ (มรรคองค์ 8) จะขึ้นถึงที่ขึ้นก่อนเป็นนิมิต (เครื่องหมาย) มาก่อนคือแสงอรุณ (แสงเงินแสงทอง) ได้แก่

- 1) ความเป็นมิตรดี (กัลยาณมิตรตา)
- 2) ความถึงพร้อมด้วยศีล (ศีลสัมปทา)
- 3) ความถึงพร้อมด้วยความยินดี (ฉันทะสัมปทา)
- 4) ความถึงพร้อมด้วยอหิตา (อหิตสัมปทา)
- 5) ความถึงพร้อมด้วยความเห็น (ทัญญูสัมปทา)
- 6) ความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท (อัปมาทสัมปทา)
- 7) ความถึงพร้อมด้วยการทำในใจโดยแยบคายพิจารณาลงไปถึงที่เกิด

(พระไตรปิฎก เล่มที่ 19)

แสงอรุณ 7 เป็นหมวดธรรมที่ปฏิบัติสู่ความเป็นกลางอันประเสริฐ หรือสู่ ความเป็นอารยชนนั้น อันดับแรกจะต้องเป็นผู้มีมิตรดี มีความถึงพร้อมด้วยศีล มีความถึงพร้อมด้วยความยินดี มีความถึงพร้อมด้วยอหิตา มีความถึงพร้อมด้วยความเห็น มีความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทและมีความถึงพร้อมด้วยการทำในใจโดยแยบคายพิจารณาลงไปถึงที่เกิด

2.2.2 มรรคมืองค์ 8 สัมมาอารยมรรคมืองค์ 8 คือ ทางสู่ความเป็นกลางอันประเสริฐ 8 ประการที่เป็นข้อปฏิบัติสู่ความเป็นอารยชน

- 1) *สัมมาทิฏฐิ* (ความเห็นที่ถูกต้องในอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา)
 - 2) *สัมมาสังกัปปะ* (ความดำริที่ถูกต้องในการออกจากกาม ในการไม่พยายาบท ในการไม่เบียดเบียน)
 - 3) *สัมมาวาจา* (การเจรจาที่ถูกต้องในศีลข้อ 4 คือ เจตนางดเว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า)
 - 4) *สัมมากัมมันตะ* (ทำางานที่ถูกต้องในศีล 3 ข้อ คือ เจตนางดเว้นจากการฆ่า การลักขโมย การประพฤติดีกในกาม)
 - 5) *สัมมาอาชีวะ* (การเลี้ยงชีพที่ถูกต้องคือ ละการเลี้ยงชีพในทางผิดอันเป็นมิจลาอาชีวะ 5 มาเลี้ยงชีพในทางถูก)
 - 6) *สัมมาวายามะ* (ความเพียรที่ถูกต้อง คือ ไม่ให้อกุศลที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น ละอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป ทำให้อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น เจริญกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้บริบูรณ์)
 - 7) *สัมมาสติ* (การระลึกที่ถูกต้องข้อมพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม)
 - 8) *สัมมาสมาธิ* (การมีจิตตั้งมั่นที่ถูกต้อง คือ บรรลุฌานทั้ง ๔ มีอุเบกขา (เป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่) (พระไตรปิฎก เล่มที่ 19)
- มรรคมีองค์ 8 เป็นหมวดธรรมเกี่ยวกับการฝึกฝนให้มีความเห็นที่ถูกต้องในอริยสัจ 4 มีความเพียรที่ถูกต้อง โดยเว้นชั่วประพฤติดี เจริญในกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้บริบูรณ์ มีการระลึกที่ถูกต้อง ในการปฏิบัติธรรมด้วยสัมมาอาชีวะ และทำางานที่ถูกต้อง ทั้งกายกรรม วาจากรรมและมโนกรรม

2.2.3 วรรณะ 9 ได้แก่

- 1) *สุภระ* คือ เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย, ปรับให้เจริญได้ง่าย
- 2) *สุโปสะ* คือ มกน้อย, กล้าจน
- 3) *อัปปิจฉะ* คือ ใจพอ
- 4) *สันตุฎฐิ* คือ ตันโดย
- 5) *สัลเลขะ* คือ ชัดเกลากิเลส
- 6) *ฐุตะ, ฐุดงค์* คือ เฟ่งทำลายกิเลสมีศีลสูงอยู่ปกติ
- 7) *ปาสาทิกะ* คือ มีอาการน่าเลื่อมใส
- 8) *อปยยะ* คือ ไม่สะสม ไม่กักตุน

9) **วิริยารัมภะ** คือ ขยันเสมอระดมความเพียร (พระไตรปิฎก เล่มที่ 1)

วรรณะ 9 มีลักษณะ เป็นคนที่เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย ปรับให้เจริญได้ง่าย มักน้อยกล้าใจพอหรือรู้จักพอไม่โลภมาก สันโดษหรือไม่คลุกคลีกับสิ่งที่สร้างกิเลส มุ่งขัดเกลาชำระกิเลสของตน มีศีลเคร่งอยู่เสมอ มีอาการน่าเลื่อมใส ไม่สะสม ไม่กักตุนเอามาแต่เพื่อตนเอง มีความขยัน มีความเพียรอยู่เสมอ (สมณะโพธิรักษ์, 2561, น.107)

2.2.4 **สาราณียธรรม 6** ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต.), (2553, น. 273)

ได้ให้รายละเอียดและความหมายไว้ดังนี้คือ

- 1) **เมตตากายกรรม** คือ เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ทั้งลับ-แจ้ง
- 2) **เมตตาวจีกรรม** คือ เข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา ทั้งลับ-แจ้ง
- 3) **เมตตามโนกรรม** คือ เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ทั้งลับ-แจ้ง
- 4) **ลาภามมิกา** คือ มีลาภตามธรรมแห่งสาธาณ โภคิ แบ่งปันลาภผลให้กับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย
- 5) **ศีลสามัญญตา** คือ มีศีลเสมอสมานกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย
- 6) **ทิวฐิสามัญญตา** คือ มีความเห็นเสมอสมานกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย

สาราณียธรรม 6 เกิดจากการหล่อหลอมของการมีวรรณ 9 จนเกิดวัฒนธรรมเป็นวิถีของคน มีความเมตตาที่แสดงออก ทั้งการกระทำ การพูด การคิด ด้วยความจริงใจ มีการแบ่งปันกัน และมีศีล มีทิวฐิที่เสมอสมานกัน หมายถึง ศีล 5 เสมอศีล 5 ศีล 8 เสมอศีล 8 ศีล 10 เสมอ ศีล 10 และโอวาทปาติโมกข์ศีล ถือปฏิบัติ โดยเคร่งครัด ชาวโศกเป็นหมู่บ้านที่มีศีลมา 40 กว่าปีแล้ว ปฏิบัติกันอย่างจริงจัง ใครผิดศีลตั้งแต่ ศีล 5 ก็อาจจะถึงขั้นที่ไม่ควรอยู่ในหมู่ หรือต้องออกไปจากหมู่กลุ่ม ประกอบกับการปฏิบัติ แบบคนจน ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า

2.2.5 **พุทธพจน์ 7 ประการ มีดังนี้**

- 1) **สาราณียะ** คือ รู้จักระลึกถึงกัน คำนึงถึงคนที่ควรเอื้อ
- 2) **ปิยกรณะ** คือ มีความรักกันสัมพันธ์ดี-ปรารถนาดีต่อกัน
- 3) **ครุกรรมะ** คือ เคารพกัน รู้จักฐานะ รู้จักคุณวุฒิ
- 4) **สังคะหะ** คือ สงเคราะห์เกื้อกูลช่วยเหลือกัน
- 5) **อวิวาทะ** คือ ไม่วิวาทแตกแยกกัน
- 6) **สามัคคิยะ** คือ พร้อมเพรียงกัน มีพลังรวมยิ่งใหญ่
- 7) **เอกิกาวะ** คือ มีความเป็นปึกแผ่น มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

สังคมีพิพุทธพจน์ 7 เป็นสังคมีที่คนในสังคมีนั้นระลึกถึงกัน มีความเอื้ออาทร มีความรักและปรารถนาดีต่อกันเคารพกันตามฐานะตามคุณวุฒิ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่วิวาทแตกแยกกัน มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันมีความเป็นปึกแผ่น มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันจึงทำให้เกิดพลังรวมที่ยิ่งใหญ่ (สมณะโพธิรักษ์, 2550, น. 11)

2.2.6 สัปายะ 4 ประการ มีดังนี้

- 1) *เสนาสนสัปายะ* ภูมิภาคที่อุดมสมบูรณ์มีดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกมีน้ำที่ใสสะอาดเหมาะสำหรับใช้บริโภคอุปโภคมีอากาศที่บริสุทธิ์
- 2) *อาหารสัปายะ* อาหารอุดมสมบูรณ์ปลอดภัยไร้สารพิษเครื่องกินเครื่องใช้ไม่ขาดแคลน
- 3) *บุคคลสัปายะ* บุคคลผู้เป็นมิตรดีสหายดี เป็นสังคมีที่มีสัตบุรุษ
- 4) *ธรรมะสัปายะ* เป็นสังคมีของคนที่มีศีลได้ฟังสังฆธรรมที่เป็นโลกุตระจากสัตบุรุษ

สัปายะ 4 เป็นองค์ประกอบที่มีดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกด้วยน้ำ อากาศที่บริสุทธิ์ เหมาะสำหรับใช้บริโภคอุปโภค มีปลอดภัยไร้สารพิษ เครื่องกินเครื่องใช้ไม่ขาดแคลน มีบุคคลผู้เป็นมิตรดีสหายดี เป็นสังคมีของคนที่มีศีลมีธรรมที่เป็นโลกุตระดังนั้นสัปายะ 4 จึงเป็นองค์ประกอบที่เป็นความเจริญ (สื่อธรรมะพ่อครู สมณะโพธิรักษ์, 2562)

สรุป หลักธรรมสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของระบบสาธารณ โภคิอันได้แก่ แสงอรุณ 7 มรรคมือองค์ 8 วรรณะ 9 สาราณียธรรม 6 พุทธพจน์ 7 สัปายะ 4 แสงอรุณ 7 เบื้องต้นจะต้องเป็นผู้มีมิตรดี มีความถึงพร้อมด้วยศีล มีความความยินดี มีความความเห็นไม่ประมาทและมีความถึงพร้อมด้วยการทำในใจโดยแยบคาย ฝึกฝนให้มีความเห็นที่ถูกต้องในอริยสัจ 4 มีความเพียรที่ถูกต้อง ในการปฏิบัติธรรมด้วยสัมมาอาชีพ และทำการงานที่ถูกต้อง ทั้งกายกรรม วาจากรรมและมโนกรรม จนเป็นคนที่ยืดง่าย บำรุงง่าย, ปรับให้เจริญได้ง่าย มักน้อยยกล้ำใจพอไม่โลภมาก ไม่คลุกคลีกับสิ่งที่สร้างกิเลส มุ่งขัดเกลาชำระกิเลส มีศีลเคร่งครัดไม่เลื่อมใส ไม่สะสม มีความขยันอยู่เสมอ สาราณียธรรม 6 เกิดจากการหล่อหลอมของการมีวรรณะ 9 จนเกิดวัฒนธรรมเป็นวิถีของคนมีความเมตตาที่แสดงออก ทั้งการกระทำ การพูด การคิด ด้วยความจริงใจมีการแบ่งปันกันและมีศีล มีทิวทัศน์ที่เสมอสมากัน จนเกิดเป็นสังคมีพิพุทธพจน์ 7 เป็นสังคมีที่คนในสังคมีนั้นระลึกถึงกัน มีความเอื้ออาทรมีความรักและปรารถนาดีต่อกัน เคารพกันตามฐานะตามคุณวุฒิ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่วิวาทแตกแยกกัน มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันมีความเป็นปึกแผ่น มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันจึงทำให้เกิดพลังรวมที่ยิ่งใหญ่ประกอบกับความเป็นสัปายะ 4 จึงเป็นองค์ประกอบของสาธารณ โภคิ

3. การผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักบุญนิยม

3.1 เศรษฐศาสตร์บุญนิยม

สื่อธรรมะพ่อครู สมณะโพธิรักษ์. (1 เม.ย. 2018). กล่าวว่า บุญนิยมมีลักษณะ opposite กับทุนนิยม บุญนิยม มีการเกื้อกูลคนอื่นคำว่า บุญ คือการชำระกิเลส บุญนิยม จึงเป็นทฤษฎีที่ลดความเห็นแก่ตัว ในสังคมยุคปัจจุบัน GDP (Gross Domestic Product รายได้องค์รวม) ที่เป็นเครื่องวัด การจัดการทรัพย์สินองค์รวมของคนในประเทศ ทุนนิยม (โลกียะ) กับบุญนิยม (โลกุตระ) นั้นต่างกันดังนี้

<i>GDP แบบทุนนิยม (โลกียะ)</i>	<i>GDP บุญนิยม (โลกุตระ)</i>
คือ การเอาเปรียบต่างประเศมาให้แก่ประเทศตนเองในทุกมิติ แบบสุดความสามารถเท่าที่จะทำได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงเกิดการแย่งชิงเกิดความไม่สงบ เป็นระบบที่ไม่มีคุณค่า เพราะมีแต่การแย่งชิง เอาไร้เอาเปรียบตลอดเวลา และสามารถพึ่งศักยภาพของตนได้.	คือ รายได้มวลรวมของภายในประเทศ และเมื่อทำได้มากพอแล้ว ก็สะพัดออกไปเพื่อผู้อื่น หากสังคมที่มีเศรษฐกิจดีรายได้องค์รวมจะต้องมีมาก รายได้ส่วนตัวเอาไว้น้อย แต่สะพัดไม่เป็นหนี้ หมุนได้คล่องตัว

3.1.1 GDP (Gross domestic Product) แบบทุนนิยม (โลกียะ) คือ การเอาเปรียบต่างประเศมาให้แก่ประเทศตนเองอย่างทุกทาง แบบสุดความสามารถที่จะทำได้เปรียบเมื่อเป็นเช่นนั้น จึงเกิดการแย่งชิง จึงเกิดความไม่สงบ เป็นระบบที่ไม่มีคุณค่า เพราะมีแต่การแย่งชิง เอาไร้เอาเปรียบตลอดเวลา และไม่รู้จักศักยภาพของตน

3.1.2 GDP (Gross domestic Product) บุญนิยม (โลกุตระ) คือ รายได้ภายในของประเทศเท่านั้น ดังนั้นเป็นรายได้องค์รวม รายได้มวลรวมของภายในเท่านั้น เมื่อทำได้มากพอแล้ว ก็สะพัดออกไปเพื่อผู้อื่น นี่คื GDP ของโลกุตระ ในสังคมบุญนิยมนั้น หากสังคมที่มีเศรษฐกิจดีรายได้องค์รวมจะต้องมีมาก รายได้ส่วนตัวเอาไว้น้อย แต่สะพัดได้เก่ง ไม่เป็นหนี้ ไม่ขาดตอน หมุนได้คล่องตัว มีไว้น้อยแต่อยู่ได้ นี่คื เครื่องชี้บ่งเศรษฐกิจที่เจริญที่ยิ่งใหญ่ และรายได้องค์รวมภายในต้องไม่ไปนับรวมเอารายได้ภายนอก product คืสิ่งที่สร้างขึ้นเองของภายในสังคมเราเอง เช่น พืชพันธุ์ ธัญญาหารที่ผลิตเอง

ชาวโศกขาดทุนได้และก็มีชีวิตอยู่อย่างคนจนเบิกบานสำราญใจ ขาดทุนได้ตลอดเวลา ตัวเองก็ขาดทุนเพราะเราสร้าง เราคิดทุนแล้วให้แก่คนอื่นมากกว่าที่เราจะเอา ก็เหลือกินเหลือใช้ อุดมสมบูรณ์เพียงพอ จึงขาดทุนแก่ผู้อื่นได้ และถือว่าเรามีชีวิตอยู่ เรามีกำไรเพราะ เราได้ขาดทุนให้แก่ผู้อื่นถ้า domestic คือ ไม่ต้องเอาจากต่างประเทศเลยทำด้วยตนเอง พึ่งตนเอง ให้เหลือโดยคร่าวๆ แล้ว รายได้มวลรวม 100% คือ ทุกคนทำงานเข้ากองกลาง เป็นสาธารณะ โภคิ เสียดาย 100% ทุกคน ที่มีวิธีจัดการ product ที่ทำวิธีการจัดการอย่างลงตัวจึงมีมูลค่ารายได้มวลรวมเหลือกิน เหลือใช้ แจกจ่ายให้ผู้อื่นได้โดยสมาชิกองค์กรวมไม่เดือดร้อน

3.2 แนวคิดในการผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักบุญนิยม

การผลิตข้าวอินทรีย์ หมายถึง การผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นวิธีการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีทุกขั้นตอนโดยชาวนาใช้วัสดุจากธรรมชาติและสารสกัดต่าง ๆ จากพืชที่ไม่มีสารพิษตกค้างในผลผลิต และสิ่งแวดล้อมทำให้ผลิตผลข้าวมีคุณภาพดี

การผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักบุญนิยม หมายถึง การปลูกข้าวโดยชาวนาผู้ปฏิบัติตนตามแนวทางพุทธศาสนาที่ปฏิบัติศีล 5 ละ เลิก อบายมุข เน้นไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนมนุษย์ด้วยกัน ไม่มีการใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีเป็นพิษ สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด ไม่มีการตัดต่อพันธุกรรม เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้วัสดุธรรมชาติหมุนเวียนกัน ซึ่งเห็นความสำคัญของข้าวทุกเมล็ด ยังชีพเป็นปัจจัย 4 สามารถจำหน่าย จ่ายแจก เพื่อแผ่กันกิน เป็นข้าวที่ไร้สารพิษ ดังพระพุทธเจ้าตรัสว่า ข้าวเปลือกคือทรัพย์อย่างยิ่ง” ส่วนอาหารเป็นหนึ่งในโลก อาหารคือเครื่องอาศัย ชาวโศกต้องฝึกหัดทำนาให้เป็น อย่างน้อยให้รู้บุญคุณของการทำนา ข้าวเป็นอาหารยังชีพเพชรกับข้าว หากถึงเวลาสำคัญ เพชรไม่มีค่าอะไรต้องเอาข้าวเลี้ยงชีพ เป็นปัจจัยที่แท้ในปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่มยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย) สามอย่างหลังไม่มีก็อยู่ได้ไม่ตายทันที แต่ข้าวนี้ไม่กินก็ตาย อาหารจึงสำคัญอย่างยิ่ง ดังโศกที่ว่า “ข้าวไม่ใช่สินค้า แต่ข้าวคืออาหารที่ต้องแบ่งปันกันกิน” มีความหมาย นัยซับซ้อนว่าเป็นอาหารที่ต้องทำให้มากแล้วเพื่อแผ่กันกิน แต่จะขายก็เพื่อเป็นเครื่องเลี้ยงชีพ อย่างชาวนาจักขายข้าว แต่ก็ต้องขายในราคาถูกลง (สมณะโพธิรักษ์, 2017 1 พ.ย.)

การผลิตข้าวตามหลักบุญนิยม มิใช่มีดีเพียงแต่การผลิตที่มุ่งผลทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีมิติของความเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคมที่ค่อนข้างลึกซึ้ง โดยเฉพาะมิติทางสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดการที่อยู่ในระบบสาธารณ โภคิ (กินใช้ร่วมกันเป็นส่วนกลาง) ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จากการนำแนวคิดการทำกิจกรรมไร้สารพิษตามบุญญาวุธหมายเลข 3 ว่าด้วยเรื่องของการทำกิจกรรมไร้สารพิษโดยพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ผู้นำชาวโศก ซึ่งเป็นหลักคิดของการผลิตข้าวอินทรีย์ อันเป็นสัมมาอาชีพของชุมชนบวรราชธานีโศก และทุกชุมชนของชาวโศก ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยรับประทานอาหารมังสวิรัตตลอดชีวิตที่เป็นผู้ปฏิบัติธรรม

ในสังคมบรรพที่มี บ้าน วัด โรงเรียนเป็นสามเฝ้า อันมีบุคคลปฏิบัติศีล ตั้งแต่ ศีล 5 จุดศีล 26 ข้อ มัชฌิ ศีล 10 ข้อ มหาศีล 7 ข้อ เป็นผู้ดำรงชีพรวมกันเป็นสังคมีหลายฐานะ ทั้งนักบวช คนวัด ชาวชุมชน ที่เป็น โสค และมีครอบครัวที่มีลูกหลาน มีเด็กทารก เด็กวัยเรียน และนักเรียนนักศึกษา ผู้ใหญ่ และ คนชรา

พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ กล่าวว่า ชาวนาทำข้าวให้คนกินนี่เป็นกุศลมหาศาล คนที่ สร้างข้าวให้ประชากรเลี้ยงชีพ คือคนที่มีกุศลมหาศาลแล้ว เป็นคุณงามความดีและเป็นวิบากดีที่ได้ สร้างคุณค่าของการทำข้าวให้คนกินมีชีวิตอยู่ได้ ราคาบุคคลที่มีราคาแพง นำทำอย่างยิ่ง เพราะคนจนหรือ รวยก็กินข้าว แต่ถ้าข้าวแพง คนจนก็จะลำบากจึงควรทำให้ข้าวราคาถูก

โศลกธรรมที่ว่า “ข้าวเปลือกเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง” เป็นเรื่องลึกซึ้งคือ ข้าวเป็น กวฬิงการอาหาร (อาหารคือ คำข้าว) ที่เป็นอาหารของทุกประเทศ ปรุ้งง่าย เมื่อทำให้สุกแล้วก็พร้อม รับประทานได้เพราะข้าวมีธาตุอาหารครบ เพียงแต่มีต้องมืออย่างอื่นบ้าง ข้าวเปลือกแพร่ไปได้ไกล รักษาได้นาน ข้าวเปลือกจะสะสมได้ไกล ยิ่งทุกวันนี้การคมนาคมรวดเร็ว ขนส่งสะดวก เป็นสิ่ง ลึกซึ้งให้แก่โลก เกื้อกูลโลก เป็นสินค้าออกของประเทศ แทนที่จะผลิตอาวุธสังหารคน ผลิตข้าวเพื่อ เป็นนโยบายบุญนิยม ไม่ใช่ทุนนิยม ดังกล่าวมานั้นเป็นวิสัยทัศน์ของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ และ ท่านย้ำว่า “ถ้าไทยทำได้ ขอภัยที่ต้องใช้คำว่า ประเทศมหาบุญ มหากุศล ไม่ใช่ประเทศมหาอำนาจ” ดังนั้น จึงต้องปลูกข้าวให้ได้มากๆ เพื่อแบ่งปันกันกิน เพราะข้าวอินทรีย์ปราศจากสารพิษใด ๆ ที่ สะท้อนถึงความ เป็นบุญกุศล คนทั่วโลกเข้าใจได้เป็นอย่างดีว่า “ข้าวเป็นอาหารเกื้อกูลโลก” (สามอาชีพ เพื่อมนุษยชาติ, 2018 1 ฐ.ค.)

3.3 ลักษณะเฉพาะการผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักบุญนิยมในระบบสาธารณสุขโลก

จากกรณีศึกษาการผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักบุญนิยม (เนาวลักษณ์ แสงสุวรรณ, สัมภาษณ์) เป็นการผลิตข้าวไร้สารพิษของชุมชนบุญนิยมราชธานีอโศกซึ่งได้จัดกิจกรรมแบบครบ วงจร จากการปฏิบัติศีลทำให้ชาวนาตระหนักถึงการ ไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ มีจิตสำนึกในการผลิตข้าว อินทรีย์ ตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา เก็บเกี่ยว การเก็บข้าวในยุ้งฉาง ทุกขั้นตอนไม่ใช่ สารพิษ โดยคำนึงถึงคุณค่าประโยชน์ต่อการบริโภคและอุปโภคในชุมชนและพี่น้องชาวชุมชนอโศก อื่นๆ ตั้งแต่ นักบวชรวมทั้งผู้ถือศีล และผู้มาปฏิบัติธรรมทุกฐานะฯ เป็นระบบการผลิตทางการเกษตร ที่เน้นเรื่องของธรรมชาติ เป็นสำคัญคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดม สมบูรณ์ การรักษาสมดุลธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เป็น ระบบการผลิตข้าวที่ไม่ใช่สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดเป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการ เจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูข้าว ตลอดจน สารเคมีที่ใช้รมเพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวในโรงเก็บเทคโนโลยี

การผลิตข้าวอินทรีย์ สำนักวิจัยและพัฒนากรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2550, น. 5) กล่าวถึงขั้นตอนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ไว้สอดคล้องกับการปฏิบัติ เช่นเดียวกับการผลิตข้าวโดยทั่วไปจะแตกต่างกันตรงที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในทุกขั้นตอนการผลิต โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกพื้นที่ปลูก เลือกพื้นที่ที่ไม่เคยมีการใช้สารเคมีมาก่อน พื้นที่ที่เลือกปลูกมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของข้าวอย่างเพียงพอ มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก เลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ทนต่อโรคและแมลงที่สำคัญ และสามารถให้ผลผลิตสูงแม้ในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ เลือกใช้เมล็ดที่ได้มาตรฐานการผลิตจากแปลงผลิตพันธุ์ข้าวที่ได้รับการดูแลอย่างดี มีการเตรียมดินให้เหมาะสมก่อนปลูก ส่วนการปลูกข้าวที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ การปลูกข้าวแบบปักดำ เพราะการเตรียมดิน ทำเทือก การรักษาระดับน้ำขังในนาจะช่วยควบคุมวัชพืชได้ และการปลูกข้าวลงดินจะช่วยให้ข้าวสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ ส่วนการดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีการดูแลอย่างสม่ำเสมอโดยไม่เผาตอซัง ฟางข้าวและเศษวัสดุอินทรีย์ในแปลงนา เพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ในดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน โดยการปลูกพืชตระกูลถั่วในที่ว่างในพื้นที่นาตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำดิน โดยการไถวัสดุคลุมดิน พืชคลุมดิน และควรมีการไถพรวนอย่างถูกวิธีการปลูกข้าวอินทรีย์นั้น โดยเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับข้าวแต่ละพันธุ์ และปลูกพืชหมุนเวียน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วก่อนและหลังการปลูกข้าว เพื่อเป็นการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้การปลูกในปีต่อไปมีผลผลิตต่อไร่สูง สำหรับปัญหาเรื่องวัชพืชนั้นจะใช้วิธีการ เช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม การใช้ระดับน้ำควบคุมวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การถอนด้วยมือ ส่วนปัญหาเรื่องโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืช จะใช้วิธีทางธรรมชาติ เช่น ใช้วิธีการ เช่น ใช้แสงไฟล่อ ใช้กับดัก ใช้ยางเหนียว หรือใช้สารสกัดจากพืช เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม ใบแคฝรั่ง เป็นต้น หลังเก็บเกี่ยวควรลดความชื้นให้ต่ำกว่า 14 เปอร์เซ็นต์ แล้วจัดเก็บรักษาด้วยวิธีจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปราศจากการใช้สารเคมี จะเห็นได้ว่าการผลิตข้าวอินทรีย์นี้ทุกขั้นตอนจะไม่ใช้สารเคมีเป็นพิษ นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจาก สารพิษแล้วยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนอีกด้วย นอกจากนี้ เศรษฐกานต์ เหล่าสุนทร (2560, น. 24) ยังกล่าวว่าชาวนาต้องมีทั้งความรู้รอบด้านและมีคุณธรรม เพื่อก่อให้เกิดสังคมที่ดี การเอื้อเฟื้อซึ่งกัน และกันอันนำไปสู่การเป็นเครือข่ายหรือพันธมิตรในอนาคต เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็ทำให้เกิดสิ่งที่ดีตามมา อยู่อย่างพอประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว และมีเหตุผลในการกระทำของตนเอง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ไม่เกิดเป็นปัญหาสังคม

3.4 หลักการพัฒนากสิกรรมไร้สารพิษ

3.4.1 **การปรับปรุงดิน** อุดมศรี เชียงสา (2543) อธิบายถึงวิธีการเตรียมดินว่าไม่มีการนำเอาสารเคมีใส่ลงดิน การปรับปรุงดินโดยใช้จุลินทรีย์จากเศษฟางเน่า ไม่ขุดดินกำจัดวัชพืชจากการใช้ฟางคลุมดิน ทิพวรรณ สิทธิรังสรรค์ (2554, น. 8) ได้เสนอหลักการปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ตามแนวเกษตรธรรมชาติ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพคลุมดินด้วยเศษพืชต่างๆ จากไร่จากการปลูกพืชคลุมดินและการปลูกพืชหมุนเวียน

3.4.2 **การจัดระบบน้ำ** สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน. (2560, น.1) ได้ได้กล่าวถึงวิธีการให้น้ำแก่พืชมีหลายแบบ ต้องพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศคุณสมบัติของดิน ลักษณะของพื้นที่ และวิธีการเพาะปลูกวิธีการให้น้ำแก่พืช ได้แก่ 1) การให้น้ำใต้ดิน 2) การให้น้ำบนผิวดิน 3) การให้น้ำแบบฝนโปรย หรือสปริงเกอร์ 4) การให้น้ำแบบฉีดละอองฝอย 5) การให้น้ำแบบหยด

3.4.3 **ระบบการปลูกพืช** วิวัฒน์ ศัลยกำธร (2560, น. 1) ได้ยึดหลักความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติคือการปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งได้ไม้ผล ไม้สร้างบ้าน และไม้ฟืน สามารถให้ประโยชน์ 4 อย่าง นอกจากประโยชน์ตามชื่อแล้วประโยชน์ที่ 4 สามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธาร ได้การปลูกพืชหลากหลายแบบผสมผสานปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก และการทำวนเกษตร คุณธรรมที่ใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตคือยังให้ไปยั้งได้มา มีลักษณะที่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่กันเป็นกำไรของชีวิตได้ใช้หลักการของวนเกษตรเน้นการมีกินมีใช้ในครัวเรือน การปลูกพืชพรรณไม้สมุนไพรชนิดต่างๆ ที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางอาหารและยารักษาโรค

3.5 แนวคิดที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการผลิตตามหลักบุญนิยม

แนวคิดที่ส่งผลต่อการจัดการผลิตตามหลักบุญนิยม เกิดจากการขัดเกลาตนเองโดยการปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา จากการถ่ายทอดของ พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ชาวนาสาธารณ โภคี ได้รับแรงบันดาลใจจากคำสอนที่เน้นให้ทำ 3 อาชีพภูษาติ (กสิกรรมธรรมชาติ ปุ๋ยสะอาด และชะงะวิทยาด้วยหัวใจ) การทำกสิกรรมธรรมชาติ โดยเฉพาะการทำนาในยุคปัจจุบันยังมีความสำคัญมาก เพราะว่าคนรุ่นหลังนิยมประกอบอาชีพอื่นมากกว่างานภาคการเกษตร และชาวชุมชนจึงไม่นิยมเลือกกิจกรรมการค้า การขนส่ง และการทำกิจกรรมในโรงงานต่างๆ เห็นว่าการผลิตข้าวเป็นงานที่มีความสำคัญ และขาดแคลนคนมากกว่า ยิ่งทำให้ต้องขยัน พากเพียรเพิ่มความสามารถ เพราะการทำนาอินทรีย์ คือ การสร้างอาหาร การสร้างสมดุลให้ธรรมชาติ ต้องอาศัยอุดมการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดกระบวนการขัดเกลาความเป็นชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคีดังนี้

3.5.1 แนวคิดเรื่องคนจน เป็นแนวคิดว่าด้วยเรื่องคนจนในทางศาสนาพุทธ ที่ปฏิบัติธรรมถูกต้องอย่างมีสัมมาทิฐิจะเป็นผู้ที่มีปัญญา ที่เกิดประโยชน์อย่างมีคุณค่ายิ่งต่อสังคมจึงมีความแตกต่างจาก “คนจน” อีกชนิดหนึ่งที่ไม่มีสัมมาทิฐิ (ปุถุชน) เพราะไม่มี“ปัญญา” ไม่มีความสามารถโดยนัยสำคัญ “คนจน” ชนิดที่มีประโยชน์ มีคุณค่าต่อสังคมนั้น มี“ปัญญา” มีความสามารถและทำงานสร้างสรรค์ย่อมมีประโยชน์จริงมีคุณค่าจริงจึงแตกต่างอย่างยิ่งจากคนจนที่เป็นปุถุชนเป็นคนมีกิเลสที่เห็นแก่ได้เห็นแก่ตัว มีพฤติกรรมเลวชั่วอยู่ในสังคม สำหรับ “คนจน” ผู้มี “ปัญญา” จริงนั้นจะเป็น “คนที่มีความรู้ความสามารถ” และ “ขยันจริง” ใช้ปัญญาและขยันอยู่ในโลก ช่วยโลก เป็นผู้แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่คนได้ก็ชื่อว่า เป็นคนแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่สังคมให้แก่ประเทศชาติด้วย ซึ่งตรงตาม “วรรณะ๑” ของพระพุทธเจ้า จึงขอยกอ้างพระราชดำรัสที่ว่า “แบบคนจน” จากในหลวง ร.9 ที่ชาวไทยเคารพเทิดทูนแม้แต่ชาวต่างประเทศก็ยอมรับว่าเป็นสุดยอดแห่ง “ศาสตร์พระราช” อันเป็นหลักเศรษฐศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งทรงชี้แจงความชัดเจนยิ่งขึ้นของปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” แท้ๆ ที่ตรัสเจาะลงไปว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” นั้น ก็คือการบริหารประเทศ “แบบคนจน” เมื่อวันที่ 4 ธ.ค. 2534 ซึ่งมีความพิเศษลึกซึ้งแท้จริงยิ่งยอดในเรื่องของการบริหาร “แบบคนจน” (อยู่ในบทที่ 2 ข้อ 2.2 การบริหารแบบคนจน) กระบวนการมาเป็น “คนจน” สอดคล้องกับการบริหารแบบคนจนจากพระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 (พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2534) ทรงกล่าวถึงการบริหารแบบคนจนแบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ให้ความเมตตาและอะลุ่มอล่วยกัน ประเทศเราจะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ความตอนหนึ่งของพระราชดำรัสคือ “ต้องทำแบบคนจนคือทำวิธีการแบบคนจนไม่ได้มีการลงทุนมากมายของเขารักก็ทำไปเพราะเราไม่ได้เป็นประเทศที่รวยเราก็รวยพอสมควรพออยู่ได้ แต่ไม่ใช่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็ประเทศอย่างก้าวหน้าอย่างมาก เพราะว่าถ้าเราเป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมากมีแต่ถอยหลัง ประเทศเหล่านั้นที่เขามีอุตสาหกรรมสูงมีแต่ถอยหลังและถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเรามีการบริหารแบบคนจนแบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัญสำนึกนี้แหละคือ มีเมตตากันก็จะอยู่ได้ตลอดไป ไม่เหมือนคนที่ทำตามวิชาการจะต้องฟังตำราเมื่อพลิกไปถึงหน้าสุดท้ายในหน้าสุดท้ายนั้นเขาบอกว่า “อนาคตยังมี” แต่ไม่บอกว่าเป็นอย่างไรเวลาปิดเล่มแล้วมันก็ปิดตำราปิดตำราแล้ว ไม่รู้จะทำอะไรลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกใหม่เปิดหน้าแรกก็เริ่มต้นใหม่ “ถอยหลังเข้าคลอง” แต่ถ้าเราใช้ตำราแบบคนจนใช้ความอะลุ่มอล่วยกันตำรานั้นไม่จบ..” พระราชดำรัส ในหลวง ร.9. (7 ธ.ค. 2562)

3.5.2 แนวคิดเรื่องมิตรดีสหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี เป็นแนวคิดของ สมณะโพธิรักษ์ (25 พ.ค 2562), สุจิตรา วัฒนาศรี, จิตดินันท์ เดชะคุปต์ และวัลภา สบายยิ่ง (2561, น. 1392) ได้อธิบายถึงสังคมบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ไว้ว่า บวร เป็นหลักการปกครองของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่สร้างคนให้คนมาสัมผัสสัมพันธ์กันอย่างเสมอสมานกันในศีล มีการใช้

หลักธรรมของพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมในพระไตรปิฎก บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กัน สร้างองค์ความรู้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อการหลุดพ้นกิเลส (ต้นเหตุของความทุกข์) จะเกิดการเรียนรู้ซึมซับเข้าหากัน โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวจากการอยู่รวมกันเป็นสังคมสาธารณโภคี (กิน ใ้ร่วมกัน) มีความเป็นมิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี ที่มีการปฏิบัติธรรมระดับโลกุตระ (เหนือโลกธรรม) เบื้องต้นเริ่มตั้งแต่ศีล 5 ขึ้นไป จนถึงบั้นปลาย ระดับอรหัตต์ เป็นความกลมกลืนกันทั้ง บ้าน วัด และโรงเรียนบ้านคือ สังคมชุมชนที่มีแนวทางการดำเนินชีวิตเรียบง่าย สมถะ เสียสละ ขยัน เป็นสังคมสาธารณโภคี (กิน ใ้ร่วมกัน) หรือสังคมเศรษฐกิจพอเพียง วัดคือ ธรรมะ เป็นสถานที่อบรมธรรมที่เป็นโลกุตระ (ธรรมะที่อยู่เหนือโลกธรรม) ซึ่งเริ่มต้นที่การปฏิบัติศีล 5 และศีลที่สูงขึ้น เป็นศีล 8 ศีล 10 จุลศีล 26 มัชฌิมศีล 10 มหาศีล 7 โดยศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักไตรสิกขาละเอียดขึ้นไปตามลำดับ ในขณะที่ดำเนินชีวิตประจำวัน โดยอาศัยเดินตามหลักอริยมรรค 8 วัดเป็นที่รวมทั้งบ้านและโรงเรียน โรงเรียน คือ สถานศึกษาที่ศึกษาหาความรู้ที่เป็นความรู้ทางโลก และทางธรรม ศึกษาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่มุ่งศึกษาการลดกิเลส

3.5.3 แนวคิดเรื่องการให้ สมณะโพธิรักษ์ กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการให้ว่า การให้ที่มีคุณค่าสูงสุดคือ การให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน และท่านได้นำพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 มายืนยันว่าการให้จะเกิดสังคมสามัคคีมั่นคงเป็นปึกแผ่น ดังมีข้อความในพระราชดำรัสว่า “การ “ให้” นี้ ไม่ว่าจะ “ให้” สิ่งใดแก่ผู้ใด โดยสถานใดก็ตาม ล้วนเป็น “การกระทำที่พึงประสงค์” อย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือประสานใหม่หรืออย่างสำคัญ ระหว่างบุคคลกับบุคคล และทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นด้วยสามัคคีธรรม นอกจากนั้น การให้ ยังเป็นหมอบ่อเกิดแห่งความสุขอีกด้วย กล่าวคือผู้ให้ก็มีความสุขใจมีความอิ่มเอิบใจ ผู้รับก็มีความสุข มีกำลังใจ สังคมส่วนรวมตลอดถึงประเทศชาติ ก็มีความสุข มีความร่มเย็น ในปีใหม่นี้ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะเห็นชาวไทยมีความสุขทั่วหน้ากัน ด้วยการให้ คือคือให้ความรัก ความเมตตา กัน ใ้หน้าใจไมตรีกัน ใ้อกภัยไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน ใ้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน โดยมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ด้วยความบริสุทธิ์และจริงใจ...”ชวานาเกษตรอินทรีย์ในระบบสาธารณณะ โภคิได้น้อมนำพระราชดำรัสดังกล่าวมาปฏิบัติพร้อมกับคำสอนของสำนักโพลที่รักมาปฏิบัติ จนชวานามีความสุขจากการทำนาแม้จะลำบากตรากตรำเพียงใดและผู้รับผลผลิตก็มีความสุขเช่นกัน สิ่งแวดล้อมปลอดภัยจากสารพิษต่างๆ (สมณะโพธิรักษ์, 2561, น. 27-28)

3.5.4 แนวคิดเรื่องความยั่งยืนของบุญนิยม แนวคิดเรื่องความยั่งยืนของบุญนิยม บุญนิยมเป็นภาษาที่สำนักโพธิรักษ์บัญญัติขึ้นนัยยะสำคัญของเนื้อหาตรงข้ามกับทุนนิยม 180 องศา บุญนิยมผู้ปฏิบัติต้องมีปัญญา โดยเฉพาะเริ่มมีความยินดีมีความขยันพากเพียรที่จะมาฝึกฝนอยู่ท่ามกลางฤทธิ์ดีสหายดีสิ่งแวดล้อมดีจนกระทั่งได้ชำระกิเลสจนหมดเกลี้ยงจากจิตใจจึงจะเกิดเป็นบุญเป็นบุญสูงสุดเป็นผู้หมดบาปบุญนิยมจึงได้แก่ระบบที่เจริญเข้าขั้นปาระมะภาษาจากวงเล็บ

ความจริงตามในที่สูงพิเศษท่านอริยะหรือ โลกุตตระซึ่งต่างจากคำว่าบุญที่เคยรู้จักกันมาเก่าก่อนเมื่อปฏิบัติได้จริงจึงเกิดเป็นชุมชนหมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาตนเองลดละกิเลส ฟุ้งตนเองและสร้างสรรค์สังคมเพื่อแผ่แผ่แก่สังคมทั่วไปในรอบวงได้และจะเกิดเป็นความยั่งยืน และเป็นชุมชนเข้มแข็งต่อไป (สมณะโพธิรักษ์, 2563, น. 13-14)

3.5.5 แนวคิดกิจกรรมไร่สารพิษ อรณูช แสงสุริยจันทร์ และธำรง แสงสุริยจันทร์ (2560, น. 34) และบุญนิยม ทีวี (25 ศ.ค. 2011) ได้ให้ความหมายของข้าวไร่สารพิษตามหลักการบุญนิยม หมายถึง ระบบการผลิตพืชผลที่ไม่มีการใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด หรือไม่มีการตัดต่อสารพันธุกรรม เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติและหมุนเวียนทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยชาวนาผู้ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายกิจกรรมไร่สารพิษแห่งประเทศไทยต้องมีทิศทางรักษาสีล 5 เป็นเบื้องต้น และต้องลดละ เลิกอบายมุข ประเทศไทยมีภูมิอากาศเหมาะสมอย่างยิ่งในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ “หัวใจ” ของการทำกิจกรรมธรรมชาติคือการบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ก่อน เพราะดินที่ไม่ดีนั่นคือดินป่วย ผลผลิตก็ไม่สมบูรณ์ผู้บริโภคก็ป่วยด้วยเรียกว่า sick soil-sick plant-sick people ดินป่วย-พืชผักป่วย-คนป่วย ดังนั้นความอุดมสมบูรณ์ของดินก็คือ ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และท่านได้ชี้ให้เข้าใจถึงปรัชญาธรรมชาติ ว่าฟุ้งตนเองไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่สร้างสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดีแทนเต็มใจเสียสละเพื่อสร้างสรรค์ (การเลือกสร้าง) เอื้อเพื่อเกื้อกูลพี่น้องในหมู่กลุ่มตลอดจนเป็นประโยชน์แก่สังคมรอบกว้าง

3.5.6 ขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตภาค การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมดิน วิธีการปลูกข้าว การกำจัดศัตรูข้าว สถาบันวิจัยข้าวอินทรีย์ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (ม.ป.ป., น. 2). และมงคล เวียงใต้ (สัมภาษณ์) ได้กล่าวไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การคัดเลือกพันธุ์ มีการเลือกแปลงที่งามเจริญเติบโตดีที่สุด มีรวงดอกและเมล็ดเต็มเลือกเก็บเกี่ยวด้วยมือ แล้วนำไปแยกตาก 2-3 วัน เก็บไว้ในที่เฉพาะสำหรับเมล็ดพันธุ์ หลังจากนั้นนำไปตีแยกเมล็ดข้าวจากฟางด้วยมือ ด้วยความประณีต แล้วเก็บเมล็ดข้าวใส่ถุงกระสอบแยกไว้ในฉางเฉพาะตัว นโยบายของชุมชนราชธานีโสภณมุ่งเน้นให้เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเอง รักษาเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเอง

2) การเตรียมดิน การเตรียมดินข้าว มีการไถกลบฟางหลังเก็บเกี่ยว แล้วหว่านถั่วเขียว ถั่วพรี เพื่อป้องกันวัชพืชและเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน ซึ่งวิธีการไถกลบฟาง 3 วิธี ได้แก่

- (1) ไถกลบฟางแล้วหว่านถั่ว
- (2) ไถกลบฟางแล้วใส่ปุ๋ยอินทรีย์

(3) โถกลบฟางแล้วรดด้วยน้ำหมักชีวภาพ

ซึ่งมีเป้าหมาย คือ ปรับสภาพดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของข้าว

3) **วิธีการปลูกข้าว** มี 2 วิธี คือนาหว่าน และนาดำ ดังนี้

(1) **นาหว่าน** ก่อนปลูกมีการไถตะ ไถแปร และไถคราดเพื่อกลบเมล็ดพันธุ์ข้าวลงในดินเพื่อรักษาความชื้นให้เหมาะสมต่อการงอก

(2) **นาดำ** มีการไถตะ ไถแปร และไถคราด เมื่อต้นกล้าที่ใช้ในการปักดำมีอายุ 25-30 วัน แล้วปักดำระยะห่างประมาณ 1 ฟุต ใช้จำนวน 3-5 ต้น/กอ

4) **การดูแลรักษา** มีการดูแลรักษาและใส่ปุ๋ย 3 วิธี ดังนี้

(1) การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในช่วงไถกลบร่วมกับการรดน้ำหมักชีวภาพ

(2) การใส่ปุ๋ยอินทรีย์อีกครั้งหลังจากจัดการกับวัชพืชไปแล้วเดือน

(3) การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ก่อนที่ข้าวจะออกดอกและอู่ทอ ซึ่งปุ๋ยอินทรีย์ที่สมาชิกสหกรณ์นิยมใช้ มี 2 ลักษณะ คือ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพที่หมักเอง และปุ๋ยอินทรีย์ตรงอองามที่สามารถซื้อในราคามูลนิยมนิยมของชาวมูลนิยมนราชนาโศก จังหวัดอุบลราชธานี

5) **การกำจัดศัตรูข้าว** การกำจัดศัตรูข้าวที่เกิดจาก วัชพืช โรคแมลง และสัตว์ศัตรูข้าวมีวิธีการป้องกันและกำจัดดังนี้

(1) **การป้องกันและกำจัดวัชพืชในนาข้าว** เริ่มต้นจากหลังเก็บเกี่ยวมีการไถกลบ เพื่อไถคลุมการงอกของวัชพืช เกษตรกรเลือกวิธีการถอนด้วยมือเป็นปกติตลอดการเจริญเติบโตของข้าว และหากวัชพืชมีปริมาณมาก เกษตรกรใช้เครื่องตัดหญ้าเป็นเครื่องทุ่นแรงทั้งยังช่วยลดเวลาการทำงานข้อสรุปตรงกันของเกษตรกร คือ ควรตัดหญ้าก่อนวันที่ 15 กรกฎาคม เนื่องจากข้าวยังไม่ออกดอก อู่ทอ เป็นการป้องกันความบอบช้ำของต้นข้าว

(2) **การป้องกันและกำจัดแมลง** เกษตรกรใช้น้ำหมักสมุนไพรที่ทำเองโดยใช้สมุนไพรประเภท ตะไคร้ ข่าปลาไหลเผือก เมื่อได้น้ำหมักสมุนไพรแล้วนำไปพ่นในนาข้าวหรือนำไปผสมกับน้ำ หยอดละลายในแปลงข้าว เพื่อจัดการกับเพลี้ยกระโดด เพลี้ยแป้งเนื่องจากนาข้าววิถีธรรมเป็นการทำนาปี จึงทำให้การป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้โดยไม่ยากไม่ลำบาก เพราะเป็นวิธีการป้องกันด้วยวิถีธรรมชาติในตัว เรียกว่า ตัวห้ำ ตัวเบียน ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติโดยให้ระบบนิเวศดูแลกันเอง แมลงมีข้าวให้เลือกกินมากมายกระจายทั่วทุกแปลงที่ทำในระบอบนาปี ซึ่งชาวนานิยมทำนาฤดูกลนี้กันมาก

(3) **การป้องกันและกำจัดสัตว์ศัตรูข้าว** เช่น หอย ปู และหนู ใช้วิธีการดักจับแล้วนำไปปล่อยในที่ห่างไกลแปลงนา ไม่มีการฆ่าทำลายชีวิตสัตว์ศัตรูพืช เนื่องจากเกษตรกรต้องรักษาสิลข้อ 1 ด้วยการไม่ฆ่าสัตว์ และนอกจากนั้นแล้วในการทำนาหว่านในระบบสาธณ โภคิมัก

หวานข้าวในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคมส่วนการป้องกันหนูที่จะมากัดกินข้าว มีวิธีการทำคั้นนาให้สะอาดเป็นประจำเพื่อป้องกันไม่ให้หนูมาทำรัง และขยายพันธุ์ในแปลงนา

(4) การเก็บเกี่ยวการเก็บเกี่ยวข้าวมี 2 วิธีคือเก็บเกี่ยวด้วยมือ และเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวข้าว

ก. เก็บเกี่ยวด้วยมือ แล้วตากข้าวให้แห้ง 2-3 วัน แล้วนวดข้าวโดยใช้เครื่องนวดข้าวเป็นเครื่องทุ่นแรง

ข. เกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวข้าว แล้วตากเมล็ดข้าวให้แห้งอีก 2-3 วัน จึงค่อยเก็บรวบรวมเมล็ดข้าวเข้าไว้ในยุ้งฉางเมื่อชาวนาได้เมล็ดข้าวจากการทำนาปีละครั้งแล้วจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่ 1 เก็บไว้บริโภคเองและส่วนที่ 2 สีข้าวเพื่อส่งขายที่ร้านค้าชุมชนราชธานี อ.โสภณในราคามูลนิยาม

6) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ชาวนาได้จัดการผลผลิตโดยนำข้าวเปลือกไปตากกลางแจ้ง 2 วัน แต่ถ้าตากในร่มจะใช้เวลาประมาณ 5-7 วัน หลังจากนั้นจึงนำไปเก็บในโรงเก็บข้าวเปลือกหลังการเก็บเกี่ยวข้าว จะมีการนำผลผลิตที่ได้จากการทำนาไปใช้ประโยชน์ ทั้งเก็บไว้ทำพันธุ์ในครั้งต่อไป รวมทั้งบริโภค และอุปโภค ดังนี้

(1) นำข้าวไปทำเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูกในครั้งต่อไป มีทั้งข้าวเหนียว และข้าวเจ้าพันธุ์ข้าวเหนียว ได้แก่ ข้าวเจ้าแตก และหอมหนองคาย พันธุ์ข้าวเจ้า ได้แก่ กข 43 อยุธยา 1

(2) การบริโภค มีทั้งนำไปทำอาหารโดยตรง และนำไปแปรรูปเป็นอาหารในรูปแบบอื่นๆ

ก. ข้าวเหนียว ได้แก่ ข้าวเจ้าแตก และหอมหนองคาย ทั้งสองสายพันธุ์เมื่อนำไปนึ่งให้สุกนุ่มมีกลิ่นหอมเหมาะสำหรับคนที่ชอบรับประทานข้าวเหนียว

ข. ข้าวเจ้า ได้แก่

ก) กข 43 เมื่อนำไปหุงรับประทาน จะมีความนุ่ม มีคุณสมบัติเป็นพันธุ์ข้าวขาวดกชื้นน้ำตาลต่ำ เป็นทางเลือกกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน และโรคไตเป็นข้าวที่ดีต่อสุขภาพโดยรวม

ข) อยุธยา 1 เกี่ยวกับข้าวเจ้าพันธุ์อยุธยา 1 หุงรับประทานจะแข็งมากจึงไม่นิยมรับประทาน จึงนำมาหมักทำแป้งเพื่อผลิตขนมจีน ชุมชนราชธานี อ.โสภณมีโรงงานผลิตขนมจีนไม่ใช้สารกันบูดไม่ใช้สารฟอกสี ปลอดภัยไร้สารพิษ เนื่องจากผู้ปฏิบัติผลิตรับประทานเองในชุมชน และส่งให้ร้านอาหารมังสวิรัตของชุมชนราชธานี อ.โสภณที่เปิดร้านขายอาหารในเมืองอุบล ซึ่งร้านตั้งอยู่ที่ข้างตลาดเทศบาลอำเภอวารินชำราบและร้านอาหารมังสวิรัต ในอุทยานบุญนิยมอำเภอ

เมืองอุบลราชธานี ซึ่งผลิตข้าวอินทรีย์มีประโยชน์เพื่อสุขภาพที่ดี ทั้งคนในชุมชน และเพื่อแม่ไป ถึงชาวอำเภอวารินชำราบและชาวอำเภอเมืองอุบลราชธานีอีกด้วย

หลังจากการสีข้าวเปลือกจะมีผลพลอยได้ เช่น ปลายข้าว รำอ่อนรำแก่ แกลบ และเศษตะอองข้าว ซึ่งผลพลอยได้ดังกล่าวล้วนมีประโยชน์โดยเฉพาะปลายข้าวที่สดใหม่ใช้ ทำโจ๊ก (ข้าวต้ม) เนื่องจากมีส่วนผสมจมูกข้าว ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย และรำอ่อนสามารถสกัด น้ำมันรำข้าวได้ ฯ

7) เป็นวัตถุดิบในการบำรุงดิน

(1) *ผลิตปุ๋ยอินทรีย์* ผลพลอยได้ต่างๆ นี้เป็นวัตถุดิบที่ผสมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ให้คุณภาพสูง ในการนำไปหมุนเวียนใช้ในนาข้าว ทำสวนทำไร่ในระบบสาธารณโภคิ

(2) *ปุ๋ยพืชสดต่อซังและฟางข้าว* ช่วงหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ชาวนาในระบบสาธารณโภคิ ได้ไถกลบต่อซังเพื่อให้เกิดการย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน สำหรับฟางปี 2561 อัดฟางก้อนได้ 2,000 ก้อน ในระบบสาธารณโภคิ เห็นว่าฟางมีประโยชน์หลายอย่าง ซึ่งนิยมใช้เพื่อคลุมดินป้องกันวัชพืช และรักษาความชื้นในดิน โดยเฉพาะคลุมแปลงปลูกพืชผักสวนครัว บริเวณชุมชนและบริเวณทุ่งนา หลังจากการคลุมฟางผ่านไป 2-3 เดือน ฟางที่คลุมแปลงถูกย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุที่มีประโยชน์ต่อการบำรุงดิน ถึงกับมีผู้กล่าวว่า “ฟางมีค่ากว่าทองคำ” ฟางคลุมดินยังช่วยลดปัญหาการระเหยของน้ำในดินได้อีกด้วย

4. ผลกระทบต่อผู้บริโภคในระบบสาธารณโภคิ

ข้าวอินทรีย์มีผลกระทบต่อผู้บริโภคเนื่องจากเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการผลิตที่ไร้สารพิษ ในเบื้องต้นส่งผลดีชาวบวรราชธานีอโศกหลายด้านดังนี้

4.1 ผลต่อดีสุขภาพ ข้าวที่ได้จากการทำนาข้าวอินทรีย์มีผลดีต่อสุขภาพทั้งชาวนา และผู้ที่ได้รับการบริโภค เป็นข้าวที่ปลอดภัยไร้สารพิษ มีคุณค่าทางโภชนาการที่สะอาด ชาวอโศกซึ่งเป็นนักมังสวิรัติเข้าใจถึงคุณค่าเห็นประโยชน์ของข้าวอินทรีย์เป็นอย่างดี แพทย์ทางโภชนาการของอโศก จึงให้นิยามว่า “อาหารเป็นยา” “อาหารกำหนดชะตาชีวิตของคุณ” การทำนาเป็นการสร้างความแข็งแรงแก่ร่างกายมากขึ้นกว่าเดิม ไม่เป็นโรคเบาหวาน ไม่เป็นความดันโลหิตสูง แม้ว่าจะพบชาวอโศกเป็นมะเร็งบ้างก็ถือว่าน้อยนานๆ มีบ้าง บางรายก็รักษาหาย จึงเป็นชาวนาตัวอย่างแก่ชาวนารอบข้าง เพราะชาวนาในระบบสาธารณโภคิได้สัมผัสกับธรรมชาติ ดินน้ำลมไฟและแสงแดดที่สะอาดบริสุทธิ์ เป็นทางเลือกสำหรับคนรักสุขภาพทั้งชาวนา และผู้บริโภค (มูลนิธิแพทย์วิถีธรรม แห่งประเทศไทย (12 มิ.ย. 2020) และหมอเขียว แพทย์วิถีธรรม. (27 ก.ย. 2017)

4.2 เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เนื่องจากข้าวอินทรีย์ เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีประโยชน์ต่อร่างกายที่แข็งแรง เป็นอาหารที่สปีปายะส่งผลต่อจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง จิตใจเบิกบาน แจ่มใส มีความเป็นคนวรรณะ 9 มีความเป็นมิตรดีสหายดีท่ามกลางสังคมของคนมีศีล ประกอบกับการได้ฟังสังฆธรรมที่เป็นโลกุตระจากสัตบุรุษ อันเป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อการบรรลุธรรมขั้นสูง เป็นผลกระทบสืบเนื่องทางสังคม เป็นองค์ประกอบของสังคมระบบสาธารณ โภคิ ในลำดับต่อมาของการอุปโภค บริโภคผลผลิตจากนาที่นอกจากข้าว ได้แก่ กล้วย มะละกอ ผักต่างๆ เช่น พักทอง แตงโม แตงไทย ถั่วฝักยาว พริก และมะเขือ เป็นต้น สมุนไพร เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ กระชาย ขมิ้น ว่าน หางจรเข้ ฯลฯ พืชผักดังกล่าวมาแล้วนี้ล้วนนำไปใช้เป็นอาหาร และยาของชาวมุขชนบวรราชธานี อโศกซึ่งเป็นนักมั่งสวิริติและส่วนเกินจากการอุปโภค บริโภคได้แบ่งปันแจกจ่ายให้แก่ เครื่องแห เครื่องข่ายชาวอโศก และสังคมรอบข้าง เช่น สีม่าอโศกข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคก็แบ่งปันกันไป ในกรณีที่ชาวบ้านรอบข้างไม่มีพันธุ์ข้าวก็แบ่งปันให้ฟรี บ่งบอกถึงความเป็นสาธารณ โภคิ (สมณะ เคนดิน ดิกขวีโร, สัมภาษณ์)

ข้าวอินทรีย์เป็นอาหารที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคเป็นความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมีวิธีปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตพืชระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ก่อตัวจากความเชื่อ และกระบวนการที่นำมาซึ่งวิธีการผลิต แบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีการผลิตอย่างต่อเนื่อง มีค่านิยม หรือขอบเขตที่ตายตัว แน่นนอน ในความหมายโดยทั่วไป “การทำการเกษตรแบบยั่งยืน” หมายถึงระบบเกษตรที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภูมิภาคมีการผลิตที่หลากหลายเพื่อลดความเสี่ยงและลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในที่สุด มีการปฏิบัติกันแล้วจริงๆ ในประเทศไทย (สัจจา บรรจงศิริ, บำเบ็ญ เขียวหวาน และจรรยา สิงห์คำ, 2558, น. 36)

4.3 พฤติกรรมของผู้บริโภคข้าวอินทรีย์ไร้สารพิษ ผู้บริโภคกลุ่มผู้รักสุขภาพมีความนิยมอาหารประเภทข้าวที่ผลิตแบบอินทรีย์ซึ่งมีความไว้วางใจ เชื่อมั่นและเชื่อถือเพราะว่าผู้ผลิตข้าวอินทรีย์มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดสาหะ พากเพียรด้วยสำนึกแห่งคุณค่าของสมดุลธรรมชาติเพื่อให้ชุมชนสามารถคงความเข้มแข็งของความเป็นฐานสำคัญในการผลิตอาหารของผู้ปฏิบัติธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีศักยภาพสูง โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนการกลับคืนสู่ชีวิตเศรษฐกิจที่แท้จริง อันประกอบไปด้วยธรรมชาติเป็นแก่นสาร พื้นวัฒนธรรมการเรียนรู้เปลี่ยนแนวคิดและทิศทางการพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเอง เริ่มการพัฒนาจากธุรกิจขนาดเล็ก ในระดับท้องถิ่น (ผลิต แปรรูป บริโภค ขาย) ไปสู่วงจรกิจที่ใหญ่ขึ้น (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2549, น. 66-68)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิตราภา บุญญานุสนธิ์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีความต้องการซื้อสินค้าสุขภาพประเภทข้าวอินทรีย์ เพื่อบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพมากกว่า ผู้บริโภคช่วงอายุ 40-44 ปีและผู้บริโภคที่มีช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีความต้องการซื้อสินค้าสุขภาพประเภทข้าวอินทรีย์เพื่อบริโภคอาหารที่มีคุณภาพมากกว่าผู้บริโภควัย 50-54 ปี และช่วงอายุ 40-44 ปีตามลำดับ โดยให้ความสำคัญกับ ทักษะคิดด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม มากที่สุด และมีความต้องการซื้อสินค้าสุขภาพประเภทข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับมาก

แซมดิน เลิศบุศย์ (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาการบูรณาการระบบสาธารณสุข โภคีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน:กรณีศึกษาชุมชนอโศก ผลการศึกษาการบูรณาการโภคีได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ในวิถีชีวิตคือเรียบง่าย มั่นใจ สันโดษ พัฒนาง่าย ยั่งยืน เสียดสละสร้างสรรค์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าระบบสาธารณสุข โภคีในบางเรื่องบางส่วนยังต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อทำให้เกิดสภาวะที่เรียกว่าสาธารณสุข โภคีสมบูรณ์เนื่องจากพื้นภูมิหลังอินทรีย์ผลและปัญญาผลที่แตกต่างกัน ส่วนการนำระบบสาธารณสุข โภคีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเชิงบูรณาการปัจจัยสำคัญสูงสุดคือต้องสร้างชุมชนซึ่งหมายถึงคนในชุมชนให้มีคุณธรรมเป็นอันดับแรกโดยปฏิบัติตามศีล 5 อย่างเคร่งครัดเป็นอย่างต่ำ

ร้อยขวัญ พุทธร มุ่งมาจน (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านดอนหมูชุมชนบ้านคำแยชุมชนราชธานี อโศกและชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจุบันชุมชนทั่วไปมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจคุณธรรมจริยธรรมสุขภาพวิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ การละเลยองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นทุนทางปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนจากการศึกษา 4 ชุมชน ที่มีระดับความเข้มแข็งในด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับคือ ชุมชนราชธานี อโศก ชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวารินชำราบ ชุมชนบ้านดอนหมู อำเภอตระการพืชผล ชุมชนบ้านคำแยอำเภอม่วงสามสิบ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ชุมชนที่เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจะรอดพ้นจากการครอบงำของกระแสโลกาภิวัตน์

ดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีชุมชนทดลองโดยเจตนา พบว่า 1 ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย 1) การก่อตั้งชุมชนคณะผู้ก่อตั้งเหตุผลและแรงบันดาลใจ 2) การทำความคิดให้เป็นรูปธรรมการประชาสัมพันธ์ โครงการการประสานงานระหว่างคณะผู้ก่อตั้งได้แก่คนงบประมาณพื้นที่อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงาน 2 กระบวนการประกอบด้วย 1) อุดมการณ์และวัตถุประสงค์ 2) เอกลักษณ์ของชุมชน

เป็นแหล่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมขั้นพื้นฐานคือ ถือศีล 5 และรับประทานอาหารมังสวิรัต เป็นแหล่งฝึกฝนเรียนรู้อบรมศึกษาวิจัยแห่งแรกของประเทศที่ตั้งอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้กับนักศึกษาและคณาจารย์ 3 ผลผลิต ประกอบด้วย 1) วิถีชีวิตวัฒนธรรม 2) การบริหารชุมชน 3) ระเบียบการปกครองและการอยู่ร่วมกัน 4) หลักปฏิบัติเมื่ออยู่ในชุมชน 5) การควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบ 6) ความคาดหวัง 7) กิจกรรมชุมชน (ด้านจิตวิญญาณด้านอาชีพ)

รินธรรม อโศกตระกูล (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบบุญนิยมในชุมชนราชธานี อโศกจังหวัดอุบลราชธานี นวัตกรรมสังคมจากภูมิปัญญาพุทธ ผลการศึกษา พบว่า ระบบบุญนิยมเกิดจากพื้นฐานความเชื่อ 4 ประการคือ พลังของกลุ่มพลังของศาสนาพลังของธรรมะและพลังของกรรม ระบบบุญนิยมพัฒนามาจากระบบสังคมของสงฆ์ สมัยพุทธกาลซึ่งมีวิถีชีวิตแบบสาธารณ โภคีสมบูรณ์ คือ มีการจัดและแบ่งปันเครื่องกินเครื่องใช้กันเป็นส่วนกลางซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณธรรม 6 อันประกอบไปด้วย เมตตาทางกาย วาจา และใจ สาธารณ โภคี ศีลสามัญญดา ทิฏฐิสามัญญดา โดยมีมาตรฐาน 4 ประการคือ ศีล กุฎระเบียบของชาวอโศก กุฎระเบียบของชุมชนวัฒนธรรมชุมชนกรอบมาตรฐานเหล่านี้จะเลือกให้สมาชิกพัฒนาตนสู่ระดับบุญนิยมที่สูงขึ้น 4 ระดับคือการทำงานที่รับค่าตอบแทนต่ำกว่าอัตราของตลาดเท่าทุนต่ำกว่าทุนและไม่รับค่าตอบแทนลักษณะของบุญนิยมมี 11 ประการ และการปฏิบัติงานในสังคมทุนนิยมมี 12 แนวทางดังนี้ กติกรรมไว้สารพิชิตศิลปะ การศึกษาการสื่อสารวิทยาศาสตร์เศรษฐกิจการเงินการบริ โภคการสาธารณสุขการบริหารการศาสนา การประสานสัมพันธ์ระบบบุญนิยมจึงมีคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านจิตใจและด้านวัตถุพร้อมสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

มิ่งหมาย มุ่งมาจน (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีอโศกผลการศึกษาในด้านปัญหาและการแก้ไข พบว่า มีปัญหา 4 ด้านคือ 1) ด้านภูมิศาสตร์มีน้ำท่วมขังทุกปีเป็นเวลานานถึง 4 เดือน การแก้ปัญหาคำเนินการโดยการก่อสร้างอาคารถมที่ดินให้สูงจัดหาเรือใหญ่โดยปรับเป็นที่พักอาศัยและใช้ในการสัญจรไปมา 2) ปัญหาการขาดบุคลากรแก้ไขโดยเชิญครูพิเศษในวิชาที่ขาดแคลนมาทำการสอน 3) ปัญหาการขาดความรู้ในเรื่องการบูรณาการฐานงานแก้ไขโดยให้โทรศัพท์ถึงฝ่ายประสานงานด้านวิชาการทำหน้าที่ช่วยครูฐานงานในการจัดทำและนำไปฐานงานที่มีองค์ความรู้สู่ฐานการเรียนการสอน 4) ด้านการปฏิบัติศีลและความแตกต่างกันในด้านความคิดเห็น แก้ไขโดยการให้เข้าพบสมณะและการฟังธรรมพร้อมปรับความเห็นให้ถูกต้องทั้งหมดของปัญหา มีการแก้ไขโดยหลักการมีส่วนร่วมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เพชรตะวัน ชนรุ่ง (2554, บทคัดย่อ) รูปแบบการบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญา ด้านสุขภาพของชุมชนพึ่งตนเอง ผลการศึกษา 3 ชุมชนคือ 1) ชุมชนสันติสุขมีแกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง นำพาชาวบ้านฟื้นฟูภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านบูรณาการแนวคิดการพึ่งตนเองเข้ากับวิถีชีวิตผลิตอาหารให้เป็นยาสร้างสุขภาพ 2) ชุมชนราชธานีอโศกเชื่อมโยงบ้านวัด โรงเรียนบูรณาการ พุทธธรรมกับองค์ความรู้สุขภาพและหลักสูตรสุขภาพ 8 อ. (อิทธิบาท อารมณ์ อาหารอากาศ ออก กำลังกาย เอาพิษออก เอนกาย อาชีพ) 3) ชุมชนสวนป่านาบุญมีผู้นำสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนเองที่บูรณาการสุขภาพเข้ากับพุทธธรรมลดปัญหาการเจ็บป่วยได้อย่างเด่นชัดทั้ง 3 ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ควบคู่กับการลงมือปฏิบัติจริง

รูปแบบประกอบกับปัจจัยนำเข้า ได้แก่ แหล่งความรู้จากองค์กรกิจกรรมสืบปัญหา ของชุมชน และจัดตั้งศูนย์วิชาการสุขภาพชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ประกอบ ทั้งหมดด้วยกันผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือชุมชนพึ่งตนเอง ด้านสุขภาพการศึกษามีข้อค้นพบว่า ปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการดูแลสุขภาพของชุมชนคือ 1) พัฒนา ด้านจิตวิญญาณ 2) ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ 3) ผู้นำที่มีคุณธรรมและการมีส่วนร่วมของสมาชิก 4) การเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง 5) การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ 6) ชุมชนประกอบด้วย บ้าน วัด และ โรงเรียน ที่ประสานกันข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้ควรศึกษาและประยุกต์ใช้ให้ สอดคล้องกับบริบทและเงื่อนไขของชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตโกคิของเกษตรกรราชธานีโอศก จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยดังนี้

การศึกษาเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบไม่มีโครงสร้าง รวมทั้งการสนทนาเพื่อระดมสมอง ซึ่งผู้วิจัยเองเป็นชาวบรรราชธานีโอศกได้คุ้นกับชาวนาเป็นอย่างดี ได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยคำถามที่ผู้วิจัยตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบที่ลึกจนถึงระดับสภาวะและสนทนาเพื่อระดมสมองกับชาวนาบรรราชธานีโอศก ซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้นำไปทำการวิเคราะห์ สรุป อภิปราย โดยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์และสนทนากับชาวนาบรรราชธานีโอศก ผู้วิจัยได้นำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธิตโกคิ

ตอนที่ 2 การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตโกคิ

ตอนที่ 3 ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตโกคิ

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตโกคิ

เพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์การวิจัยโดยนำเครื่องมือต่างๆ ที่ได้สร้างและผ่านตรวจสอบคุณภาพแล้วมาใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ สนทนาเพื่อระดมสมอง วิเคราะห์และสรุป อภิปรายผลการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาจากประชากรชาวนาชุมชนบรรราชธานีโอศก จำนวน 8 คน จำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) ชาวนากลุ่มโคกหนองนา จำนวน 4 คน 2) กลุ่มนาคำยอด จำนวน ผู้ใหญ่ 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และตัวผู้วิจัยที่ลงสนามเอง รวมทั้งได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเอง จากการวิจัยได้องค์ความรู้โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์สังเกตตั้งคำถามจดบันทึก ที่มีความสามารถเจาะลึกถึงประเด็นที่ต้องการทราบได้ เพื่อให้ข้อมูลนั้นครบถ้วนในเนื้อหานั้นๆ ทำการบันทึกในแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ และข้อคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม

2.1.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดกรอบของเนื้อหาข้อคำถาม นำเครื่องมือไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.1.2 ลักษณะคำถามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว มีลักษณะคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและประสบการณ์การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคกิจของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงของตนเอง

2.1.3 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น สามารถวัดได้ตรงตามความต้องการและครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา และตอบวัตถุประสงค์หรือไม่ ดำเนินการโดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะศึกษาตรวจสอบและขอคำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดสอบต่อไป โดยแบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- 1) สภาพพื้นฐานของชาวนา
 - (1) ความเป็นมาของชาวนาค้ายอด และ โลกหนองนา
 - (2) ประสบการณ์ในการทำนา
 - (3) แรงบันดาลใจที่ทำให้เลือกอาชีพทำนาอินทรีย์ที่บวรราชธานีอโศก
 - (4) การทำนาอินทรีย์เป็นการปฏิบัติธรรมสู่ความเป็นสาธารณ โภค
 - (5) แนวคิดในการทำนาอินทรีย์ในบวรราชธานีอโศก
 - (6) กระบวนการเพิ่มทักษะพัฒนาความรู้ในการทำนาอินทรีย์
- 2) การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภค
 - (1) การวางแผนการผลิต
 - (2) การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวและเตรียมปุ๋ยพืชสด

- (3) การเตรียมและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปัจจัยการผลิตอื่นๆ
 - (4) การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าว
 - (5) การปลูกข้าว
 - (6) การดูแลรักษารักษา
 - (7) การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว
 - (8) ปัญหา อุปสรรค และวิธีแก้ไขปัญหา
- 3) ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ
- (1) ผลทางเศรษฐกิจ
 - (2) ผลทางสังคม
 - (3) ผลต่อสิ่งแวดล้อม
- 4) ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ
- (1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
 - (2) ปัจจัยทางสังคม
- 2) ชวนาผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อ	ชื่อ	ว.ค.ป.	สถานที่
1	ร้อยหล้า ประวาฬ	5 เมษายน 2561	นาคำยอด
2	ตั้งเดือน นาวาบุญนิยม	10 เมษายน 2561	ที่บ้าน
3	สุดา ใจดี	7 เมษายน 2561	นาคำยอด
4	มะลิวรรณ สุริโย	9 เมษายน 2561	โคกหนองนา
5	หนึ่งผา นาวาบุญนิยม	9 เมษายน 2561	โคกหนองนา
6	ดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม	15 เมษายน 2561	บ้านราชฯ
7	แซมเดือน ตั้งใจจนแล้ว	20 เมษายน 2561	นาคำยอด
8	นาทาน มนเชียร	25 เมษายน 2561	นาคำยอด

2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มระหว่างนักวิจัยร่วมกับชาวนากลุ่มโคกหนองนาจำนวน 4 คน และกลุ่มนาคำยอดจำนวน 4 คน เพื่อระดมสมองกับชาวนาโดยตรง หลังรับประทานอาหารมื้อกลางวัน

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม มีดังนี้ ร้อยหล้า ประวาพ, ตั้งเดือน นาวาบุญนิยม, สุกดา ใจดี, มะลิวรรณ สุริโย, หนึ่งผา นาวาบุญนิยม, ดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม, นาทาน มนเชียร สนทนากลุ่ม วันที่ 3 ตุลาคม 2560 เวลา 12.30 น. -14.00.น. สถานที่ หมู่บ้านกุกระงุม ตำบลบึงไผ่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ประเด็นการสนทนากลุ่ม ชาวนาทั้ง 2 กลุ่ม มีหัวข้อสนทนาหลักของกลุ่ม เรื่อง ขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมดิน วิธีการปลูก การดูแลรักษา เช่น การใส่ปุ๋ยอินทรีย์การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวรวมทั้งการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่มจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่วิจัยองค์ความรู้ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในการลงภาคสนามด้วยตนเองทุกขั้นตอน ในการนำลงพื้นที่ ดังรายละเอียดดังนี้

3.1 เตรียมการ ประสานงานขอเก็บข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูล นัดหมายวัน เวลา และสถานที่

3.2 เตรียมความพร้อม เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยรวมถึงอุปกรณ์สำรองต่างๆ โดยตรวจสอบตามรายการที่เตรียมไว้

3.3 การเก็บข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร นำมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ เชิงเหตุและผลตามข้อเท็จจริง โดยนำข้อมูลจากการศึกษาการปฏิบัติงานในพื้นที่จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์และเขียนผลการศึกษตามองค์ประกอบในกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัยการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคี ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์เหตุผลปัจจัยที่มีการเชื่อมโยงกัน และนำข้อมูลมาสรุปผลการวิเคราะห์ตามหลักวิชาการประกอบการเขียนรายงาน เพื่อ

ชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 4 ข้อ สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณสุข โภคี ด้านการจัดการการผลิต ด้านผลลัพธ์ที่เกิดจากการผลิต และด้านปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตข้าว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคีของเกษตรกรราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการและเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่โดยทำการศึกษาหาข้อมูลโดย ผู้วิจัยได้นำไปทำการวิเคราะห์ สรุป อภิปราย โดยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์ และสนทนากับชาวนาบวรราชธานีอโศก ผู้วิจัยได้นำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณ โภคี

ตอนที่ 2 การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคี

ตอนที่ 3 ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคี

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคี

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณ โภคี

ผู้วิจัยได้ทำการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสนทนากลุ่มเพื่อระดมสมองในประเด็นต่างๆ ของกลุ่มชาวนาค่ายอด และกลุ่มชาวนาโคกหนองนา ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานของชาวนา

ชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคี เป็นผู้ฝึกปฏิบัติธรรมเพื่อความถูกต้องอย่างมีสัมมาทิฐิจนเกิดเป็นผู้ที่มีปัญญา แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่ตน แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่สังคมและประเทศชาติ จากการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ด้วยการทำนาแบบอินทรีย์ผลิตข้าวไร้สารพิษให้เพียงพอต่อการบริโภคร่วมกันในชุมชนดังนี้

1.1.1 ความเป็นมาของชาวนาค่ายอด และโคกหนองนา มีดังนี้

1) คุณร้อยหล้า ประวาฬเป็นหัวหน้ากลุ่มชาวนาค่ายอด อายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 6 มีสถานภาพ โสด ได้ตั้งปณิธานว่า ปฏิบัติศีล 8 มีพื้นที่นารับผิดชอบ 41 ไร่ มีสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 4 คน คุณร้อยหล้ามาเป็นนักปฏิบัติธรรมบวรราชธานีอโศก เริ่มจากการไปเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์ที่ชุมชนศิระขอโศก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการทำนาที่บ้าน ในขณะที่ไปเรียนทำปุ๋ยอินทรีย์ ได้มีโอกาสฟังธรรมเรื่องข้อปฏิบัติเบื้องต้นของการเป็นชาวโศกคือการถือศีล 5 ละอบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัต แล้วได้ปฏิบัติตาม ในเวลาต่อมาจึงย้ายเข้ามาเป็นนักปฏิบัติ

ธรรมบวรราชธานีโอศก ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 เพราะใกล้บ้าน ในตอนแรกตั้งใจมาศึกษาเรื่องเกษตร แนวที่ไม่มีสารพิษ เพื่อนำไปปรับปรุงการทำนาที่บ้านเท่านั้น ประทับใจจากการฟังธรรมจึงอยู่ต่อ จนถึงปัจจุบัน ตั้งใจทำนาเพราะเห็นว่าข้าวสำคัญกว่าอย่างอื่นเพราะต้องกินทุกวัน และสามารถเก็บ ได้นานถึง 3 ปี และกินกันทุกฐานะซึ่งทำตามสมรรถนะ แม้จะไม่ได้รับการสนับสนุน ไม่ได้ติดกับ โลกธรรม และเห็นสังขารของการทำนา ซึ่งเข้าหลักความไม่เที่ยง (อนิจจัง)

2) คุณดั่งเดือน นาวาบุญนิยม เป็นหัวหน้ากลุ่มโคกหนองนา อายุ 51 ปี จบ การศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีสถานภาพแต่งงานมีลูก 1 คน ตั้งปณิธานว่า ชีวิตต้องทำนา เพราะ เห็นว่าอาหารเป็นหนึ่งในโลก ข้าวเปลือกเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง มีพื้นที่นารับผลิตชอบ 20 ไร่ มีสมาชิก กลุ่มทั้งหมด 4 คน มาเป็นนักปฏิบัติธรรมบวรราชธานีโอศก เพราะอยากเป็นคนดี เพื่อฝึกฝนการ ลด ละ กิเลส หลังจากได้ฟังเทศน์จากพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ (ผู้นำชาวโอศก) โดยเฉพาะเรื่องอาหาร เป็นหนึ่งในโลก สุขภาพจะดีหรือป่วยขึ้นอยู่กับอาหาร นางดั่งเดือนเน้นย้ำว่า ได้ทุ่มเททำนาอินทรีย์ ด้วยหัวใจเพราะข้าวคือชีวิต ข้าวเป็นอาหารที่ต่อลมหายใจเรา ข้าวยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการเดินทางของ เผ่าพันธุ์มนุษย์ ก่อเกิดชีวิต ก่อเกิดวัฒนธรรมแห่งความรัก ความผูกพันของการให้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ เนื่องจากพวกเรานักมังสวิรัตรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก ข้าวส่งผลถึงการงดเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ ตัดแวร ตัดภัยไปถึงการเวียนว่ายตายเกิดเพราะไม่เวียนว่ายตายเกิดอันเนื่องมาจากการกินเนื้อสัตว์ เบียดเบียนชีวิตสัตว์มาเป็นอาหาร ในบางครั้งเราโดนมีดบาดมือเลือดไหลก็เจ็บปวด ไม่ต้องกล่าวถึง การฆ่ากบ เขียด ปู ปลา และสัตว์ต่างๆ มาเป็นอาหารทำให้เกิดจองเวร มีอาฆาตพยาบาทเพราะสัตว์ ทุกตัวกลัวตายเช่นเดียวกับคนเรา”

3) คุณสุดา ใจดี อายุ 55 ปี กำลังเรียนปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สถานภาพเป็นนักปฏิบัติธรรม ทำฐานงานครูจิตอาสาสอนในรายวิชา ศิลปะระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และเป็นครูประจำฐานงานทำนา มีนักเรียนประจำ จำนวน 3 คน ปฏิบัติธรรมในฐานศีล 8 เป็นสมาชิกชวานาในกลุ่มชวานาคำยอด รู้จักโอศกจากการ ฟังรายการบรรยายธรรมของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ จากการเปิดเจอ FM ทีวี โดยบังเอิญ หลังจากรู้จัก แล้วแน่ใจว่า การเกิดเป็นคนมีเป้าหมายสุดท้ายคือสิ้นกิเลส และที่สำคัญชีวิตคนจะมีค่าก็ต่อเมื่อได้ ทำประโยชน์ให้สังคม จึงได้ปฏิบัติในแนวทางของชาวโอศกอย่างจริงจัง และได้ฟังอยู่ปีกว่าก็ หาทางมาศึกษา โดยแรกๆ มาเรียนรู้ช่วงปิดเทอมเป็นเวลา 4 ปี ก็ลาออกจากการรับราชการครูมาอยู่ หมู่บ้านราชธานีโอศกปี พ.ศ.2558 จนบัดนี้ เนื่องจากได้ฟังพ่อครูสมณะโพธิรักษ์บรรยายธรรม และ อธิบายถึงลักษณะของชุมชนสังคมสาธารณโภคิว่า มีคนวรรณะ 9 มีเบื้องต้นเป็นชุมชนถือศีล 5 ละอบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัต เป็นชีวิตอย่างคนจนที่มักน้อย เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้หญิง ไม่แต่งหน้า ไม่ใส่เครื่องประดับ ใส่เสื้อผ้าสุภาพแบบไทยๆ ซักให้สะอาด ไม่ต้องรีด ไม่มากชุด

ฟังพาทศัยขัดเกลากัน เป็นพี่เป็นน้อง มีชีวิตที่ไม่สะสมเงินทอง ทำให้ไม่มีหนี้สินจึงว่างเบา (วรรณะ 9) เป็นคนมีคุณภาพ เสียสละเพื่อสังคม เมื่อตายก็ทำพิธีศพแบบง่ายๆ สังคมนั้นคือ “สังคมสาธารณ โภคิ” เป็นสังคมอุดมการณ์ให้คำตอบเกี่ยวกับวิถึฏะสงสาร และไตรลักษณ์ ปกติจะชอบฟังธรรมมาก ถ้าไม่เข้าใจก็ฟังซ้ำในแง่มุมใหม่ๆ นำไปทบทวน ทำให้เข้าใจชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้ได้ประโยชน์ และมีความทุกข์น้อยลง จิตใจผ่องใสเบิกบาน เป็นคนจนสุขสำราญเบิกบานใจ วิธีฝึกฝนตนเองในการ ชำระกิเลส ในชีวิตประจำวันตามหลักมรรคองค์ 8 โดยทำอาชีพในฐานะงานการศึกษา และทำนาคดังกล่าว

4) คุณมะลิวรรณ สุริโย อายุ 49 ปี การศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตร์ คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นผู้มีใบประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย ซึ่งสามารถเปิดคลินิก แพทย์แผนไทยสาขาเวชกรรมไทย ในการรักษาแผนไทยต้องมีความรู้พื้นฐาน เรื่องการใช้สมุนไพร และกิจ 4 ประการ ได้แก่ สมุฏฐานของโรค รู้ชื่อของโรค รู้จักวิธีการรักษาโรค และรู้จักว่าจะใช้ยา อย่างไรรักษาโรคใด ได้รับแรงบันดาลใจจากการตอนที่คุณพ่อป่วยเข้าโรงพยาบาลกะทันหัน ซึ่งแพทย์ วินิจฉัยว่าเกิดอาการติดเชื้อ ในขณะที่รอการรักษาพ่อก็เสียชีวิตภายในคืนเดียว จึงต้องการเรียนรู้ว่า ในช่วงภาวะวิกฤติของอาการเจ็บป่วยจะช่วยคนไข้อย่างไร เพื่อเป็นการรักษาเบื้องต้นจะรักษาใน ลำดับต่อไป เนื่องจากการขอศึกษาเรื่องสมุนไพรจนได้ใบประกอบวิชาชีพ จึงเข้าทำงานในโรงพยาบาล ของรัฐ ต่อมาได้ลาออกมาตั้งคลินิกส่วนตัว ได้สมรสกับนายหนึ่งผา นาวาบุญนิยมซึ่งเป็นนักปฏิบัติ ธรรมและเห็นว่าการหาเงินแบบที่เป็นไม่ได้ทำคุณค่าใดๆ อยากใช้ความรู้ที่มีนำมาช่วยงานวัด เพราะวัดเป็นสถานที่ที่ทำประโยชน์ให้สังคม ตนเองอยากเป็นผู้มีส่วนสืบทอดแผนไทย และคิดว่า สุดท้ายจะขอมีชีวิตที่มีประโยชน์ต่อสังคม ต่อสถานภาพเป็นนักปฏิบัติธรรมในฐานะศีล 5 เป็นสมาชิก ชาวนาในกลุ่มชานาโคกหนองนา

5) คุณหนึ่งผา นาวาบุญนิยม การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีครอบครัว สถานภาพเป็นนักปฏิบัติธรรมในฐานะศีล 5 เป็นสมาชิกชานาในกลุ่มชานาโคกหนองนา มีความ เป็นมาของการเป็นนักปฏิบัติธรรมชาวโศก จากการที่พ่อแม่ให้มาตามน้องชายมาร่วมงานปีใหม่ (2535) ของชาวโศกเป็นเวลานานถึง 3 เดือนไม่กลับบ้าน คนข้างบ้านมาบอกว่าถูกจำลอง (พลตรี จำลอง ศรีเมือง) หลอก จึงตามมาพิสูจน์ดูว่าคนหลอกกันอย่างไร มาถึงพุทธสถานสิมาอโศก จังหวัด นครราชสีมา ได้ฟังธรรมเทศนาจากท่านสมณะ เกิดความประทับใจ และได้เห็นชาวโศกมาต้อนรับ ช่วยเหลือมีน้ำใจดี ตั้งแต่นั้นได้ศึกษาอ่านหนังสือธรรมะจึงมาลด ละ เลิกอบายมุข มาถือศีล 5 ทาน อาหารมังสวิวัติ และเข้ามาเป็นชาวชุมชนราชธานีอโศก เมื่อปี 2537 ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม โศก หนองนา เนื่องจากได้เข้าใจเนื้อหาของสาระของชีวิต ที่ลด ละ เลิกอบายมุขแล้ว ทำให้อยากเป็นคนดี ควรที่จะได้พัฒนาตนเอง ได้สร้างกรรมดี ได้ทำบุญกุศลที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง และสังคม การมา

เป็นนักปฏิบัติธรรมชาวโศก เกิดจากความประทับใจสมณะผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบที่เป็นอาริยะอย่าง มีสัมมาทิฏฐินั้นมีอยู่จริง และสามารถสอนให้คนลด ละ เลิกจากกิเลสได้จริง

6) คุณดาวเพ็ญ นาวาบุญนิม อายุ 62 ปี จบการศึกษาปริญญาโท (พัฒนบูรณาการศาสตร์) ครุจิตอาสา รายวิชาภาษาไทย และประวัติศาสตร์ ปฏิบัติศิลป์ 8 มีพื้นที่รับผิดชอบ 20 ไร่ กลุ่มโคกหนองนา มีชาวนารับผิดชอบประจำพื้นที่จำนวน 4 คน มาเป็นนักปฏิบัติธรรมบวรราชธานีโศก อยากมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง ทำกิจกรรมไร่สารพัด ต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนทางเลือก ที่มีพระโพธิสัตว์เทสนา อบรม ประกาศธรรมทุกวัน และพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ จะนั่งรถไฟจากสันตือโศกมาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจอยู่เป็นระยะๆ และคุณหนึ่งฟ้า นาวาบุญนิมเป็นผู้ริเริ่มสร้างระบบฐานงานต่างๆ ขึ้นมา โดยเฉพาะเกี่ยวกับสาธารณูปโภคเช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ขุดลอกลำคลองซึ่งเหมาะแก่การทำกิจกรรม โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางราชการ หลายหน่วยงาน เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น เมื่อชุมชนเกิดฐานงานต่างๆ โดยพระวาสเป็นผู้ริเริ่มบริหารจัดการ ต่อมาจึงมีนักบวชเข้ามาอยู่ประจำเกิดเป็นบ้าน วัด โรงเรียนจนถึงทุกวันนี้

การกินข้าวก็จะกินอย่างเห็นคุณค่า อย่างมีจิตสำนึกในบุญคุณชาวนา โดยเฉพาะในระบบสาธารณ โภคิ มีบทความท่องก่อนกินข้าวว่า “กินข้าวคือขุดทุกคำ เราจดจำกินเพื่อชาติ อย่ากินอย่างเป็นทาส เหงื่อทุกหยาดของชาวนา จงกินเพื่อเป็นไท กินด้วยใจที่รู้ค่า บรรพบุรุษสร้างสืบมา ร่วมรักษาคุณค่าดี ขยันงานการสร้างสรรค์ มีสัมพันธฉัน้องพี่ สัมครสมานสามัคคี อุทิศพลีเพื่อชาติไทย ขอขอบพระคุณชาวนาที่ปลูกข้าวให้เราได้รับประทานและขอขอบพระคุณ พ่อครัวแม่ครัวที่ทำอาหารให้เราได้รับประทานในมือนี่ สีสเด่น เป็นงานชาวนาวิชา จนอย่าง สุขสำราญ เบิกบานใจ สาธุ” ฉะนั้นชาวนาอินทรีย์สาธารณ โภคิจึงได้เป็นผู้ผลิตข้าวให้แก่ส่วนรวมกินใช้ร่วมกันได้ร่วมทุกข์ยากลำบากด้วยกัน จึงหล่อหลอมพลังเกิดสาธารณธรรม 6 พุทธพจน์ 7 เหตุผลดังกล่าวข้าพเจ้าจึงเลือกวิถีชีวิตชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ และส่งเสริมให้คนทำนาแบบนี้ เพื่อเป็นทางเลือกตามวิถีพอเพียง

7) คุณแซมเดือน ตั้งใจจนแล้ว อายุ 62 ปี จบการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (การจัดการตลาด) สถานภาพโสด ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ปฏิบัติศิลป์ 8 เป็นสมาชิกกลุ่มนาคำยอด มาเป็นนักปฏิบัติธรรม โดยเพื่อนชวนมาสันตือโศกและพบสมณะชาบซึ่ง สิริเตโช ประทับใจการอธิบายของสมณะเรื่องอาหารมังสวิรัตมีผลถึงการประพฤติศีลข้อที่ 1 ให้บริสุทธิ์ จึงตัดสินใจรับประทานมังสวิรัตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 และติดตามศึกษาธรรมะชาวโศกด้วยวิธี ยืมเทป (สี่เหล็อง) เพื่อฟังธรรมะ อ่านหนังสือแสงสุญญ สारोโศก และดอกหญ้า ถึงปี พ.ศ. 2539 เลิกจากการ

ทำอาชีพขายน้ำเต้าหู้ ปาท่องโก๋ เพื่อมาปฏิบัติธรรมที่พุทธสถานราชธานีโสภณ ปัจจุบันเลือกเข้าร่วมกลุ่มนาคำยอด เนื่องจากการผลิตข้าวอินทรีย์มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต

8) พ่อใหญ่นาทาน มนเชียร อายุ 79 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพโสด ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ปฏิบัติศีล 5 เป็นสมาชิกกลุ่มนาคำยอด พบพระธรรมโดยมีญาติชวนมาร่วมงานปลูกเสกพระแท้ ๆ ของพุทธ ปี พ.ศ. 2531 ที่พุทธสถานศิระษะโสภณ พังทศน์ จากสมณะโพธิรักษ์ว่า “การปลูกพระอิฐพระปูนปลูกไม่ขึ้น และไม่มีความหมายเพราะไม่มีจิตวิญญาณ” ที่นี้ปลูกคนให้ เป็นพระปลูกเสกพระแท้ ๆ ให้คนเข้าใจ แล้วนำกลับไปปฏิบัติ โดยเริ่มฝึกรับประทานอาหารมังสวิรัตินาน 1 ปี ถึงครบรอบปี พ.ศ. 2532 บอกลาภกับหลานที่บ้านว่า ขอมาปฏิบัติธรรมที่พุทธสถานศิระษะโสภณ หลานอนุญาตให้มา 2 วัน ตั้งแต่บัดนั้น ไม่คิดกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเดิมอีก ปัจจุบันเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มนาคำยอด ในระบบสาทรณ โภคี

พ่อใหญ่นาทานชอบพูดถึงปรัชญาพื้นบ้านอีสานว่า “มีข้าวอยู่ล้นนึ่งไว้กะคือ” หมายความว่า “มีข้าวในยุ้งฉางเป็นความมั่นคงของชีวิต” พ่อใหญ่เป็นชาวนาที่มีอารมณ์ดี เบิกบาน ชอบร้องเพลงพื้นบ้าน หมอลำเพื่อชีวิต ในขณะที่ดำเนิน ร้องหมอลำ ชาวนากู้เงิน ธกส. ถ้ากลอนพุทธศาสนาหรือเล่านิทานให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ฟังอย่างเพลิดเพลินอย่างมีสาระ ทำให้ลืมความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าในระหว่างดำเนิน พ่อใหญ่มีนิสัยชอบช่วยเหลือชาวนาทั่วไปในช่วงดำเนินหรือเกี่ยวข้าว แม้จะไม่ใช้พื้นที่ของตัวเอง และชาวนาในระบบสาทรณ โภคีทุกคนมีศรัทธาเลื่อมใสในคำสอนผู้นำชาวโสภณ โดยมีความเชื่อถือ เชื่อฟัง เชื่อมั่น และปฏิบัติตาม จึงเข้ามาอยู่อาศัยในสังคมเพื่อถือวัตรปฏิบัติศีล 5 ข้อ ร่วมกิจกรรมทำนา รวมทั้งกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในระบบสาทรณ โภคี

1.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน

1) คุณร้อยหล้า ประวาฬ มีประสบการณ์ในการทำงานมาตั้งแต่จำความได้ แม่จับนึ่งในตะกร้า หาบไปทำนาทุกวัน และได้ช่วยพ่อทำนาทุกปี จนถึงเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ไปรับจ้างทำงานเป็นเด็กบิ๊มบ้าง ทำงานโรงงานบ้าง ถึงฤดูกาลทำนาปี จะกลับมาช่วยพ่อแม่ทำนาที่บ้านทุกปี จนกระทั่งพ่อเสียชีวิต ปี พ.ศ. 2537 จึงต้องรับผิดชอบช่วยแม่ทำนามาตลอด ซึ่งเป็นการสั่งสมองค์ความรู้ และประสบการณ์การทำงาน จนกระทั่งเข้ามาทำหน้าที่เป็นชาวนาผลิตข้าวอินทรีย์ ในช่วงการทำนาปี เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคตลอดทั้งปีของชุมชนราชธานีโสภณ ในขณะที่เดียวกันก็กลับไปช่วยแม่ทำนาที่บ้านที่บ้านเกิดทุกปีด้วยเช่นกัน ระบบสาทรณ โภคีมีการบริหารจัดการการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนได้แก่ การเตรียมพื้นที่โดยการไถพรวนดินด้วยรถไถนา นั่งขับยี่ห้อคูโบต้ารุ่นแอล 50 ซึ่งซื้อมาโดยเงินบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา ส่วนการทำความสะดวกคนนาใช้เครื่องตัดหญ้าได้มาโดยเงินบริจาคเช่นกัน

ส่วนการเตรียมเมล็ดพันธุ์คุณร้อยหล้า จะใช้เมล็ดพันธุ์ ที่ได้มาจากการคัดเลือก เก็บไว้ในฤดูกาลผลิตที่ผ่านมา ก่อนนำเมล็ดพันธุ์ข้าวมาปลูกจะแช่น้ำตามจำนวนที่ต้องการโดยใช้ ข้าวเปลือก 15 กิโลกรัม/ไร่ แช่ไว้นาน 24 ชั่วโมง แล้วตัดใส่กระสอบทิ้งไว้ในร่ม 2 วัน จึงนำไปหว่าน ในแปลงนาที่เตรียมพื้นที่ไว้ ส่วนแปลงที่ทำนาคำ นายร้อยหล้าจะเตรียมแปลงใส่ปุ๋ย พร้อมทั้งหว่าน เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผ่านการแช่น้ำแล้ว หลังจากนั้นได้ดูแลการให้น้ำ จนกระทั่งต้นกล้าเจริญเติบโตประมาณ 25-30 วัน จึงถอนกล้ามาปักดำในแปลงที่เตรียมพื้นที่ไว้ นายร้อยหล้าได้รับฝิดชอบดูแลทุกอย่างถึง เก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว นำผลผลิตทั้งหมดส่งเก็บใน โรงสีบุญคุณข้าว เพื่อให้คณะทำงาน โรงสี ของชุมชนบริหารจัดการผลผลิตข้าวตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อไป ในกระบวนการผลิตทุก ขั้นตอนไม่รับรายได้เป็นส่วนตัวแต่อย่างใด เพราะว่ามีเจตนาธรรม์เพื่อฝึกฝนลด ละความ โลก ซึ่งเกิด จากการปฏิบัติศีลข้อที่ 2 นอกจากไม่ลักขโมยแล้วยังขยันพากเพียรทำนา เพื่อเสียดสละแบ่งปันผลผลิต ในระดับที่มีจิตใจ มักน้อย กล้าจน ไม่สะสมผลผลิตไว้เป็นส่วนตัว ถึงความมีวรรณะ 9 ประการ

2) คุณดั่งเดือน นาวาบุญนิยม ได้ประสบการณ์ในการทำนาโดยได้รับการ ถ่ายทอดจากบิดามารดาที่มีอาชีพทำนามาตั้งแต่เด็ก เมื่อมาปฏิบัติธรรมจึงทำให้มีรายละเอียดที่ต้อง เอาจริงกับการทำน่ายิ่งขึ้นเนื่องจากเห็นความสำคัญมากขึ้นมีความเต็มใจพอใจมากกว่าเดิม ซึ่งแต่ก่อน จะรักสวยรักงาม กลัวเปรอะเปื้อน ทุกวันนี้แม่เปรอะเปื้อนแม่จะลำบากก็ทำได้ จึงรับฝิดชอบปลูกข้าว อินทรีย์ที่โคกหนองนา โดยจัดการเก็บรักษาพันธุ์ข้าวเองเตรียมพื้นที่ เตรียมเมล็ดเพาะกล้า หว่านกล้า ใฝ่ไถ่นกพิราบที่มาจิกกินเมล็ดข้าวกล้า ดูแลระบบน้ำ ใส่ปุ๋ยกล้าข้าวให้เจริญเติบโตถึงอายุ 25-30 วัน จึงถอนกล้าเพื่อนำมาปักดำในแปลงนาที่เตรียมไถพรวนไว้แล้ว ต่อมาระยะหลังปักดำ ปล่อยน้ำขัง ในแปลงนาเพื่อให้ควบคุมการเจริญเติบโตของวัชพืช ตัดหญ้าตามคันนา หว่านปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ช่วงหลังปักดำ 40 วัน ปลูกถั่วพุ่มและพืชผักสวนครัวตามคันนา การดูแลขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ ในระบบสาธารณสุข โภคีธศาสตร์นี้ จนกระทั่งขั้นตอนการเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังเก็บเกี่ยว เป็นขั้นตอนปฏิบัติธรรมร่วมกับหมู่กลุ่มผู้ปฏิบัติศีลตามฐานะ ซึ่งมีทั้งฐานะนักบวช นักเรียน นักศึกษา และชาวชุมชน ร่วมปฏิบัติอย่างมีพุทธพจน์ 7

3) คุณสุดา ใจดี เป็นลูกชานาอยู่กับนามาตั้งแต่จำความได้ไปนาทุกวัน แต่ ต่อมาก็ไปเข้าเรียนตามกระแสนิยม จนจบปริญญาตรีด้านศิลปะและรับราชการครูสอนด้านศิลปะ ทำให้ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานขาดช่วงไปถึง 36 ปี จนกระทั่งมาอยู่ที่บวรราชธานีอโศกจึงกลับมา เลือกออาชีพทำนา งานที่ปฏิบัติได้แก่ การดูแลนักเรียนเข้าปฏิบัติฐานงานนา เตรียม และปรุงอาหาร บริการชานาทุกวัน ร่วมรับฝิดชอบการเตรียมและเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว รวมถึงการเพาะปลูก ซึ่ง มีทั้งการปลูกแบบหว่าน และแบบปักดำ การดูแลรักษา เช่น ถอนวัชพืช เก็บหอยเชอริ ทำอุปกรณ์ไถ นกเอง ไถ่นกด้วยตนเองในระยะข้าวออกรวงจนกระทั่งเก็บเกี่ยว และหลังเก็บเกี่ยวนำผลผลิตทั้งหมด

ส่งเข้าโรงเก็บส่วนกลางในโกดังโรงสีบรรราชธานีโสภณ เก็บเกี่ยวนำผลผลิตทั้งหมดส่งเข้าโรงเก็บส่วนกลางในโกดังโรงสีบรรราชธานีโสภณ

4) คุณมะลิวรรณ สุริโย ตั้งแต่จำความได้ก็เล่นขี่โคลนในทุ่งนาแล้ว มีคุณพ่อฝึกให้ถอนกล้า ดำนา และได้ฝึกไถนาเดินตามหลังควาย ได้ดูแลรักษาข้าวในนา จนกระทั่งเก็บเกี่ยวข้าวด้วยมือและนวดข้าวด้วยค้อนไม้ ทำนาตามฤดูกาลเพียงปีละหนึ่งครั้ง การทำนาได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่ลำบากกว่าจะได้เมล็ดข้าวมาอยู่ในจานให้เรากินเลือกกลุ่มงานทำนาเพราะว่า ได้ความภาคภูมิใจที่ไม่ต้องซื้อข้าว

5) คุณหนึ่งผา นาวาบุญนิยม ได้ทำนาตอนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ฝึกถอนกล้า ดำนาตามพ่อแม่ ไม่ชอบทำนาเพราะเบื่อนขี่โคลน ได้ทำนาตามฤดูกาลปีละหนึ่งครั้ง ทำง่าย ไม่มีศัตรูในนาข้าว ทำนาใช้ควายไถนากับพ่อแม่ จนกระทั่งอายุได้ 24 ปี พี่ชายกู้เงินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ซื้อรถไถนาเดินตามครั้งแรก ต่อมาเมื่อเข้ามาทำนากับหมู่กลุ่มชุมชนบรรราชธานีโสภณ ซึ่งมีรถไถนาขนาดใหญ่อยู่แล้ว จึงสามารถช่วยเตรียมแปลงนาด้วยการใช้รถไถนาขนาดใหญ่ได้

6) คุณดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม เคยช่วยชาวนาลงแขก ขณะไปรับราชการครูที่ชนบท เคยฝึกทำนาดำนาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ในการทำงานอินทรีย์ของระบบสาธารณสุข โภคี นอกจากปลูกข้าวเพื่อเป็นอาหารของทุกฐานะในชุมชนแล้วยังสร้างความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณนา เช่น ตามคันนาปลูกถั่วพุ่ม ปลูกตะไคร้ พริก มะเขือ กระเจี๊ยบเขียว กระเจี๊ยบแดง ฯลฯ เกิดความสมดุลธรรมชาติ มีพืชผักไว้รับประทานในชุมชน และผลผลิตมีเหลือแบ่งปันชาวนารอบข้างอย่างมีสารานิชธรรม 6 ประการ เป็นความปรารถนาดี มีมนุษยสัมพันธ์กับชาวนาใกล้เคียง

7) คุณแซมเดือน ตั้งใจจนแล้ว เริ่มจากคุณพ่อฝึกให้ถอนกล้า ดำนา ตั้งแต่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2539 ได้มาสมัครเป็นผู้ปฏิบัติธรรมในชุมชนบรรราชธานีโสภณ ซึ่งมีกิจกรรมโองแสง (ร่วมแรง) ลงแขกดำนา ส่วนตัวมีความเห็นว่า การทำนาเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ เมื่อถึงฤดูการทำนา ต้องมาร่วมมือกันปลูกข้าว ดูแลรักษาทำนาข้าว ป้องกันกำจัดศัตรูข้าว จนกระทั่งถึงระยะเก็บเกี่ยว ผลผลิตขนส่งข้าวเปลือกเข้าโรงสีชุมชนบรรราชธานีโสภณ

8) พ่อใหญ่หนาทาน มนเชียร มีประสบการณ์ในการทำนาตั้งแต่อายุ 5 ขวบ ต่อมาเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนใกล้บ้านซึ่งมีนาให้นักเรียนได้มีโอกาสทำ ครูให้ปลูกข้าว ปลูกถั่ว ครูพาทำนามีความสุข จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ก็มีความสุขที่ได้ทำนากับกลุ่มชาวนาถือศีล 5 ในระบบสาธารณสุข โภคี การรับผิดชอบกิจกรรมทำนาอย่างตั้งใจ เอาใจใส่อย่างจริงจังทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณ เป็นอาหารเพื่อการบริโภคของนักปฏิบัติธรรมในชุมชนบรรราชธานีโสภณ และแบ่งปันเพื่อนบ้านตามความเหมาะสม

1.1.3 แรงบันดาลใจที่ทำให้เลือกอาชีพทำนาอินทรีย์ที่บวรราชธานีอโศก

1) คุณร้อยหล้า ประวาพ ได้รับแรงบันดาลใจในการเลือกอาชีพทำนาที่บวรราชธานีอโศก เนื่องจากมีความศรัทธาพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ และต้องการแสดงความกตัญญูต่อผู้ที่เป็นผู้ชี้ทางสว่างให้กับชีวิตจนสามารถปฏิบัติธรรม ลด ละกิเลส ได้จริง ซึ่งเปลี่ยนจากที่เคยกินเนื้อสัตว์ เป็นคนใจโมโห เปลี่ยนแปลงมาเป็น ผู้ที่ โมโหน้อยลง ลด ละ เลิกอบายมุข มาเป็นคนมักน้อย มีความขยัน (วรรณะ 9) และในการทำนาปี 2561 ได้ผลผลิตข้าวสูงถึง 37 ตัน ซึ่งเพียงพอต่อการบริโภคในชุมชน

2) คุณตั้งเดือน นาวาบุญนิยม แรงบันดาลใจที่ทำให้เลือกอาชีพทำนาที่บวรราชธานีอโศก เกิดจากการได้ฟังคำกล่าวของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ที่ว่า ข้าวเปลือกเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง และอาหารเป็นหนึ่งในโลก ฟังแล้วสะอึกใจเห็นอาชีพอื่นเป็นรอง ทำให้ใจรักการทำนาข้าวอินทรีย์มากกว่าอาชีพอื่น

3) คุณสุดา ใจดี มีแรงบันดาลใจจากการได้เข้ามาศึกษาธรรมะที่บวรราชธานีอโศกที่พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ได้บรรยายมาระยะหนึ่ง จนตระหนักว่าการทำนาเป็นการทำอาหารหลักเลี้ยงโลก เห็นจริงตามพุทธพจน์ที่ว่า “อาหารเป็นหนึ่งในโลก” “ข้าวเปลือกเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง” ประกอบเคยอยู่กับท้องนาตอนเป็นเด็ก เป็นความภาคภูมิใจ แม้คนทั่วไปจะดูหมิ่นว่าเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย ทรากตรา ยากจน แต่เป็นที่น่าภาคภูมิใจมากยิ่งขึ้นที่ทำในระบบสาธิต โภคิ

4) คุณมะลิวรรณ สุริโย มีแรงบันดาลใจจากความศรัทธาพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ และชอบการปลูกสมุนไพรในบริเวณนา ตามคันนา เช่น ข่า ตะไคร้ กระชาย จิง เป็นต้น ทำให้มีความหลากหลายของพืชพรรณ สร้างระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ และชาวนาที่บวรราชธานีอโศก มีความซื่อสัตย์ จริงใจ เป็นกันเอง คบหาง่าย ทำให้มีความยินดีพอใจกับการร่วมกิจกรรมทำนา การทำนาได้ฝึกความอดทนมากๆ แม้ฝนตกแดดออกได้อดทนปรับตัว แก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ยังได้ฝึกฝนผลิตปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตเพื่อการพึ่งตนเอง

5) คุณหนึ่งผา นาวาบุญนิยม มีแรงบันดาลใจจากการมีความศรัทธาพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ และชอบวิธีการทำนาของกลุ่มชาวนาโลกหนองนาบวรราชธานีอโศก นอกจากทำนาแล้วยังมีการเพาะปลูกพืชผัก รวมทั้งสมุนไพรหลากหลายสายพันธุ์ เป็นการสร้างสมดุล สมบูรณ์ทางธรรมชาติ

6) คุณดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม มีแรงบันดาลใจจากการมีความศรัทธาพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ที่บวรราชธานีอโศก ข้าวเป็นอาหารหลักของชุมชน การทำนาฝึกฝนให้เป็นคนรักธรรมชาติ รักสิ่งแวดล้อม รักวัฒนธรรมประเพณีการลงแขก การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน และเกิดเป็นประเพณีบุญลอมข้าว ซึ่งจะหล่อหลอมจิตใจชาวนา ชาวชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี เห็นคุณค่าของ

การใช้หยาดเหงื่อแรงงานร่วมกัน เห็นความสำคัญว่าข้าวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในปัจจัย 4 และคนปลูกข้าวก็ถูกหล่อหลอมให้รู้จักคุณค่าของความอดทน และได้เห็นวัฒนธรรมวิถีชาวนาทุกขั้นตอน การผลิตล้วนเป็นศาสตร์และศิลป์ของภูมิปัญญาชาวนา ชาวนาเป็นผู้มีบุญคุณที่ถูกกล่าวถึงในทุกมื้อของอาหารเช้า ณ ศาลาส่วนกลางของชุมชนราชธานีโสภ

7) คุณแซมเดือน ตั้งใจจนแล้ว มีแรงบันดาลใจจากการการมีความศรัทธาพ่อครูสมณะโพธิรักษ์.และมีความเห็นว่า กิจกรรมทำนาเป็นหน้าที่สำคัญเพราะข้าวเป็นอาหารหลักซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตควรเอาใจใส่ และต้องให้ความร่วมมือในการทำนามีพลังธรรมชาติ อากาศถ่ายเทดี มีแสงแดดให้ผลดีต่อสุขภาพชาวนา โดยเฉพาะการทำนาอินทรีย์ด้วยแล้วยังเป็นสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ มีความรื่นรมย์ มาทุ่งนามีการเจริญอาหารดี

8) พ่อใหญ่なたาน มนเชียร แรงบันดาลใจที่ทำให้เลือกอาชีพทำนาอินทรีย์ที่บวรราชธานีโสภ จากการมีความศรัทธาพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ และในการเลือกอาชีพทำนาที่บวรราชธานีโสภเพราะว่า มีเครื่องมือ อุปกรณ์พร้อมสำหรับการเตรียมดิน ไถพรวนดิน มีคลองน้ำล้อมรอบนา มีสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ง่ายต่อการปลูกข้าว มีชาวนา ถือศีล ปฏิบัติธรรม มีวิถีชีวิตน่าเลื่อมใส จึงเลือกอาชีพผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อให้ได้อาหารที่มีคุณค่าประโยชน์ทางโภชนาการ ทำให้ได้รับความน่าเชื่อถือในเรื่องสุขภาพทั้งของชาวนาที่เป็นผู้ผลิต และผู้บริโภค รวมถึงเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

1.1.4 การทำนาอินทรีย์เป็นการปฏิบัติธรรมสู่ความเป็นสาธารณโลกิ

1) คุณร้อยหล้า ประวาพ กล่าวถึงการทำนาในที่บวรราชธานีโสภ เป็นการปฏิบัติธรรม เพราะต้องทำใจในใจเนื่องจากในการทำนาแต่ละครั้งมีแรงงานที่มาจากหลากหลายฐานะ หลายอาชีพ ทำนาเป็นบ้างไม่เป็นบ้าง เมื่อเข้าใจสภาพความจริงของแต่ละคน แต่ก็วางใจได้ และในการทำนาอินทรีย์ไร้สารพิษเป็นการปฏิบัติธรรมที่ตรงกับศีลข้อที่ 1 เพราะไม่ใช้สารพิษกำจัดศัตรูข้าวไม่ว่าจะเป็นวัชพืชหรือสัตว์ศัตรูข้าว เช่น ปู และหอยเชอร์ เป็นต้น การทำนาอินทรีย์ทำลายสิ่งแวดล้อม เมื่อได้ผลผลิตข้าวก็นำเข้าสู่ส่วนกลางทั้งหมดไม่ยึดเอามาเป็นของตน ได้ฝึกสภาวะการให้โดยไม่โลภ (แบ่งปันลาภผล สาราณียธรรม 6 ข้อที่ 4) มีความสบายไม่ต้องเก็บกักตน เวลากินใช้ก็เบิกกับส่วนกลางของชุมชน

2) คุณตั้งเดือน นาวาบุญนิม การทำนาอินทรีย์เป็นการปฏิบัติธรรมสู่ความเป็นสาธารณ โลกิการทำนาเป็นการปฏิบัติธรรม ตรงที่ต้องอดทน รอคอย ให้อภัย ทำใจยอมรับกับปัญหาในแต่ละปีที่ไม่ซ้ำกัน น้ำท่วม ฝนแล้ง มีแมลงศัตรูข้าว และวัชพืช ต้องทำใจอดทนแก้ไขปัญหาในแต่ละเรื่อง มีอีกอย่างก็คือ ถ้าไม่มาปฏิบัติธรรมจะไม่อยากลงเดินดิน ธรรมะเปลี่ยนจิตใจให้ต้องยอมอยู่กับดินได้อย่างเป็นสุข และทำให้รู้จักการให้อภัยแมลงที่มาทำลายต้นข้าว

3) คุณสุดา ใจดี การทำนาอินทรีย์เป็นการปฏิบัติธรรมสู่ความเป็นสาธารณ โภคิการทำนาไม่ได้แยกจากการปฏิบัติธรรม แท้จริงเป็นการปฏิบัติครบหลักมรรคองค์ 8 เนื่องจากการทำนาที่นี่เป็นการทำนาไร้สารพิษ (อินทรีย์) และไม่ทำลายชีวิตสัตว์ ทำข้าวไร้สารพิษ จึงเป็น สัมมาอาชีวะ (หลักมรรคองค์ 8 ข้อที่ 5) และเป็นอธิศีลข้อ 1 ในบวรราชธานีโอศทุกคนทำงานฟรี เป็นสังคมอุปโภค บริโภคร่วมกันเป็นสาธารณ โภคิ ดังนั้นต้องผลิตข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคใน ชุมชน และเกื้อกูลพี่น้องจากชุมชนโอศอื่นๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งคนภายนอกที่ต้องการพันธุ์ข้าว ขาดแคลนข้าวตามความจำเป็น เน้นการให้ ไม่ขาย การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นความเมตตา ที่สังคมเข้าใจได้ การให้ยิ่งใหญ่กว่าการขายเป็นโศลกธรรม ของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ที่ว่า “ทำให้มาก ทำให้เหลือ และที่เหลือจนเจือสังคม” เป็นการเกื้อกูลเพื่ออุปโภคบริโภคที่ขยายวงกว้างออกไปเรื่อยๆ ดังกล่าวนี้เป็นความยิ่งใหญ่ของ “ระบบสาธารณ โภคิ”

4) คุณมะติวรรณ สุริโย การได้มาทำนาที่ราชธานีโอศนั้นถือว่าได้มาฝึก เพื่อลดละกิเลสตามหลักมรรคองค์ 8 โดยอาศัยการทำงานกับพี่น้องชาวโอศ ที่มีจริตต่างๆ กัน ได้ฝึก ปรับความคิดเห็น เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้อย่างเบิกบาน และมีผลพลอยได้คือข้าว ที่นำมาบริโภค ได้ฟางนำมาทำปุ๋ย ในระหว่างทำนาก็ได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบด้านข้าง กับชาวบ้านอื่นๆ นอกชุมชน ได้เกื้อกูลกันฉันท์ที่พี่น้อง ดังคำว่า “ข้าวมีกิน ดินมีเดิน ตะวันมีส่อง พี่น้องมีเสร็จ”นี่คือสาธารณ โภคิ

5) คุณหนึ่งผา นาวาบุญนิยม ได้ฝึกความอดทนต่อความร้อน ฝนตก ความ สกปรก เปื้อนโคลน ความลำบาก ต้องระวังสังวรการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทำบาป (ปฏิบัติศีลข้อ 1) เพราะ ทำอาชีพ “บุญ” เลี้ยงผู้มีศีลในชุมชน ได้พัฒนาความเข้มแข็งทั้งด้านจิตใจ และอาชีพที่ทำเพื่อส่วนรวม

6) คุณดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม ได้ฝึกเป็นคนละเอียดรอบคอบ มีลำดับขั้นตอน เบื้องต้นท่ามกลางนั้นปลายว่าจะบริหารจัดการอย่างไร จึงจะกล้าบุกน้ำลุยโคลนตากแดดตากลมตากฝน เวลาข้าวออกรวงก็จะได้ฝึกดูความโค้งของรวงข้าวที่สวยงาม เปรียบคั่งคนที่อ่อนนุ่มถ่อมตนเป็น คนรับใช้พ่อครูฯ สอนอยู่เสมอถึงการอยู่เป็นสังคมหมู่ใหญ่ ต้องช่วยเหลือกัน โดยส่วนตัวมีความยินดี พอใจที่ได้งานช่วยพี่น้องชาวโอศ แม้ชาวบ้านมาขอความช่วยเหลือก็ยินดีบริการ

7) คุณแซมเดือน ตั้งใจจน เป็นคนรักการทำงาน เห็นความสำคัญของการทำนา ที่ราชธานีโอศเป็นการทำข้าวให้คนทั้งชุมชนกิน นับตั้งแต่พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ชาวโอศ เคารพบูชาสูงสุด และด้วยความเมตตาของท่านที่ท่านคอยชี้ทางพันทุกข์ให้ นักบวชชาย นักบวชหญิง ชาวชุมชนครอบครัวในโอศที่มีเด็กเล็ก นักเรียน นักศึกษา รู้สึกภูมิใจ และมีปิติที่ได้ทำเพื่อส่วนรวม ในการทำนา

8) พ่อใหญ่なたาน มนเทียร พ่อใหญ่ชอบคำนามาก ที่ทุ่งนามีธรรมชาติ มี อากาศดี มีเสียงนก เสียงกบ เสียงเขียดร้องเพลง เวลาโฮมแสง (ร่วมแรง) กันดำเนินาทั้งเด็กเล็ก เด็กโต

ผู้ใหญ่ คำนวณไปคุยกันไป หัวเราะเฮฮา พ่อใหญ่รู้สึกมีความสุขมาก พ่อใหญ่ชอบล่ากลอน ได้ล่ากลอน ซาดกเรื่องกำเนิดพระพุทธเจ้า ล่ากลอนสอนธรรมะ เล่านิทานให้เด็กๆ ฟังอย่างเพลิดเพลินไม่รู้ เหนื่อยเลย เป็นการได้ใจพี่น้องลูกหลาน ทำให้รักกัน สามัคคีช่วยเหลือกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

1.1.5 แนวคิดในการทำอินทรีในบวรราชธานีอโศก ชาวบวรราชธานีอโศก ให้ข้อมูลว่าการมาทำอินทรีในบวรราชธานีอโศก เป็นโอกาสให้ได้ทำประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1) ได้ผลผลิตข้าวอินทรีเป็นอาหารไว้สารพิษ ผลิตอาหารที่บริสุทธิ์ ปลอดภัย จากเคมีทั้งหลายส่งผลดีต่อสุขภาพชาวบวรราชธานีอโศกชาวบวรราชธานีอโศกได้ฝึกปฏิบัติการเป็นผู้ให้อวดทนรอคอย และเอาใจใส่ฟูมฟักดูแลขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีอย่างต่อเนื่อง

2) เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาสิ่งมีชีวิตจำพวกไส้เดือนดิน ตัวห้ำตัวเบียน

3) ได้สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยให้เกิดต้นทุนการผลิตในฤดูกาลผลิตต่อไป

4) เป็นความเจริญในการปฏิบัติธรรมลดละกิเลส อันเป็นประโยชน์ตน การ ทำนาในบวรราชธานีอโศกต้องผลิตข้าวให้ได้ปริมาณที่เพียงพอต่อการบริโภคนในชุมชน และเกื้อกูล พี่น้องจากชุมชนอโศกอื่นๆ รวมทั้งคนภายนอกที่ต้องการพันธุ์ข้าว สามารถแบ่งปันได้ แบบพึ่งพา ซึ่งกันและกัน เป็นสัมมาอาชีพ ทำนาอินทรี สร้างอาหารไว้สารพิษ สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เกิดความมั่นคงยั่งยืนต่อทรัพยากรธรรมชาติ มีผลช่วยให้ลดต้นทุนการผลิตในฤดูกาลผลิตต่อไป โดยเฉพาะลดกิจกรรม ลดวัตถุพิษหรือลดปริมาณปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการบำรุงดินน้อยลง ประหยัดแรงงาน เรียบง่าย เป็นองค์ประกอบของความมีวาระ ๑

1.1.6 กระบวนการเพิ่มทักษะพัฒนาความรู้ในการทำอินทรี กระบวนการเพิ่ม ทักษะพัฒนาความรู้ในการทำนาจากการทำนาทุกปี การทำนาตามแผนที่วางไว้กับกลุ่ม ที่สำคัญได้ พัฒนาดน ในเส้นทางของผู้ปฏิบัติธรรม คือการฝึกลด ละ กิเลสในเวทนา สังวรศีล เช่น มีหอยมา กัดกินต้นข้าวอ่อน ก็เก็บหอยไปปล่อยในบึง ซึ่งเป็นการไม่ผิดศีลข้อ 1 ความเป็นนักปฏิบัติธรรม เกิดความเต็มใจ พอใจ ไม่มีแรงต้าน ใจยอมรับไม่ว่าจะมีปัญหาอุปสรรค เรื่องหนู ปู และหอยกัดกิน ต้นข้าวในนา ได้ปลูกซ่อม 3 รอบก็อดทน และปฏิบัติได้ เกิดทักษะ เป็นประสบการณ์ ได้ความรู้ ได้ ความชำนาญการดูแลรักษานาข้าวอินทรี แม้แต่การประชุมปรึกษากันในทีมงาน จะใช้เทคนิควิธีการ แบบไหนสรุปเป็นบทเรียน แต่ก็ให้อิสระภาพในการศึกษาทดลองสำหรับบางคน ได้ความรู้ที่เป็น ประสบการณ์เพิ่มขึ้นจากการทำนาทุกๆ ปี สอบถามเพื่อนชาวบวรราชธานีอโศก ชาวบวรราชธานีอโศก ชาวบวรราชธานีอโศก การค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 2 การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต

ในการผลิตข้าวจึงต้องวางแผนในกระบวนการผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การวางแผนการผลิต ชาวนามีแผนการผลิตดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 การวางแผนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต ไร่ปี 2560/2561

ระยะเวลา กิจกรรม	เดือน												หมายเหตุ	
	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.		
1.การบำรุงดิน หว่านปุ๋ยพืชสด ไถกลบตอซัง	←→													ปุ๋ยอินทรีย์เม็ด ถั่วเขียว, ปอเทือง
2. เมล็ดพันธุ์								←→						ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า
3. เตรียมดิน				←→										ไถกลบถั่วปอ เทือง
4. การปลูกข้าว หว่านแห้ง การดำ				←→		←→								โสมแสง(ลงแขก)
5. การป้องกัน กำจัดศัตรูข้าว - ควบคุมวัชพืช					←→									ไล่นก เก็บหอย ถอนหญ้า, ตัดหญ้า
6. การป้องกัน สารปนเปื้อน				←→										ทำคลองระบาย ไม่มีปัญหา สารพิษ
7. การจัดการน้ำ				←→										ใช้น้ำฝน, น้ำมูล
8. การเก็บเกี่ยว											←→			เกี่ยวด้วยมือ ใช้รถเกี่ยว
9. การจัดการ หลังเก็บเกี่ยว											←→			ตากแดด, เก็บไว้กิน

กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต ไร่ปี 2560/2561 เน้นประโยชน์สูงสุด (ลดต้นทุนการผลิต)

จากตารางที่ 4.1 การวางแผนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ
ปี 2560/2561

2.1.1 การบำรุงดิน ในช่วงเดือนธันวาคม ด้วยการไถเพื่อหว่านปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเม็ด หว่านเมล็ดปุ๋ยพืชสด ได้แก่ ถั่วเขียว ปอเทือง แล้วไถกลบต่อซัง

2.1.2 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ชวนาคำยอดใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว ได้แก่ ข้าวเจ้าแตก เมล็ดพันธุ์ข้าวเจ้า ได้แก่ กข 43 ส่วนชวานาโคกหนองนา ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเจ้า ได้แก่ อยุธา 1

2.1.3 การเตรียมดิน ก่อนปลูกโดยการไถกลบปุ๋ยพืชสด ได้แก่ ถั่วเขียว ปอเทือง แล้วไถกลบ

2.1.4 การปลูกข้าว ชวนาคำยอดใช้ 2 วิธี โดยการหว่าน ชวนาโคกหนองนา ทำนาคำ

2.1.5 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ช่วง 1-2 เดือนระยะต้นข้าวกำลังเจริญเติบโต เก็บ หอยเชอรี่ควบคุมวัชพืชตามอายุของพันธุ์ข้าว โดยการตัดหญ้า ถอนหญ้า

2.1.6 ป้องกันสารปนเปื้อน จากภายนอกนำยอดเป็นที่สูงกว่านาเคมีของชาวบ้าน จึงไม่มีปัญหาสารพิษส่วนที่โคกหนองนาทำคลองระบายออกและปลูกพืชป้องกันสารปนเปื้อน

2.1.7 การจัดการน้ำ ใช้น้ำฝนและสูบน้ำจากแม่น้ำมูล

2.1.8 การเก็บเกี่ยว ชวนาคำยอดใช้รถเกี่ยวข้าว ส่วนชวานาโคกหนองนาใช้ทั้งรถเกี่ยว และเกี่ยวข้าวด้วยมือในแปลงนาที่รถเกี่ยวลงไม่สะดวกเนื่องจากมีน้ำขัง

2.1.9 การจัดการหลังเก็บเกี่ยว ชวนาได้จัดการผลผลิตโดยนำข้าวเปลือกมีทั้ง ข้าวเหนียว และข้าวเจ้า ได้แก่ ข้าวเหนียวเจ้าแตก และหอมหนองคาย ส่วนข้าวเจ้าได้แก่ กข 43 และ อยุธา 1

การวางแผนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ ปี 2560/2561 เป็นองค์ ความรู้จากประสบการณ์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และได้รับความรู้จากการอบรมสัมมนาชีวิต ซึ่งเป็นการวางแผนการผลิตที่เริ่มจาก การปรับปรุงบำรุงดินด้วยวิธีหว่านปุ๋ยอินทรีย์ การเตรียมดิน ก่อนปลูก การปลูกข้าว การป้องกันกำจัดศัตรู จัดการน้ำ การจัดการเก็บเกี่ยว และหลังเก็บเกี่ยว

กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ เน้นประโยชน์สูงสุด ประหยัดสุด คือการรู้จักใช้จ่ายตามความจำเป็น และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า-เหมาะสม ซึ่งได้อธิบายในเนื้อหาของกระบวนการผลิต

2.2 การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวและเตรียมปุ๋ยพืชสด ชวนาในระบบสาธิต โภคิมีวิธี เตรียมพื้นที่ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อการปลูกข้าวอินทรีย์โดยการใช้วัสดุที่มีอยู่แล้วในแปลงนา โดยเฉพาะ ซังข้าวจะ ไม่มีการเผาหรือทำลายทิ้ง ดังนั้นชวนาจะ ไถกลบต่อซังเพื่อเป็นอินทรีย์วัตถุ นอกจากการ

โลกบดต่อซังเพียงอย่างเดียวแล้ว ยังมีการโลกบดร่วมกับปัจจัยการผลิตอื่น เช่น โลกบดต่อซังพร้อม กับพืชตระกูลถั่ว เพื่อทำปุ๋ยพืชสด โลกบดต่อซังร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด เป็นต้น สำหรับพืช ตระกูลถั่วที่ใช้ ได้แก่ ถั่วเขียว ปอเทือง อัตราส่วนต่อพื้นที่ดังนี้คือ ปอเทืองใช้อัตรา 0.20 กิโลกรัม/ไร่ ถั่วเขียวใช้อัตรา 5 กิโลกรัม/ไร่ ในการเตรียมพื้นที่ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อการปลูกข้าวนี้จะทำหลัง การเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้วทันที ในขณะที่พื้นที่นั้นยังมีความชื้นเหลืออยู่ช่วงเดือนธันวาคม ของทุกปี

2.3 การเตรียมดินและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ดังนี้

2.3.1 *การใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด* หว่านรองพื้นก่อนการไถหว่านและไถดำ ในปริมาณ 200 กิโลกรัม/ไร่ สำหรับแปลงนาที่ดินเสื่อมอาจเพิ่มจำนวนมากขึ้น หากแปลงนาที่มีความอุดมสมบูรณ์ แล้วก็ลดจำนวนลง หรือ ไม่ใช้เลย คอยสังเกตดูแลต้นข้าวจะเหี่ยวใบแล้วตัด/เกี่ยวออกในระยะข้าวแตกกอ

2.3.2 *การใช้จุลินทรีย์เจ้าจิ้ง* จุลินทรีย์เจ้าจิ้งเป็นจุลินทรีย์ที่ทำปฏิกิริยากับอินทรีย์วัตถุ ในดิน ให้แปรสภาพมีคุณสมบัติเป็นสารอาหารที่เหมาะสมสำหรับพืชดูดซึมไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นจุลินทรีย์พื้นฟูดิน ชาวนาฯใช้ในการฟื้นฟูคุณภาพดินก่อนปลูกข้าว เตรียมการฟื้นฟูคุณภาพดิน โดยวิธีนำแคปซูลเจ้าจิ้งแช่ในน้ำนาน 8 ชั่วโมง ในอัตราส่วน 1 แคปซูลต่อน้ำ 1 ลิตรใช้บำรุงดินใน พื้นที่ 1 ไร่ โดยปล่อยไปในท่อส่งน้ำเข้านาในระยะเตรียมดินก่อนปลูกข้าว เจ้าจิ้งผลิตที่ชุมชนศิระ สะ อโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และใช้กันแพร่หลายในชาวอโศก

2.4 *การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าว* ชาวนาในระบบสาธารณสุข โภคีมีการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว สำหรับการผลิตข้าวอินทรีย์พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียวพันธุ์เจ้าแตก และพันธุ์หอมหนองคาย ส่วนข้าวเจ้าใช้พันธุ์กข 43 และอยุธยา 1 ข้าวทั้ง 4 พันธุ์นี้มีคุณสมบัติแข็งแรง ด้านทานต่อโรค เป็น พันธุ์ที่มีการจัดการคัดพันธุ์ข้าวในเบื้องต้น โดยคัดจากแปลงที่ต้นข้าวงามที่สุด จากนั้นช่วงในระยะ ข้าวออกรวง คัดแยกรวงข้าวที่ไม่ตรงตามสายพันธุ์ออก เป็นการคัดเลือกพันธุ์ครั้งที่ 1 และเมื่อข้าว สุกเต็มที่แล้ว ใช้เกี่ยวเกี่ยวข้าวด้วยมือ ตากให้แห้งสนิท นำมาคัดรวงเอาที่ไม่ตรงตามสายพันธุ์ออก อีกครั้ง เป็นการคัดพันธุ์ครั้งที่ 2 แล้วนำมาวัดด้วยมือเก็บใส่กระสอบ นำไปเก็บในโกดังโรงสีชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวนาให้ข้อมูลว่า มีการคัดพันธุ์ข้าวทั้ง 2 ขั้นตอน ซึ่งเป็นการคัดเลือกพันธุ์ข้าว ตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี โดยไม่มีการตัดต่อสารพันธุกรรม แต่มีการจัดการ คัดและเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยตนเอง เพราะเป็นการได้เมล็ดพันธุ์ที่ดี มีภูมิต้านทานต่อโรคและแมลง อีกทั้งประหยัดต้นทุนการผลิต สำหรับการตรวจข้าวปน พบว่า ชาวนาฯ ได้ใช้วิธีการคัดเกี่ยวเอาข้าว ที่ปะปนมาซึ่งเป็นข้าวที่ไม่ตรงตามสายพันธุ์นั้นออกไปในช่วงระยะข้าวออกรวง และช่วงเกี่ยวพันธุ์ข้าว ตากแดด

2.5 การปลูกข้าว จากการให้สัมภาษณ์ชาวนาฯ มีวิธีปลูกข้าวเป็น 2 วิธีดังนี้

2.5.1 การทำนาดำ ชาวนาฯ มีการเตรียมกล้าพันธุ์ข้าว สำหรับการทำนาดำพบว่า ชาวนาฯ นำเมล็ดพันธุ์ข้าวมาแช่น้ำ 2 คืน แล้วนำเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวใส่ในกระสอบหมักไว้ประมาณ 1-2 คืน จึงนำไปหว่านในแปลงที่เตรียมไว้เรียกว่า การหว่านกล้า โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 5-7 กิโลกรัม/ไร่และถอนไปปักดำได้เมื่อกกล้าอายุได้ 25-30 วัน ซึ่งมีวิธีปักดำคือถอนต้นกล้ารวมเป็นมัดๆ จึงนำไปปักดำเป็นกอแต่ละกอใช้ต้นกล้า 3-5 ต้น ระยะปักดำ 20×20 เซนติเมตร ชาวนาฯ ที่ทำนาดำ เพราะว่าควบคุมการระบาดของวัชพืชได้ง่าย และควบคุมการระบาดของหอยเชอรี่ได้ง่าย

2.5.2 การทำนาหว่าน จากการสัมภาษณ์ชาวนาฯ ใช้วิธีการหว่านหลังจี่ไถ โดยมีเทคนิคการหว่านข้าวนาแห้ง มีเทคนิคการหว่าน มีการกระระยะห่างของเมล็ด ประมาณ 20×20 เซนติเมตร สำหรับนาปีและใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว 10-15 กิโลกรัมต่อไร่ หว่านข้าวในแปลงนาที่มีต้นไม้อายุแล้วอาศัยการเล็งกระยะไปที่ต้นไม้อายุ ส่วนแปลงที่ไม่มีต้นไม้อายุใช้วิธีเหલાไม้ปักกระยะห่างเท่ากัน ซึ่งกำลังแขนเหวี่ยงเมล็ดข้าวโดยหว่านข้าวสลับข้อมือระดับเอว กำละ 3-5 ครั้ง แล้วเหวี่ยงเป็นครึ่งวงกลม หมุนขวามาซ้ายสำหรับคนถนัดขวา หรือถนัดซ้ายก็จะเป็นทิศทางตรงกันข้าม การหว่านข้าวนิยมหว่านในเดือนเมษายน ถึงพฤษภาคมจะทำให้ข้าวเจริญเติบโตพอดีในช่วงฤดูฝน

2.6 การดูแลรักษา กิจกรรมการดูแลรักษาต้นข้าว ได้แก่ การจัดการน้ำ การใส่ปุ๋ยการป้องกันแมลงศัตรูข้าว การดูแลกำจัดวัชพืชในนา และฯ ตามระยะการเจริญเติบโตจนถึงระยะการเก็บเกี่ยว มีดังนี้

2.6.1 การจัดการน้ำ ชาวนาฯ ในระบบสาธารณสุข โภคิใช้น้ำฝน และน้ำจากการสูบน้ำจากแม่น้ำมูล และคลองสาขา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1) **ระยะต้นกล้า** ชาวนาฯ ดูแลแปลงกล้าที่มีเพลี้ยระบาดกวน โดยการสูบน้ำจากแม่น้ำมูลเข้าแปลงต้นกล้า สามารถมีประโยชน์การควบคุมการระบาดของเพลี้ยให้หายไปได้ ใช้น้ำพอประมาณ เมื่อฝนตกมาต้นกล้าเจริญเติบโตพร้อมที่จะนำไปปักดำ ดังนั้นเมื่อฝนตกมาเร็วช่วงต้นฤดูทำให้การปักดำเร็วขึ้น

2) **ระยะแตกกอ** จากการสัมภาษณ์ชาวนาฯ ใช้น้ำฝนตามธรรมชาติ และน้ำจากการสูบน้ำจากแม่น้ำมูล และคลองสาขา ข้าวเจริญเติบโตดี ต้นข้าวแข็งแรง มีศัตรูรบกวนน้อย ทำให้ได้ผลผลิตสูง

3) **ระยะตั้งท้องถึงออกดอก** จากการสัมภาษณ์ชาวนาฯ มักมีหนอนกอ หรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า ตายดอกข่า และโรคไหม้คอรวง ซึ่งไม่มีผลเสียหายต่อผลผลิตมากนัก

4) ระยะเวลาหลังออกดอก จากการสัมภษณ์ชวานา ฯ ระยะเวลาที่น้ำฝนตกมามาก กระทบน้ำออกจากแปลงนา และข้าวจะมีโรคตายขาว (หนอนกอ) แต่ไม่มีความเสียหายต่อผลผลิตเท่าไรนัก

2.6.2 การใส่ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดผลิตเองในชุมชนใช้รองพื้นช่วงเตรียมดิน เพื่อเป็นการบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตของข้าว โดยไม่ต้องใส่ปุ๋ยอีกเลย การใส่ปุ๋ยโดยการหว่าน แล้วไถกลบ ก่อนทำการหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือก่อนการปักดำ โดยเฉลี่ยแล้วใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดในอัตราส่วน 200 กิโลกรัม ต่อ 1 ไร่

2.6.3 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ชวานาในระบบสาธารณ โภคิมีการป้องกันศัตรูข้าว มีหลายชนิด ได้แก่ ศัตรูศัตรูข้าว แมลงศัตรูข้าว วัชพืชในนาข้าว และโรคข้าว ดังนี้

1) **ศัตรูศัตรูข้าว** ชวานา ฯ มีการป้องกันศัตรูข้าว เช่น หนู และหอยเชอร์รี่ จากการสัมภษณ์ชวานา ฯ การแก้ปัญหาหนูในนาข้าวชวานา ฯ ใช้วิธีการควบคุมหญ้าตามคันนา ไม่ให้รก เพราะว่าเป็นที่อยู่อาศัยของหนู และในนาข้าวจะมีงูมาช่วยสร้างสมดุลโดยการกินหนูเป็นอาหารด้วยเช่นกัน ส่วนการแก้ปัญหาหอยเชอร์รี่ โดยการเก็บ ไปปล่อยที่แม่น้ำมูลและคลองสาขา

2) **แมลงศัตรูข้าว** ชวานาทั้ง 2 กลุ่ม มีการควบคุมแมลงศัตรูข้าวโดยปล่อยให้ระบบนิเวศจัดการกันเอง โดยมีตัวห้ำ ตัวเบียน เช่น แตนเบียน แมงมุม เป็นต้น

3) **โรคข้าว** เรื่องโรคข้าวในนาอินทรีย์ระบบสาธารณ โภคิ ยังไม่พบการระบาดของรุนแรง ถึงกับสร้างความเสียหายต่อผลผลิตเนื่องจากการการผลิตในแบบอินทรีย์ต้นข้าวจะมีความแข็งแรงโดยธรรมชาติ

4) **การควบคุมวัชพืช** ในนาข้าวระบบสาธารณ โภคิมีการป้องกันกำจัดวัชพืชซึ่ง ได้แก่ พืชตระกูลหญ้า โสน และไมยราบยักษ์ มีวิธีกำจัดโดยการถอนหญ้าและตัด

2.7 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว

2.7.1 การเก็บเกี่ยว ชวานาในบวรราชธานีโสภณเกี่ยวข้าวเองด้วยมือ และเกี่ยวด้วยรถเกี่ยวข้าว ดังนี้

1) **การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยมือ** เริ่มต้นที่การเลือกแปลงนาข้าวที่สุกเหลืองระยะพลับพลึง มีเทคนิคในการเกี่ยวข้าวด้วยมือ คือ กำด้ามเกี่ยวด้วยมือที่ถนัด วาดเกี่ยวรวบได้ปล้องสุดท้ายของลำต้นข้าว ใช้มืออีกข้างหนึ่งรับลำต้นข้าวกำไว้ให้แน่นๆ พลิกบิดปลายเกี่ยวออกจากลำตัว ออกแรงดึงเกี่ยวออกจากลำตัว พร้อมกับมืออีกข้างกำต้นข้าวให้แน่น ทำเช่นนั้นจนกว่าลำต้นข้าวจะเต็มกำมือ กระทุ้งกำข้าวที่ลำตัวเพื่อให้เป็นระเบียบ สางใบแห้งที่ติดมาออก เขี่ยบดอซึ่งล้มอย่างเป็นระเบียบ วางกำข้าวเรียงเป็นพอนๆ พอนละ 5-6 กำมือ เพื่อตากแดด 2 แดดแล้วจึงมัดพอนข้าวในตอนเช้า รวบรวมมัดข้าวตอนเย็น เพื่อความเหมาะสมของอุณหภูมิในการทำงาน รวบรวมมัดข้าวไว้ในลานตาก

ที่เตรียมไว้แล้วจนกว่าจะรวมข้าวเสร็จทุกแปลงในทุ่งนา จึงติดต่อเครื่องนวดข้าวมาเพื่อแยกเมล็ดข้าวเปลือกออกจากฟางข้าว เสร็จแล้วบรรจุถุงเก็บในโกดังข้าวเปลือกต่อไป

2) การเก็บเกี่ยวด้วยรถเกี่ยวข้าว ชาวนาคำยอด ฯ และชาวโคกหนองนาเกี่ยวข้าวโดยใช้รถเกี่ยว ในช่วงข้าวสุกเหลืองระยะพลับพลึง (ทั้งลำต้น ใบและรวงข้าวเหลืองสดที่ยังไม่แห้ง) เป็นระยะที่เหมาะสมต่อการเก็บเกี่ยวมากที่สุด รวงข้าวมีสีเหลืองสด เมล็ดเต็ม มีน้ำหนักดี เมล็ดหกรกระเด็นน้อย มีขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เตรียมการทำความสะอาดลานตากข้าว เตรียมอุปกรณ์จำพวกกระสอบหรือเชือกฟางมัดปากกระสอบ ประกาศเสียงตามสายในชุมชนแจ้งถึงผู้ที่สามารถจัดสรรเวลาได้มาร่วม โสมแสงชนกระสอบข้าวเปลือกตามวันเวลาที่กำหนด โดยติดต่อรถเกี่ยวข้าวที่เป็นญาติธรรม ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในราคาถาวรเกี่ยว ไร่ละ 600 บาท-700 บาท (ปี พ.ศ.2561) หลังเก็บเกี่ยวแล้วนำเข้าเปลือกตากแดด ถ้าแดดจัดก็จะตากไว้ 2-3 วัน จนแน่ใจว่าข้าวแห้งแล้ว (แคะคูเมล็ดข้าวสารจะแห้งไม่ชื้น) จึงบรรจุถุงส่งข้าวเปลือกเก็บในโรงเก็บข้าวเปลือกของโรงสีในชุมชน

2.7.2 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ชาวนาได้จัดการผลผลิตโดยนำข้าวเปลือกไปตากและนำเก็บในโรงเก็บข้าวเปลือกของโรงสีในชุมชน การใช้ประโยชน์หลังการเก็บเกี่ยว ทั้งผลผลิตข้าวเปลือก และฟางข้าว อินทรีย์วัตถุที่ได้จากการทำนา ซึ่งมีรูปแบบการนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1) ข้าวเปลือก มีทั้งข้าวเหนียว และข้าวเจ้า สำหรับข้าวที่ปลูกมีพันธุ์ข้าวเหนียว เล้าแตกและหอมหนองคาย ทั้งสองสายพันธุ์เมื่อนำไปสีเป็นข้าวสารแล้วนำมาแช่จึงนึ่งให้สุกนุ่มมีกลิ่นหอม เหมาะสำหรับคนที่ชอบรับประทาน ส่วนข้าวเจ้าที่ปลูกเป็นพันธุ์ กข 43 เมื่อสีเป็นข้าวสารจึงนำมาหุงเพื่อรับประทาน และข้าวเจ้าพันธุ์อุษายา

จากการสนทนากับคุณดาวเพ็ญ เกี่ยวกับข้าวเจ้าพันธุ์อุษายา 1 แล้วจึงนำข้าวเปลือกส่งโรงสีบุญคุณข้าว (ของชุมชน) ได้ข้าวสารขนส่งให้โรงครัวกลางหุงเสร็จแล้วรับประทานจะแข็งมากไม่เหมาะกับการขบเคี้ยว จึงเปลี่ยนมาหมักทำแป้งเพื่อผลิตขนมจีน ชุมชนสาธารณสุข โภคีมีโรงงานทำขนมจีนด้วยฝีมือพวกเราเอง ไม่ใช้สารกันบูด ไม่ใช้สารฟอกสี ปลอดภัยด้วยฝีมือผู้ปฏิบัติผลิตขนมจีนเองรับประทานเองในชุมชนสาธารณสุข โภคี และส่งขนมจีนให้ร้านอาหารมังสวิรัตในระบบสาธารณสุข โภคีชาย ซึ่งร้านตั้งอยู่ที่ข้างตลาดเทศบาลอำเภอวารินชำราบ และร้านอาหารมังสวิรัตินอูทยานบุญนิยม อำเภอเมืองอุบลราชธานี ผลผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคีมีประโยชน์เพื่อสุขภาพที่ดี ทั้งคนในชุมชนของเราเองและเพื่อแม่ไปถึงชาวอำเภอวารินชำราบ และชาวอำเภอเมืองอุบลราชธานีอีกด้วย นอกจากนี้ หลังจากการสีข้าวเปลือกจะมีผลพลอยได้เช่น ปลายข้าว รำอ่อน รำแก่แกลบ และเศษละอองข้าว ซึ่งผลพลอยได้ดังกล่าวล้วนมีประโยชน์ โดยเฉพาะปลายข้าวที่สดใหม่ใช้ทำโจ๊ก (ข้าวต้ม) เนื่องจากมีส่วนผสมจมูกข้าวที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย และรำอ่อนสามารถ

สกัดน้ำมันรำข้าวได้ ผลพลอยได้ต่างๆ นี่เป็นวัตถุดิบที่ผสมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำให้คุณภาพสูงในการนำไปหมუნเวียนใช้ในนาข้าวทำสวนทำไร่ในระบบสาธารณ โภคิ

2) *ต่อซังและฟางข้าว* ช่วงหลังการเก็บเกี่ยวข้าวได้โลกบดต่อซังเพื่อให้เกิดการย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน สำหรับฟางปี 2561 อัดฟางก้อนได้ 2,000 ก้อน ชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิซึ่งมีวิถีชีวิตที่ทั้งการอุปโภคและบริโภคอาหารมังสวิริติ เน้นธรรมชาติที่ไร้สารเคมีเป็นพิษ จึงให้ความสำคัญกับธรรมชาติมาก ถ้าธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ระบบนิเวศน์ปลอดภัยพืชพรรณแข็งแรง สรรพสิ่งที้อาศัยในธรรมชาตินั้นก็แข็งแรงตามไปด้วย จึงเห็นว่าฟางมีประโยชน์อเนกอนันท์ ซึ่งชาวอโศกนิยมใช้คลุมดินป้องกันวัชพืชและรักษาความชื้นในดิน โดยเฉพาะคลุมแปลงปลูกพืชผักสวนครัวบริเวณชุมชนและบริเวณทุ่งนา หลังจากการคลุมฟางผ่านไป 2-3 เดือนฟางทีคลุมแปลงจะถูกย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุทีมีประโยชน์ต่อการบำรุงดิน ถึงกับมีผู้กล่าวว่า “ฟางมีค่ากว่าทองคำ” ฟางคลุมดินยังช่วยลดปัญหาการระเหยของน้ำในดินได้ที้อีกด้วย เป็นการรักษาระบบนิเวศ์อย่างประสิทธภาพ

2.8 ปัญหา อุปสรรค และวิธีแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิทีพบเป็นปัญหาด้านวัชพืช ได้แก่ ไมธราพัยกัษ์ โสณ ในแปลงนาจะมีระบาดหลังหว่านข้าวหรือหลังปักดำประมาณ 1-2 เดือน โดยเฉพาะนาหว่านจะระบาดมากกว่า มีการกำจัดด้วยวิธี ใช้มีดหรือเคียว ตัดหรือเกี่ยวออก สำหรับการระบาดบนคันนา กำจัดโดยใช้เครื่องตัดหญ้าแต่ปัญหาและอุปสรรคจะ แก้ไขได้ คือ แก้ทีต้นเหตุทีมาจากกิเลส เกิดผลคน ลด ละกิเลสสามารถอยู่ร่วมกันในระบบสาธารณ โภคิได้

ตอนที่ 3 ผลทีเกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเพื่อระดมสมองผลทีเกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิของชาวนาบวรราชธานีอโศก แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ผลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

3.1 ผลทางเศรษฐกิจ ในระบบการปลูกข้าวอินทรีย์ ทีมีการปลูกพืชอื่นผสมเพื่อเกื้อกูลในระบบนิเวศของข้าวในที่นี้ก็คือ การได้ผลผลิตทีเป็นข้าวไร้สารพิษ ได้พืชผักสมุนไพรไว้ใช้ในการอุปโภคบริโภคของชุมชน เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ดังนี้

3.1.1 ผลผลิต ทีได้จากการทำนาผลผลิตทีได้ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ผลผลิตข้าว และผลพลอยได้คือฟางข้าว ผลผลิตมาจาก 2 แหล่ง ดังนี้

1) ผลผลิตที่ได้จากการทำนาโคกหนองนา ชานาโคกหนองนานั้นไม่ได้เน้นปริมาณผลผลิตแต่ทำนาเพื่อคัดพันธุ์ข้าว ได้นำพันธุ์ข้าวมาแบ่งปันกับชาวนาอื่นๆ ทั้งในและนอกชุมชน และมีการปลูกผักพืชสมุนไพรเป็นองค์ประกอบ จึงได้ผลผลิตข้าวประมาณ 3 ตันต่อพื้นที่ 10 ไร่ ส่วนฟางก็นำไปคลุมบนแปลงผักและสมุนไพรเพื่อคลุมวัชพืช เมื่อเกิดการหมักก็จะแปรรูปเป็นปุ๋ยที่มีธาตุอาหารในดินเหมาะสำหรับผักและสมุนไพร

2) ผลผลิตที่ได้จากการทำนาที่นำค้ายอด ชานาค้ายอดเน้นการทำนาเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในชุมชนและมีการปลูกผักพืช เช่น กถั่วย มะละกอ พริก และผักสมุนไพรที่ใช้ในการประกอบอาหารฯ ซึ่งเป็นอาหารหลักของนักมั่งสวะวิริตี และมีชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง (บ้านกุดระงุม บ้านคำกลาง บ้านวังกางสูง) มาขอมะละกอ พริก มะเขือ เกือบทุกวัน ในการทำนาปี 2561 ได้ผลผลิตข้าวประมาณ 23 ตันต่อพื้นที่ 40 ไร่ และอัดฟางจากการเก็บเกี่ยวที่ได้เป็นจำนวนมากก็นำไปจัดสรรแบ่งปันเพื่อนำไปคลุมวัชพืชตามสวนผักต่างๆ ในชุมชน

3.2 ผลทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 มีผลต่อบุคคล การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคิเป็นกระบวนการผลิตที่ไร้สารพิษ ในเบื้องต้นส่งผลดีชาวบวรราชธานีอโศกหลายด้าน ดังนี้

1) **เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม** เนื่องจากข้าวอินทรีย์ เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีประโยชน์ต่อร่างกายที่แข็งแรง เป็นอาหารที่สัปบายะ ส่งผลต่อจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง ใจเย็นบานแจ่มใส มีความเป็นคนวรรณะ 9 มีความเป็นมิตรดีสหายดีเป็นสังคมของคนที่มีศีล ประกอบกับการได้ฟังสังฆธรรมที่เป็นโลกุตระจากสัตบุรุษ อันเป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อการบรรลุธรรมขั้นสูง เป็นผลทางสังคม เป็นองค์ประกอบของสังคมระบบสาธารณสุข โภคิ

2) **ผลต่อสุขภาพ** ข้าวที่ได้จากการทำนาข้าวอินทรีย์มีผลดีต่อสุขภาพทั้งชาวนา และผู้ที่ได้รับการบริโภค เป็นข้าวที่ปลอดภัยไร้สารพิษ มีคุณค่าทางโภชนาการที่สะอาด ชาวอโศก ซึ่งเป็นนักมั่งสวะวิริตีเข้าใจถึงคุณค่าเห็นประโยชน์ของข้าวอินทรีย์เป็นอย่างดี แพทย์ทางโภชนาการของอโศก จึงให้นิยามว่า “อาหารเป็นยา” “อาหารกำหนดชะตาชีวิตของคุณ” การทำนาเป็นการสร้างความแข็งแรงแก่ร่างกายมากขึ้นกว่าเดิม ไม่เป็นโรคเบาหวาน ไม่เป็นความดันโลหิตสูง แม้ว่าจะพบชาวอโศกเป็นมะเร็งบ้างก็ถือว่าน้อย นานๆ มีบ้าง บางรายก็รักษาหาย จึงเป็นชาวนาด้อย่างแก่ชรา รอบข้าง เพราะ ชาวนาในระบบสาธารณสุข โภคิ ได้สัมผัสกับธรรมชาติ ดินน้ำลมไฟและแสงแดดที่สะอาด บริสุทธิ์ เป็นทางเลือกสำหรับคนรักสุขภาพทั้งชาวนา และผู้บริโภค

3.2.2 **มีผลต่อวิถีชีวิต** ในบวรราชธานีอโศก มีการอุปโภคบริโภคที่ได้ผลผลิตมาจากความหลากหลายของการทำนา ซึ่งได้ข้าว กถั่วย มะละกอ ก็ยังมีผักต่างๆ เช่น ฟักทอง แตงโม แตงไทย ถั่วฝักยาว พริก และมะเขือ เป็นต้น สมุนไพร เช่น จิง ข่า ตะไคร้ กระจ่าง ขมิ้น ว่านหางจระเข้

ๆ พืชผักดังกล่าวมาแล้วนี้ล้วนนำไปเป็นอาหาร และยาของชาวมุขชนบวรราชธานีอโศก ซึ่งเป็นนักมังสวิรัต และส่วนเกินจากการอุปโภค บริโภคก็ได้แบ่งปันแจกจ่ายให้แก่เครือแห เครือข่ายชาวอโศก และสังคมรอบข้าง เช่น สีม้าอโศก ข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคก็แบ่งปันกันไป ในกรณีที่ชาวบ้านรอบข้างมาขอพันธุ์ข้าวก็แบ่งปันให้ฟรีถึง 8 ราย อีกทั้งขอพวกผักผลไม้ที่มีรอบๆ นา เกือบทุกวัน

3.3 ผลต่อสิ่งแวดล้อม การทำนาอินทรีย์มีผลต่อสิ่งแวดล้อมดังนี้

3.3.1 พืชผักที่ปลูกในบริเวณนาอินทรีย์ มีความปลอดภัยจากสารพิษ จะมีความแข็งแรงทนทานต่อการรบกวนของศัตรูพืช จึงมีความสมบูรณ์ มีสารอาหารที่มีคุณค่าต่อการบริโภค

3.3.2 ส่งผลให้ดินปลอดภัยจากสารพิษ อินทรีย์วัตถุไม่ถูกทำลาย จึงมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การอยู่อาศัย และดินเป็นทรัพยากรสำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์ ปรับปรุงบำรุงด้วยวิถีธรรมชาติ

3.3.3 ส่งผลให้น้ำปลอดภัยจากสารพิษ เหมาะสมต่อการอุปโภค บริโภค น้ำเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดของทุกๆ ชีวิต น้ำที่ปลอดภัยจากสารพิษจึงเป็นผลดีต่อสิ่งมีชีวิตอย่างยิ่ง

3.3.4 ส่งผลให้อากาศปลอดภัยจากสารพิษ โอโซนไม่ถูกทำลาย มีอากาศที่บริสุทธิ์ เหมาะแก่การดำรงชีพ เนื่องจากทุกชีวิตต้องอาศัยอากาศ และอากาศที่ปลอดภัยจากสารพิษจึงเป็นผลดีต่อสิ่งมีชีวิตอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน

3.3.5 ส่งผลให้สรรพสัตว์ปลอดภัยจากสารพิษ ทำให้เจริญเติบโตแข็งแรงตามธรรมชาติ ที่ปลอดภัยจากสารพิษจึงเป็นผลดีต่อสิ่งมีชีวิตอย่างยิ่ง ทั้งที่อาศัยในดิน ในน้ำ และในอากาศ ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ

การทำนาข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ มีผลต่อการคืนความสมดุลให้กับธรรมชาติ สร้างสรรค์ให้สิ่งแวดล้อมน่าอยู่เพราะมีพืชผักผสมผสาน เช่น กลั้วมะละกอ แตงโม แตงไทย พักทอง บวบ น้ำเต้า พริก มะเขือ ถั่วฝักยาว ฯลฯ ทุกคนสามารถมาเก็บบริโภคได้ ในทุ่งนาข้าวเขียวขจี มีพืชผักแทนที่วัชพืชตามคันนา สารสีเขียวในพืชทุกชนิดมีกระบวนการปรุงอาหาร (สังเคราะห์แสง) จะปลดปล่อยธาตุออกซิเจนในเวลากลางวัน จึงช่วยลดอุณหภูมิในอากาศบริเวณทุ่งนาที่ไม่มีสารเคมีเป็นพิษ จึงทำให้ในท้องนาและพื้นที่รอบนา มีธรรมชาติพืชพรรณหลากหลาย แม้วัชพืชบางชนิดรับประทานเป็นผัก และเป็นพืชสมุนไพรให้ประโยชน์มากมายอย่างปลอดภัย จึงส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมโดยปริยาย

ตารางที่ 4.2 ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

ประโยชน์ตน	ประโยชน์ท่าน
1) ได้ปฏิบัติ ไตรสิกขา	1) สร้างอาหารไร้สารพิษเลี้ยงหมูกลุ่ม
2) ได้ขัดเกลาจิตใจ	2) สร้างฐานงานการทำงานแก่นักเรียน
3) ได้เสียสละ	3) ได้ฟางข้าวเป็นวัตถุดิบทำปุ๋ยพืชสด และ
4) เป็นฐานงานได้อาศัยปฏิบัติธรรมที่เป็นการปฏิบัติมรรคมืองค์ 8 ในการทำงานอินทรีย์ เป็นสัมมาอาชีวะ	เป็นวัตถุดิบดินเป็นอย่างดี
5) เป็นผู้เจริญในธรรม	4) เป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่อาศัย (เสนาสนะสี่ป่ายะ)
6) สุขภาพดี	5) สร้างองค์ประกอบของสี่ป่ายะ 4
	6) เป็นแบบอย่างที่ดี เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จำแนกปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ มีปัจจัย 2 ลักษณะ ได้แก่ ปัจจัยเชิงลบ (ปัญหา) และปัจจัยเชิงบวก (คุณธรรม) ซึ่งมีปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยมีปัจจัยที่เกิดจากสังคม (จากบุคคล จากนโยบาย การบริหารของชุมชน ฯ และปัจจัยด้านคุณธรรม) และจากสิ่งแวดล้อม ดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในระบบสาธารณ โภคิ

จากการสัมภาษณ์ และสนทนาเพื่อระดมสมอง ความเป็นสาธารณ โภคิที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานอินทรีย์ เนื่องจากระบบสาธารณ โภคิเป็นการอุปโภคบริโภคร่วมกัน เป็นหลักเศรษฐกิจของชาวพุทธที่ทุกคนกินอยู่อาศัยทำงานฟรี โดยไม่รับเงินตอบแทน เต็มใจเสียภาษี 100% เป็นปรากฏการณ์ที่ได้ประจักษ์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พ่อครูสมณะโพธิรักษ์อธิบายว่า “สาธารณ โภคิ” ไม่มีส่วนตัว ไม่ต่างคนต่างอยู่ อยู่ร่วมกัน ทำงานต่างๆ เป็นกิจส่วนกลาง งานส่วนตัว มีบ้างเล็กน้อย ด้วยจิตใจที่พอเพียง ไม่โลภ เป็นสังคมหมู่มวลที่ร่วมสร้างสรรค์วัตถุ เพื่อแผ่ไปถึงคนในสังคมอื่น ซึ่งเกิดจากจิตที่มีคุณธรรมเป็นอัตโนมัติในจิตสำนึกที่สร้างแต่สิ่งที่มีประโยชน์ ไม่สร้างสิ่งที่เป็นอบายมุข ไม่สร้างสิ่งที่เป็นพิษสิ่งที่มีมอมเมาเรียกว่าเป็นเศรษฐกิจ ในระดับสาธารณ โภคิมีลักษณะพออยู่พอกิน สร้างสรรอย่างไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นหนี้ ฟังพาตัวเองรอด มีเหลือเพื่อเกนกินกินใช้ แล้วจึงจุนเจือสังคม สาธารณ โภคิเป็นเศรษฐศาสตร์อย่างมีภูมิปัญญาเข้าใจและเต็มใจ มีอิสระเสรีภาพ ไม่บังคับไม่หลอกลวง มีการเกื้อกูลกันถึงขั้นสาธารณ โภคิ

4.2 ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในระบบสาธารณสุขโลก มีดังนี้

4.2.1 ปัจจัยจากสังคม ปัจจัยจากสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความยุ่งยากในการทำงาน อินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคิ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเพื่อการระดมสมองการทำงานอินทรีย์ ไม่มีความยุ่งยากเกี่ยวกับคนในอโศก หรือแม้แต่ชาวบ้านรอบข้าง ในทางกลับกันชาวนาได้เกื้อกูลเขาจากการให้เมล็ดพันธุ์ข้าว และการให้ชาวบ้านที่ยากจนมาเก็บพืชผักรอบนาไปขาย เช่น ผักขี้เหล็ก หรือแบ่งปันพืชผักที่ปลูกแบบไร้สารพิษเช่น มะละกอ ก๋วยน้ำหว่า พริก ให้เขา ทำให้พวกเขาที่มีพึ่ง ผลก็คือการ ได้ญาติมิตร เป็นผลย้อนกลับเชิงบวกต่อการแผ่ขยายความเป็นสาธารณสุข โภคิ สำหรับ ปัจจัยเชิงลบ ปัจจุบันมักขาดแรงงาน จึงจ้างรถเกี่ยวข้าว และชาวนาเพิ่มศักยภาพด้านการเป็นผู้แบ่งปัน ผลผลิตแล้วยังต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีอีกด้วย

4.2.2 นโยบายการบริหารของชุมชนฯ กับการแก้ไขปัญหาที่มีผลต่อการทำงาน จาก การสัมภาษณ์ชาวนา ปัจจัยจากนโยบายการบริหารของชุมชน ฯ แก้ปัญหาโดยการให้สมาชิกร่วม ประชุมวางแผน ไม่ผูกขาดการบริหาร เฉพาะกรรมการชุมชน และนโยบายการบริหารของชุมชน ฯ มีผลต่อการทำงานในกรณีที่ผู้บริหารไม่เข้าใจในกระบวนการทำงาน แต่ในระบบสาธารณสุข โภคิทุกคน ก่อนข้างมีอิสระในการเลือกตัดสินใจ จึงตกลงกันได้

4.2.3 ปัจจัยด้านคุณธรรม ใช้หลักธรรมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ และ สนทนากลุ่มเพื่อการระดมสมอง ปัจจัยด้านคุณธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในชีวิตของนักปฏิบัติธรรม ของชาวอโศก เพราะชาวอโศกปฏิบัติตามหลักมรรคองค์ 8 จึงเป็นการปฏิบัติในทุกอิริยาบถ จึงใช้ หลักธรรมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยที่เห็นสมควร เช่น ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ประมวลในความหลากหลายของการกินใช้แบบองค์รวม คำนึงถึงผลที่เกิดประ โยชน์สูงสุด ประโยชน์ ตนประโยชน์ท่าน เครื่องครัดที่ตน ผ่อนปรนผู้อื่น

การใช้หลักธรรมไม่บังคับแต่ชี้ผิดชี้ถูก ในการปฏิบัติศีล โดยเฉพาะการผลิต ข้าวอินทรีย์ใช้ประสบการณ์ ประมวลความเหมาะสมของฤดูกาลจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการ ตัดสินใจ โดยสังคมที่มีพุทธพจน์ 7 เป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทรมีความรักและปรารถนาดีต่อกัน เคารพกันตามฐานะตามคุณวุฒิ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่วิวาทแตกแยกกัน มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน มีความเป็นปึกแผ่น มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงทำให้เกิดพลังรวมที่ยิ่งใหญ่เกิดผลเป็นสาธารณธรรม 6 จนเกิดวัฒนธรรมเป็นวิถีของคนมีความเมตตาที่แสดงออก ด้วยความจริงใจมีการแบ่งปันกันและมีศีล มีทิวฐิที่เสมอสมานกัน เกิดเป็นคนจนตามหลักวาระ 9 มีลักษณะ เป็นคนที่เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย ปรับให้เจริญได้ง่าย มักน้อยกล้าจนรู้จักพอไม่โลภมากไม่คลุกคลีกับสิ่งที่สร้างกิเลส มุ่งขัดเกลา ชำระกิเลสของตน มีศีลเคร่งอยู่เสมอ มีอาการนำเสื่อมใส ไม่สะสม ไม่กักตุนเอามาแต่เพื่อตนเอง มีความขยัน มีความเพียรอยู่เสมอเศรษฐกิจสาธารณสุข โภคิจึงพอกิน พอใช้สร้างสรรค์อย่างไม่เบียดเบียน

พึ่งพาตัวเองแจกจ่ายเกลือ เป็นปัจจัยด้านคุณธรรมที่ใช้หลักธรรมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี
ไม่มีความยุ่งยากเกี่ยวกับคนในอโศก หรือแม้แต่ชาวบ้านรอบข้าง เพราะการเป็นผู้แบ่งปันผลผลิต
และการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอีกด้วย (สารานุกรมธรรม 6) อีกทั้งชาวบ้านยังเห็นประโยชน์ ในเรื่อง
ความเป็นกุศลมหาศาล เพราะข้าวเป็นอาหารหลักทั้งคนจนหรือรวย จึงต้องปลูกข้าวให้ได้มากๆ เป็น
วิถีชีวิต วัฒนธรรมของสังคมที่ค่อนข้างประณีต ลึกซึ้งในมิติทางสังคมประชาธิปไตย เป็นสัมมาอาชีพ
ของชุมชนบวรราชธานีอโศก และอโศกทุกชุมชน ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอน
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

4.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในระบบสาธารณสุข โภคี

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมไม่ค่อยมีปัญหามากนัก เพราะอยู่ใน
ชัยภูมิที่เหมาะสมกับการทำนา อาจมีบ้างก็จัดการแก้ไขตามสภาพ ดังนี้

4.3.1 **ปัญหาเรื่องดิน** เรื่องปุ๋ยไม่มีเพราะดินค่อนข้างสมบูรณ์ ก็เพียงแต่ใส่ปุ๋ยคอกบ้าง
ปุ๋ยอินทรีย์เป็กใช้จากส่วนกลาง แต่จุลินทรีย์เจ้าเจ๋ง ซึ่งผลิตจากชุมชนวัฒนธรรมศรีษะอโศก ในระบบ
สาธารณสุข โภคีได้รับสิทธิ์แบ่งปันตามความจำเป็นที่ต้องการในการปลูกข้าว โดยไม่ใช่สารเคมีทุกขั้นตอน
มีระบบการปลูกที่เอื้อต่อระบบนิเวศน์ ใช้วัสดุธรรมชาติในการดูแลข้าว โดยไม่มีสารเคมีที่เป็นพิษ
ตกค้างในผลผลิตและสิ่งแวดล้อมทำให้ผลผลิตข้าวมีคุณภาพดี ปลอดภัยจากอันตรายของสารพิษ
ตกค้างส่งผลให้ผู้บริโภคมีสุขภาพดีและคุณภาพชีวิตที่ดี

4.3.2 **ปัญหาเรื่องนกมากินข้าว** ใช้ภูมิปัญญาปลูกข้าวพร้อมๆ กัน กับชาวบ้านทั่วไป
รอบข้าง เพราะนกจะกระจายการกินข้าวหรือทำอุปกรณ์ไถ่นก โดยการชิงเชือกใส่หลักที่มีกระป๋องนม
เมื่อนกบินมาก็เข้าไปหักตกใจ ไม่กล้าลงกินข้าวก็พอช่วยได้ แต่ด้วยเห็นแก่ความหิวโหยของเพื่อน
สรรพสัตว์ ก็ปล่อยให้กินบ้างจึงไม่หวังผลให้ได้เมล็ดข้าว 100% ความเป็นนักปฏิบัติธรรมนาก็คงรู้ว่า
ชาวบ้านใจดีข้าวอินทรีย์อร่อย แปลงที่มีต้นไม้ใหญ่ๆ นกชอบมากๆ เพื่ออาศัยบินไปหลบ ชาวบ้านทำใจ
ได้ตรงที่ตั้งใจดูแลเต็มที่ ทำดีที่สุดแล้ว ก็วางใจแต่ไม่ใช่วางมือ เนื่องจากผลผลิตในระบบสาธารณสุข โภคี
ควรมีเพียงพอตลอดปี สำหรับปัญหาเรื่องหอยกัดต้นข้าวก็เก็บไปปล่อยที่แม่น้ำมูล ไม่เก็บมากิน
ชาวบ้านปฏิบัติศีลข้อที่ 1 เป็นนักรบสวิริติ เรื่องหอยกัดข้าวเราก็คิดเช่นเดียวกับนกที่มากินข้าว

4.3.3 **การจัดการระบบน้ำ** ไม่มีปัญหาเพราะเราใช้วิธีสูบน้ำจากคลองสาขาของ
แม่น้ำมูล โดยใช้แรงแพลังงานแสงอาทิตย์ และส่งน้ำเข้าพื้นที่แปลงนาทั้งหมด41 ไร่ ในส่วนของโลก
หนองนาพื้นที่ถูกปรับสภาพไปเป็นสวนสมุนไพร ทำให้ไม่ต่อเนื่อง การทำนาจึงมีการแก้ปัญหา
โดยให้ชุมชนจัดพื้นที่ถาวรให้หรือ ไม่ก็ขอใช้ที่เอกชนทำนาในพื้นที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วม

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา เรื่องการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคีของเกษตรกรราชธานีโอโซน จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา

1. สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณโภคี
2. การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคี
3. ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคี
4. ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคี

ผู้วิจัยอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบสาธารณโภคีเป็นหลัก ในบรรราชธานีโอโซนทุกมิติ มีการสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องสอดคล้องกันเป็นองค์รวมอย่างกลมกลืนและเข้มแข็ง ส่วนการกำหนดขอบเขตการศึกษาตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่ต้องการนำเสนอการทำนาอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคี โดยการใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเพื่อหาข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มกับชาวนา การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มกับชาวนานำมาบันทึกข้อมูล ในการสนทนาใช้วิธีการที่เป็นไปตามธรรมชาติ ร่วมกับข้อมูลจากเอกสาร ตำรา เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการดำเนินการเก็บข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้อง อาศัยเหตุปัจจัยที่มีการเชื่อมโยงกัน นำมาจัดระเบียบวิเคราะห์ผลสรุป และอภิปรายผล โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

สรุปการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณโภคี

ชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคี เป็นผู้ฝึกปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา โดยปฏิบัติศีล 5 ลด ละ เลิก อบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัต เพื่อขัดเกลากาย วาจา และจิตใจ มีพื้นฐานการศึกษา ในกลุ่มชาวนาที่เป็นผู้ชายจะมีการศึกษาในระบบระดับประถมศึกษา แต่ศึกษา

ปฏิบัติจริงจนเชี่ยวชาญจากการทำนาที่บ้านตั้งแต่วัยเด็ก ส่วนชวานาผู้หญิงจะมีความรู้ในระบบที่สูงกว่า จนถึงระดับปริญญาโท แต่เมื่อได้เห็นประโยชน์ของอาชีพทำนาจึงหันกลับมา ที่ถูกตรงอย่างมีสัมมาทิฏฐิจนเกิดเป็นผู้ที่มีปัญญา แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่ตนแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่สังคมและประเทศชาติ จากการปฏิบัติตามหลักมรรคมีองค์ 8 ท่ามกลางหมู่มิตรดี สหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี ทำงานเพื่อส่วนรวม มีจิตเป็นคุณธรรมในระดับสาธารณ โภคิ ที่อาศัยเครื่องอุปโภค-บริโภคร่วมกันในส่วนกลาง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงตระหนักถึงความปลอดภัยด้านอาหารด้วยการทำนาแบบอินทรีย์ผลิตข้าวไร้สารพิษให้เพียงพอต่อการบริโภคร่วมกันในชุมชนเอื้อเพื่อแบ่งปัน ไปยังสังคมชุมชนรอบข้าง ชวานานักบวราชธานี โสภมิประสบความสำเร็จในการทำนา จากพ่อแม่หรือเคยอยู่กับนาตั้งแต่เด็ก มีความพอใจกับอาชีพทำนาซึ่งเป็นการทำนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ จากความมีศรัทธาในพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ที่เป็นผู้ชี้ทางให้เปลี่ยนแปลงชีวิตให้ลด ละ กิเลส มาเป็นคนมักน้อย มีความขยัน ทำให้เข้าใจสภาพความจริงในความเป็นจริง มีความเป็นอิสระสุขสำราญ เบิกบานใจ มีความยินดีที่ได้ผลิตข้าวอินทรีย์ไร้สารพิษที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ลดต้นทุนการผลิต ชวานาหาความรู้ในการทำนา จากการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนชวานาทั้งในและนอกกลุ่มเอ โสภ คั้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเพิ่มทักษะพัฒนาความรู้จากการปฏิบัติธรรม ดังได้กล่าวมานั้นเป็นองค์ประกอบที่เป็นสภาพพื้นฐานของชวานาในระบบสาธารณ โภคิ

1.2 การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

ระบบสาธารณ โภคิเป็นระบบสังคมของการที่คนในสังคมกินใช้ร่วมกันทั้งชุมชนบวราชธานี โสภมิประชากรประมาณ 508 คน ซึ่งเป็นสังคมที่รับประทานอาหารมังสวิรัตินั้น ในการผลิตเพื่อให้พอเพียงต่อการบริโภค และเพื่อความปลอดภัยในการบริโภคจึงผลิตแบบอินทรีย์หรือผลิต แบบ ไร้สารพิษ การผลิตข้าวอินทรีย์ ของชวานาในระบบสาธารณ โภคิมีการวางแผนการผลิต โดยเริ่มจากการปรับปรุงบำรุงดินด้วยวิธีการหว่านปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์เม็ด และการหว่านเมล็ดพืชตระกูลถั่วร่วมกับการใช้จุลินทรีย์ปรับปรุงดิน การเตรียมเก็บเมล็ดพันธุ์ การปลูกโดยวิธีการหว่าน การดำ การให้น้ำหมักชีวภาพ การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ได้แก่ ควบคุมวัชพืช ป้องกันสารปนเปื้อนจากภายนอกโดยการทำคลองระบายน้ำจากแปลงเคมีมาลงแม่น้ำ มีการจัดการน้ำซึ่งใช้น้ำฝนและการเก็บเกี่ยว โดยใช้วิธีเกี่ยวด้วยมือและใช้เครื่องจักร ส่วนการจัดการหลังเก็บเกี่ยว ผลิตผลข้าวเปลือกนำไปเก็บไว้เพื่อบริโภค ฟางข้าวนำไปใช้คลุมแปลงปลูกผักสวนครัว และต่อซัง โถกกลับเพื่อบำรุงดิน หรือเตรียมการปลูกข้าวครั้งต่อไป กระบวนการทำนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคินี้ นับได้ว่าเป็นการลดต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงมาก หรือที่เรียกว่าประโยชน์สูง-ประหยัดสุด

1.3 ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลก

ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลกของชาวนาบรรพชนอินโดจีน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ผลทางเศรษฐกิจ ได้ผลผลิตที่เป็นข้าวไร้สารพิษ ได้พืชผักสมุนไพร ไร้ใช้ในการอุปโภคบริโภคของชุมชน เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ผลทางสังคม เป็นผลที่มีต่อสุขภาพของชาวมุขชนบรรพชนอินโดจีน อีกทั้งเป็นโอกาสให้พี่น้องญาติธรรมชาวอินโดจีนจากที่ต่างๆ ทั่วประเทศ มาร่วมกิจกรรมโฮมสเตจ เพิ่มความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ผลที่มีต่อสิ่งแวดล้อม พืชผักที่ปลูกในบริเวณนาอินทรีย์มีความปลอดภัยจากสารพิษ เจริญเติบโตสมบูรณ์แข็งแรง ทนทานต่อการรบกวนของศัตรูพืช มีสารอาหารที่ให้คุณค่าต่อการบริโภค มีผลต่อดินปราศจากสารพิษอินทรีย์วัตถุไม่ถูกทำลาย จึงมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การอยู่อาศัย น้ำปลอดภัยจากสารพิษเหมาะสมต่อการอุปโภค บริโภค อากาศปลอดภัยจากสารพิษ โอโซนไม่ถูกทำลาย สรรพสัตว์ปลอดภัยจากสารพิษ ทำให้เจริญเติบโตแข็งแรงตามธรรมชาติ เป็นองค์ประกอบของสัปปายะ 4 ได้คืนความสมดุล และเป็นมิตรกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พร้อมกับได้เป็นมิตรสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านชาวนารอบข้าง เพราะได้แบ่งปันผลผลิตพืชผักที่นอกเหนือจากผลผลิตข้าวเพื่อบริโภคอุปโภคและได้ข้าวที่ปลอดภัยจากสารพิษเพียงพอต่อการบริโภคในชุมชน ทั้งสามารถนำข้าวไปแปรรูปอาหาร เช่น ทำเส้นขนมจีน ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลกจึงเป็นทั้งประโยชน์ตน และประโยชน์ท่านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.4 ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลก

ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลก มีหลายประการที่เด่นชัดได้แก่ จากแรงบันดาลใจความศรัทธาพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ แม้ชาวนามีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา จากการเป็นผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักมรรคมีองค์ 8 ถือศีล 5 ละอบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัต กัลลาค ละ กิเลส เปลี่ยนแปลงตนเอง ที่จะทำเพื่อสังคม อย่างเห็นประโยชน์ คุณค่าของอาชีพการทำนา ชาวนามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อบุคคล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีหลักการทำงานด้วยการวางแผนการผลิตทุกขั้นตอนจนครบวงจร

2. อภิปรายผล

2.1 สภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณสุขโลก

ที่มาของชาวนาบรรพชนอินโดจีน มีทั้งชาวนาโดยอาชีพสืบทอดจากบรรพบุรุษ และผู้ที่ต้องการศึกษาฝึกฝนความเป็นวิถีชีวิตชาวนา เพื่อเรียนรู้ความสุข ความทุกข์ วัฒนธรรมของชาวนา แต่ทุกคนมุ่งฝึกฝนปฏิบัติธรรม เพื่อความถูกต้องมีสัมมาทิฐิ ซึ่งอีกเหตุผลที่สำคัญ คือ ความ

มีศรัทธาในพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ที่เป็นผู้ชี้ทางสว่างให้กับชีวิตจนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองลด ละ กิเลส เป็นคนที่เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย ปรับให้เจริญได้ง่าย มักน้อยกล้าใจพอหรือรู้จักพอไม่โลภมาก มุ่งขัดเกลาชำระกิเลสของตน มีศีลเคร่งอยู่เสมอ มีอาการนำเลื่อมใส ไม่สะสม ไม่กักตุนเอามาแต่เพื่อตนเอง มีความขยัน มีความเพียรอยู่เสมอ เรียกว่า เป็นคนวรรณะ 9 (สมณะโพธิรักษ์, 2561, น. 109) ในการทำนาเพื่อส่วนรวม และเห็นเป็นการปฏิบัติธรรมตามหลักมรรคมีองค์ 8 เป็นสัมมาอาชีพะ ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาอันนำไปสู่ความเป็นชาวนาในระบบสาธารณ โภคิ

กระบวนการขัดเกลาที่จะนำไปสู่ความเป็นชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ เป็นกระบวนการปฏิบัติธรรม เพื่อให้เป็นผู้ที่มีปัญญา มีพฤติกรรมที่เกิดประโยชน์คุณค่าต่อสังคม ที่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่ตน แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่สังคม และประเทศชาติ หลักธรรมสำคัญในระบบสาธารณ โภคิ เป็นหลักธรรมที่ชาวนาร่วมปฏิบัติในสังคมชุมชนบวรราชธานี โสภมิการปฏิบัติ และเกิดผลไปตามลำดับ ได้แก่

2.1.1 แสงอรุณ 7 เป็นหมวดธรรมที่ปฏิบัติสู่ความเป็นกลางอันประเสริฐ หรือสู่ความเป็นอารยชน (เป็นหมวดธรรมที่ต้องเรียนรู้ก่อนการปฏิบัติ มรรคองค์ 8) อันดับแรกจะต้องเป็นผู้มีมิตต์ดี มีความถึงพร้อมด้วยศีล มีความถึงพร้อมด้วยความยินดี มีความถึงพร้อมด้วยอหัตตา (การรู้จักตัวตนของกิเลส) มีความถึงพร้อมด้วยความเห็น มีความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทและมีความถึงพร้อมด้วยการทำในใจโดยแยบคายพิจารณาลงไปถึงที่เกิด (โยนิโสมนสิการสัมปทา) (พระไตรปิฎก เล่ม 19)

2.1.2 มรรคมีองค์ 8 เป็นหมวดธรรมเกี่ยวกับการฝึกฝนให้มีความเห็นที่ถูกตรงในอริยสัจ 4 มีความเพียรที่ถูกตรง โดยเว้นชั่วประพฤติกิเลสในกุศลธรรมที่เกิดแล้วให้บริบูรณ์ มีการระลึกที่ถูกตรง ในการปฏิบัติธรรมด้วยสัมมาอาชีพ และทำงานที่ถูกตรง ทั้งกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม (พระไตรปิฎก เล่ม 19)

2.1.3 พุทธพจน์ 7 สังคมที่มีพุทธพจน์ 7 เป็นสังคมที่คนในสังคมนั้นระลึกถึงกัน มีความเอื้ออาทรมีความรักและปรารถนาดีต่อกันเคารพกันตามฐานะตามคุณวุฒิ ช่วยเหลือเกื้อกูลไม่วิวาทแตกแยกกัน มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันมีความเป็นปึกแผ่น มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันจึงทำให้เกิดพลังรวมที่ยิ่งใหญ่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2553)

2.1.4 สาราณียธรรม 6 เกิดจากการหล่อหลอมของพุทธพจน์ 7 จนเกิดวัฒนธรรม เป็นวิถีของคนมีความเมตตาที่แสดงออก ทั้งการกระทำ การพูด การคิด ด้วยความจริงใจมีการแบ่งปันกัน และมีศีล มีทิวฐิติเสมอสมานกัน หมายถึง ศีล 5 เสมอศีล 5 ศีล 8 เสมอศีล 8 ศีล 10 เสมอ ศีล 10 และโอวาทปาติโมกข์ศีล ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ชาวโสภเป็นหมู่บ้านที่มีศีลมา 40 กว่าปีแล้ว ปฏิบัติกันอย่างจริงจัง ใครผิดศีลตั้งแต่ ศีล 5 ก็อาจจะถึงขั้นที่ให้ออกจากชุมชนตามมติคณะกรรมการพิจารณา

ตัดสินตามแต่ละกรณีของความผิดหนัก เบาหรือร้ายแรง ประกอบกับการปฏิบัติ แบบคนจน ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า (พระไตรปิฎก. เล่ม.22)

2.1.5 วรรณะ 9 มีลักษณะเป็นผู้ที่เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย ปรับให้เจริญได้ง่าย มักน้อย กล้าจน ใจพอหรือรู้จักพอไม่โลภมาก สันโดษหรือไม่คลุกคลีกับสิ่งที่สร้างกิเลส มุ่งขัดเกลาชำระกิเลสของตน มีศีลเคร่งอยู่เสมอ มีอาการน่าเลื่อมใส ไม่สะสม ไม่กักตุนเอามาแต่เพื่อตนเอง มีความขยัน มีความเพียรอยู่เสมอ จึงเป็นคนที่ต้องนับถือบูชากราบไหว้ (สมณะโพธิรักษ์, 2561, น. 110)

เมื่อชวานาปฏิบัติตามธรรมโดยเริ่มจาก แสงอรุณ 7 มรรคมืองค์ 8 พุทธพจน์ 7 สาราณียธรรม 6 ตามลำดับ อย่างมีสัมมาทิฐิ คุณภาพของจิตใจจะเกิดการตกผลึกเป็นจิตของคน ในคนวรรณะ 9 ที่มีคุณสมบัติ เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย มักน้อย กล้าจน ไม่โลภมาก มุ่งขัดเกลากิเลส มีศีลเคร่ง มีอาการน่าเลื่อมใส ไม่กักตุน ขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอ คนวรรณะ 9 คือ คนผู้ที่เป็นตัวอย่างสูงสุดในความเป็นคน 9 ลักษณะ ซึ่งเป็นคนดี คนมีพัฒนาการ คนจิตใจสูง คนเจริญ ประเสริฐ คนวิเศษ คนมีคุณธรรมสมบูรณ์แบบ คนที่ต้องยกย่องบูชาเคารพนับถือกราบไหว้ คนผู้ที่เป็นตัวอย่างสูงสุดในความเป็นคน จริงๆ ตามศาสนาพุทธของพระศาสดาสมณ โคดมศรีสุและบัญญัติไว้ ที่ชาวพุทธทั้งหลายต้องถือเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่ง เนื่องจากคนวรรณะ 9 นั้นเป็นคุณสมบัติของผู้ที่จะทำประโยชน์แก่สังคม มนุษยชาติ เช่น คนมาจนไม่ใช่คนมาจนอย่างสิ้นไร้ไม้ตอก แต่เป็นคนจนที่ยอดเยี่ยมเป็นคนจนที่มีปัญญา เป็นคนจนขยันหมั่นเพียร รู้ดี ฉลาดไม่เอาเปรียบเอาไรด์ มีแต่เสียสละสร้างสรรค์ได้ดี ไม่สร้างสิ่งที่เป็นพิษภัย สร้างแต่สิ่งที่เหมาะสมกับกาละสังคมที่มีความจำเป็น ที่มีความต้องการ เป็นสิ่งที่ควรทำ แล้วเพื่อแผ่แจกจ่ายกันจริงๆ

2.2 การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลก

การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคิ การวางแผนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคิ ปี 2560/2561 เป็นองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ในกระบวนการผลิต เน้นประโยชน์สูงสุด ประหยัดที่สุด คือการรู้จักใช้จ่ายตามความจำเป็น และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า-เหมาะสม ชวานามีแผนการผลิตโดยการเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกข้าว ในการเตรียมดิน บำรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยพืชสด ปักจ้ยการผลิตอื่นๆ การจัดเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว ปลูกโดยการทำนาดำ และการทำนาหว่าน การดูแลรักษา การจัดการน้ำในระยะต้นกล้า แดกกอ ตั้งท้องถึงออกดอก ใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรู โรคข้าว การควบคุมวัชพืช การเก็บเกี่ยวข้าวใช้ 2 วิธี คือ เกียวเองด้วยมือ และเกี่ยวด้วยรถเกี่ยว จัดการหลังการเก็บเกี่ยว ข้าวเปลือกต่อซังและฟางข้าว ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดในการผลิตข้าว ได้แก่

2.2.1 การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวและเตรียมปุ๋ยพืชสด มีการเตรียมพื้นที่โดยการไถวัสดุที่มีอยู่แล้วในแปลงนา โดยจะไม่มีการเผาหรือทำลายทิ้งแต่จะไถกลบตอซังซังข้าวเพื่อเป็นอินทรีย์วัตถุร่วมกับปัจจัยการผลิตอื่นเช่น ปุ๋ยคอกปุ๋ยสด ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด เป็นต้น สำหรับพืชตระกูลถั่วที่ใช้ ได้แก่ ถั่วเขียวใช้อัตรา 5 กิโลกรัม/ไร่ ปอเทือง ใช้อัตรา 0.20 กิโลกรัม/ไร่ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดหว่านรองพื้นก่อนการไถหว่านและไถดำ ในปริมาณ 200 กิโลกรัม/ไร่ สำหรับแปลงนาที่ดินเสื่อมอาจเพิ่มจำนวนมากขึ้น หากแปลงนาที่มีความอุดมสมบูรณ์แล้วก็ลดจำนวนลง หรือไม่ใช้เลย คอยสังเกตดูแลต้นข้าวจะเฟื่อใบแล้วตัด/เกี่ยวออกในระยะข้าวแตกกอ ซึ่งจะทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต ในขณะที่พื้นที่นาที่มีความชื้นเหลืออยู่ช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี

2.2.2 การปรุงดิน ในการปรุงดินให้แปรสภาพมีคุณสมบัติเป็นสารอาหารที่เหมาะสมสำหรับพืชดูดซึมไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะใช้จุลินทรีย์เจ้าแจ้งเป็นจุลินทรีย์ที่ทำปฏิกิริยากับอินทรีย์วัตถุในดิน และเป็นจุลินทรีย์พื้นฟูดิน ชวานา ฯ ใช้ในการฟื้นฟูคุณภาพดินก่อนปลูกข้าว เตรียมการฟื้นฟูคุณภาพดินโดยวิธีน้ำแคปซูลเจ้าแจ้งแช่น้ำนาน 8 ชั่วโมง ในอัตราส่วน 1 แคปซูลต่อน้ำ 1 ลิตร ใช้บำรุงดินในพื้นที่ 1 ไร่ โดยปล่อยไปในท่อส่งน้ำเข้ามาในระยะเตรียมดินก่อนปลูกข้าว เจ้าแจ้งผลิตที่ชุมชนศิระหอโสภ อําเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และใช้กันแพร่หลายในชาวอโศก

2.2.3 การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าว ชวานาใช้พันธุ์ข้าวเหนียว ได้แก่ ข้าวเหนียวพันธุ์ เล้าแตก และพันธุ์หอมหนองคาย และข้าวเจ้าใช้พันธุ์ กช 43 และอยุธยา 1 ข้าวทั้ง 4 พันธุ์นี้ มีคุณสมบัติแข็งแรง ต้านทานต่อโรคเป็นพันธุ์ที่มีการจัดการคัดพันธุ์ข้าวในเบื้องต้น โดยคัดจากแปลงที่ต้นข้าวงามที่สุด คัดแยกรวงข้าวที่ไม่ตรงตามสายพันธุ์ออก เป็นการคัดเลือกพันธุ์ครั้งที่ 1 และเกี่ยวข้องกับมือข้าวสุกเต็มที่แล้ว ตากให้แห้งสนิท และคัดรวงเอาที่ไม่ตรงตามสายพันธุ์ออกอีกครั้ง เป็นการคัดพันธุ์ครั้งที่ 2 แล้วนำมาขนาดด้วยมือเก็บใส่กระสอบ เพื่อนำไปทำพันธุ์ในครั้งต่อไป ในการคัดพันธุ์ข้าวทั้ง 2 ขั้นตอน เป็นการคัดเลือกพันธุ์ข้าวตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ ไม่อาศัยการตัดต่อสารพันธุกรรม จะทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่ดี มีภูมิต้านทานต่อโรคและแมลง และประหยัดต้นทุนการผลิต

2.2.4 การปลูกข้าว ใช้ 2 วิธีได้แก่

1) **การทำนาดำ** โดยนำเมล็ดพันธุ์ข้าวมาแช่น้ำ 2 คืน แล้วนำมาใส่ในกระสอบหมักไว้ ประมาณ 1-2 คืน จึงนำไปหว่านเรียกว่าการหว่านกล้า โดยใช้เมล็ดพันธุ์อัตราส่วน 5-7 กิโลกรัม/ไร่ และถอนไปปักดำได้เมื่อกกล้าอายุได้ 25-30 วัน แล้วจึงถอนต้นกล้ารวมเป็นมัดๆ นำไปปักดำใน 1 กอ ใช้ต้นกล้า 3-5 ต้น ระยะปักดำ 20×20 เซนติเมตร การทำนาดำจะสามารถควบคุมการระบาดของวัชพืช และหอยเชอรี่ได้ง่าย

2) **การทำนาหว่าน** ใช้วิธีการหว่านหลังจี่ไถ ซึ่งนิยมหว่านในเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม จะทำให้ข้าวเจริญเติบโตพอดีในช่วงฤดูฝน โดยมีเทคนิคการหว่านข้าวนาแห้ง ระยะเวลาห่าง

ของเมล็ด ประมาณ 20×20 เซนติเมตร สำหรับนาปี ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว 10-15 กิโลกรัมต่อไร่ อาศัย การเลี้ยงกระษะที่ต้นไม้ ส่วนแปลงที่ไม่มีต้นไม้อาศัยวิธีเหล่านี้มีปีกระษะห่างเท่ากัน โดยหว่านข้าว สะบัดข้อมือระดับเอว กำละ 3-5 ครั้ง เหยียงเป็นครึ่งวงกลม หมุนขวาซ้ายตามความถนัด

2.2.5 การดูแลรักษา กิจกรรมการดูแลรักษาต้นข้าว ได้แก่ การจัดการน้ำ การใส่ปุ๋ย การป้องกันแมลงศัตรูข้าว การดูแลกำจัดวัชพืชนา ตามระยะการเจริญเติบโตจนถึงระยะการเก็บเกี่ยว ดังนี้

1) การจัดการน้ำ ชาวนาอาศัยใช้น้ำฝน และน้ำจากการสูบน้ำจากแม่น้ำมูล และคลองสาขา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

(1) ระยะต้นกล้า การดูแลแปลงกล้าที่มีเปลี้ยรบกวน โดยการสูบน้ำจาก แม่น้ำมูลเข้าแปลงต้นกล้าพอประมาณ ทำให้สามารถควบคุมการระบาดของเปลี้ยให้หายไปได้ เมื่อ ฝนตกต้นกล้าเจริญเติบโตพร้อมที่จะนำไปปักดำ ถ้าฝนตกเร็วช่วงต้นฤดูจะทำให้การปักดำเร็วขึ้น

(2) ระยะแตกกอ ใช้น้ำฝนตามธรรมชาติ สูบน้ำจากแม่น้ำมูล และ คลองสาขา ข้าวเจริญเติบโต ต้นข้าวแข็งแรง มีศัตรูรบกวนน้อย ทำให้ได้ผลผลิตสูง

(3) ระยะตั้งท้องถึงออกดอก มักมีหนอนกอ หรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า ตายดอกฆ่า และโรคไหม้คอรวง ซึ่งไม่มีผลเสียหายต่อผลผลิตมากนัก

(4) ระยะหลังออกดอก ระยะนี้ถ้าน้ำฝนตกมากก็ระบายน้ำออกจาก แปลงนา และข้าวจะมีโรคตายขาว (หนอนกอ) แต่ไม่มีความเสียหายต่อผลผลิตเท่าไรนัก

2) การใส่ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดที่ผลิตเองในชุมชนโดยการหว่าน แล้วไถ กลบ ก่อนทำการหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือก่อนการปักดำ โดยเฉลี่ยแล้วใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดใน อัตราส่วน 200 กิโลกรัม ต่อ 1 ไร่ ใช้รองพื้นช่วงเตรียมดินเพื่อเป็นการบำรุงดินให้มีความอุดม สมบูรณ์ เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตของข้าวโดยไม่ต้องใส่ปุ๋ยอีกเลย

3) การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว มีการป้องกันศัตรูข้าวที่มีหลายชนิด ได้แก่ สัตว์ศัตรูข้าว แมลงศัตรูข้าว วัชพืชนาข้าวและโรคข้าว ดังนี้คือ

(1) สัตว์ศัตรูข้าว มีการป้องกันศัตรูข้าว เช่น หนอน และหอยเชอรี่ โดยการ แก้ปัญหาหนอนในนาข้าว ใช้วิธีการควบคุมหญ้าตามคันนาไม่ให้รก เพราะเป็นที่อยู่อาศัยของหนอน และ ในนาข้าวจะมีงูมาช่วยสร้างสมดุลโดยการกินหนอนเป็นอาหาร ส่วนการแก้ปัญหาคอรวง โดย การเก็บไปปล่อยที่แม่น้ำมูลและคลองสาขา

(2) แมลงศัตรูข้าว ชาวนาทั้ง 2 กลุ่ม มีการควบคุมแมลงศัตรูข้าวโดย ปล่อยให้ระบบนิเวศ จัดการกันเองโดยมีตัวห้ำ ตัวเบียน เช่น แตนเบียน แมงมุม เป็นต้น

(3) โรคข้าวยังไม่พบการระบาดรุนแรงถึงกับสร้างความเสียหายต่อผลผลิต เนื่องจากการการผลิตในแบบอินทรีย์ต้นข้าวจะมีความแข็งแรงโดยธรรมชาติ

(4) การควบคุมวัชพืชในนาข้าว ป้องกันกำจัดวัชพืชซึ่งได้แก่ พืชตระกูลหญ้า โสน และไมยราบยักษ์ โดยการถอนหญ้า และตัด

2.2.6 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว

1) การเก็บเกี่ยวข้าว ใช้ 2 วิธี ได้แก่

(1) การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยมือ เลือกเกี่ยวข้าวที่สุกเหลืองระยะพลับพลึง (ทั้งลำต้น ใบและรวงข้าวเหลืองสดที่ยังไม่แห้ง) มีเทคนิคในการเกี่ยวข้าวด้วยมือ โดยกำด้ามเกี่ยวด้วยมือที่ถนัด วาดเกี่ยวเกี่ยวได้ปล้องสุดท้ายของลำต้นข้าว ใช้มืออีกข้างหนึ่งรวบลำต้นข้าวกำไว้ให้แน่นๆ พลิกบิดปลายเกี่ยวออกจากลำตัว ทำเช่นนี้จนกว่าลำต้นข้าวจะเต็มกำมือ กระทั่งกำข้าวที่ลำตัวเพื่อให้เป็นระเบียบ สางใบแห้งที่ติดมาออก เขี่ยบตอซัง ล้อมอย่างเป็นระเบียบ วางกำข้าวเรียงเป็นพอนๆ พอนละ 5-6 กำมือ เพื่อตากแดด 2 แดดแล้วจึงมัดพอนข้าวในตอนเช้า รวบรวมมัดข้าวตอนเย็น เพื่อความเหมาะสมของอุณหภูมิในการทำงานรวมกองข้าวไว้ในลานตากที่เตรียมไว้แล้ว จนกว่าจะรวมข้าวเสร็จทุกแปลงนา แล้วจึงติดต่อเครื่องนวดข้าวมาเพื่อแยกเมล็ดข้าวเปลือกออกจากฟางข้าวเสร็จแล้วบรรจุถุงเก็บในโกดังข้าวเปลือกต่อไป

(2) การเก็บเกี่ยวด้วยรถเกี่ยวข้าว ชาวนาค่ายอด และชาวโคกหนองนาเกี่ยวข้าวในช่วงข้าวสุกเหลืองระยะพลับพลึงเช่นกัน มีขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เตรียมการทำความสะอาดลานตากข้าว เตรียมอุปกรณ์จำพวกกระสอบหรือเชือกฟางมัดปากกระสอบ ประกาศเสียงตามสายในชุมชนแจ้งถึงผู้ที่สามารถจัดสรรเวลาได้มาร่วมโสมแสงขนกระสอบข้าวเปลือก ตามวันเวลาที่กำหนด โดยติดต่อรถเกี่ยวข้าวที่เป็นญาติธรรม ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในราคาค่ารถเกี่ยว ไร่ละ 600 บาท-700 บาท (ปี พ.ศ. 2561) หลังเก็บเกี่ยวแล้วนำเข้าเปลือกตากแดด ถ้าแดดจัดก็จะตากไว้ 2-3 วัน จนแน่ใจว่าข้าวแห้งแล้ว (แคะคูเมล็ดข้าวสารจะแห้ง ไม่ขึ้น) จึงบรรจุถุงส่งข้าวเปลือกเก็บในโรงเก็บข้าวเปลือกของโรงสีในชุมชน

2) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ชาวนาได้จัดการผลผลิตโดยนำข้าวเปลือกไปตาก และเก็บในโรงเก็บข้าวเปลือกของโรงสีในชุมชน ผลผลิตข้าวเปลือก และฟางข้าว อินทรีย์วัตถุที่ได้จากการทำนา ซึ่งมีรูปแบบการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

(1) ข้าวเปลือก ข้าวเหนียวทั้งพันธุ์เจ้าแตก และหอมหนองคาย ทั้งสองสายพันธุ์ เมื่อนำไปสีเป็นข้าวสารแล้วนำมาแช่ หนึ่งสัปดาห์จะนิ่มมีกลิ่นหอมเหมาะสำหรับคนที่ชอบรับประทานข้าวเหนียว และข้าวเจ้าพันธุ์ กข 43 สีเป็นข้าวสารหุงเพื่อเป็นอาหารเลี้ยงชาวชุมชน คุณดาวเพ็ญให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้าวเจ้าพันธุ์อยุธยา 1 ว่าจะมีความแข็งมาก ไม่เหมาะที่จะหุงรับประทาน

จึงนำไปแปรรูปหมักทำแป้งผลิตขนมจีนโดยไม่ใช้สารกันบูด ไม่ใช้สารฟอสเฟตในโรงงานของชุมชน จึงมีความปลอดภัยและส่งขนมจีนไปขายที่ร้านอาหารมังสวิรัตของชาวชุมชน ซึ่งตั้งอยู่ที่ข้างตลาดเทศบาลอำเภอวารินชำราบ และร้านอาหารมังสวิรัตในอุทยานบุญนิยม อำเภอเมืองอุบลราชธานี ผลผลิตข้าวอินทรีย์จึงเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ทุกคนในชุมชน และเมื่อแม่ไปถึงชาวอำเภอวารินชำราบ ชาวอำเภอเมืองอุบลราชธานีอีกด้วย

ส่วนที่เหลือจากการผลิตข้าวซึ่งชาวนาถือว่าเป็นผลพลอยได้อื่นๆ เช่น ปลายข้าว รำอ่อน รำแก่ แกลบ และ เศษละอองข้าว ล้วนมีประโยชน์ โดยเฉพาะปลายข้าวที่สดใหม่ ใช้ทำโจ๊ก (ข้าวต้ม) เนื่องจากมีส่วนผสมจมูกข้าว ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย และรำอ่อนสามารถสกัดน้ำมันรำข้าวได้ ส่วนกาก หรือรำหยาบ นำไปเป็นวัตถุดิบผสมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จะให้คุณภาพในการให้สารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูง ในการนำไปหมუნเวียนใช้ในนาข้าว ทำสวน ทำไร่

(2) *ต่อซังและฟางข้าว* ชาวนาทำการ ไถกลบต่อซังและฟางข้าว เพื่อให้เกิดการย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน ปี 2561 อดฟางได้ 2,000 ก้อน ซึ่งชาวโศกนิคมเห็นว่า ฟางมีประโยชน์มาก ใช้คลุมดินป้องกันวัชพืชและรักษาความชื้นในดิน โดยเฉพาะคลุมแปลงปลูกพืชผักสวนครัวบริเวณชุมชน และบริเวณทุ่งนา หลังจากการคลุมฟางผ่านไป 2-3 เดือน ฟางที่คลุมแปลงจะถูกย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุที่มีประโยชน์ต่อการบำรุงดิน ถึงกับมีผู้กล่าวว่า “ฟางมีค่ากว่าทองคำ” ฟางคลุมดินยังช่วยลดปัญหาการระเหยของน้ำในดินได้ดีอีกด้วย เป็นการรักษาระบบนิเวศอย่างมีประสิทธิภาพ ชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิซึ่งมีวิถีชีวิตที่พึ่งการอุปโภค และบริโภคอาหารมังสวิรัต เน้นธรรมชาติที่ไร้สารเคมีเป็นพิษ จึงให้ความสำคัญกับธรรมชาติมาก ถ้าธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ระบบนิเวศปลอดภัย พืชพรรณแข็งแรง สรรพสิ่งอาศัยในธรรมชาตินั้นก็แข็งแรงตามไปด้วย

ในการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิจะมีปัญหาด้านวัชพืชได้แก่ ไมยราบยักษ์ โสน ในแปลงนาจะกำจัดด้วยวิธีใช้มีดหรือเคียว ตัดหรือเกี่ยวออก สำหรับการระบาดของคันนา กำจัดโดยใช้เครื่องตัดหญ้า ซึ่งเป็นปัญหาด้านวัตถุ แต่ปัญหา และอุปสรรคที่แท้จริง (ทุกข์อริยสัจ) ของมนุษย์นั้นมาจากจิตใจ เนื่องจากจิตใจเป็นประธานของสิ่งทั้งปวง (มโนปุพพังคมา ธัมมา มโนเสฏฐา มโนมยา) จะแก้ไขทุกปัญหาได้คือ แก้ที่ต้นเหตุที่มาจากกิเลสโลก โกรธ หลง เมื่อลด ละ กิเลสได้ จะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกันในระบบสาธารณ โภคิได้ การทำความเข้าใจในความเห็นแตกต่างหลากหลาย ความไม่เท่ากันของคนได้ความมีเมตตา และวางใจ สามารถแก้ไข วิเคราะห์ สังเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างมีปัญญาแบบพุทธ รวมทั้งจากพื้นฐานของชาวนาดังได้กล่าวมาแล้ว และแนวคิดระบบสาธารณ โภคิ

2.3 แนวคิดการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณโลก

สังคมสาธารณ โลก เป็นระบบสังคมที่มีการอุปโภคบริโภคร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักเศรษฐกิจของชาวพุทธ ปัจจุบันสามารถทำได้ในระดับฆราวาสที่พบในชาวโศกทุกชุมชน ในระบบสาธารณ โลกมีหลักการผลิตเพื่อการอุปโภคบริโภคด้วยกันทั้งชุมชน อยู่อาศัยทำงานฟรี โดยไม่รับเงินตอบแทน เต็มใจเสียภาษี 100% เป็นปรากฏการณ์ที่ได้ประจักษ์ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ไม่มีส่วนตัว ทำงานต่างๆ เป็นกิจส่วนกลาง งานส่วนตัวมีบ้างเล็กน้อย ด้วยจิตใจที่พอเพียงไม่โลภ เป็นสังคม หมู่มาก ร่วมสร้างสรรค์วัตถุ เพื่อแผ่ไปถึงคนในสังคมอื่น ซึ่งเกิดจากจิตที่มีคุณธรรมเป็นอัตโนมัติในจิตสำนึกที่สร้างแต่สิ่งที่มีประโยชน์ ไม่สร้างอบายมุขมอมเมา เป็นการปฏิบัติตามหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ เป็นสังคมชุมชนที่มีชีวิตพื้นมิจฉาชีพ 5 อย่าง ได้แก่ การไม่โกง ไม่ล่อลวง ไม่ตลบตะแลง ไม่มอมบคนในทางผิด การไม่เอาลาภต่อลาภ และเป็นการแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจของชุมชนได้สำเร็จอย่างยั่งยืนถาวร เป็นสังคมคนจนช่วยกันรังสรรค์ เผยแพร่ ยืนยันความจริงที่เป็นรูปธรรมของศาสนาพระพุทธเจ้า เรียกว่า สังคมบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เศรษฐกิจในระดับสาธารณ โลก ซึ่งมีหลักปฏิบัติตามแนวคิดการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โลก ได้แก่

2.3.1 วิธีการผลิตข้าวอินทรีย์แบบยั่งยืน การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โลก มีขั้นตอนการปฏิบัติเช่นเดียวกับการผลิตข้าวโดยทั่วไป จะแตกต่างกันตรงที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในทุกขั้นตอนการผลิต โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกพื้นที่ปลูก เลือกพื้นที่ที่ไม่เคยมีการใช้สารเคมีมาก่อน พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของข้าว มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก เลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ทนต่อโรคและแมลงที่สำคัญ และสามารถให้ผลผลิตสูง เลือกใช้เมล็ดที่ได้มาตรฐานการผลิตจากแปลงผลิตพันธุ์ข้าวที่ได้รับการดูแลอย่างดี มีการเตรียมดินให้เหมาะสมก่อนปลูก ส่วนการปลูกข้าวที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ การปลูกข้าวแบบปักดำ เพราะการเตรียมดิน ทำเทือก การรักษาระดับน้ำขังในนาจะช่วยควบคุมวัชพืชได้ดี และจะช่วยให้อาหารสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ ส่วนการดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีการดูแลอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่เผาตอซัง ฟางข้าวและเศษวัสดุอินทรีย์ในแปลงนาเพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ในดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินโดยการปลูกพืชตระกูลถั่วในที่ว่างในพื้นที่นาตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญเสียหน้าดินโดยการใช้วัสดุคลุมดิน พืชคลุมดิน และควรมีการไถพรวนอย่างถูกวิธีการปลูกข้าวอินทรีย์นั้น โดยเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับข้าวแต่ละพันธุ์ และปลูกพืชหมุนเวียนโดยเฉพะพืชตระกูลถั่วก่อนและหลังการปลูกข้าว เพื่อเป็นการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้การปลูกในปีต่อไปมีผลผลิตต่อไร่สูง สำหรับปัญหาเรื่องวัชพืชนั้น จะใช้กลวิธี เช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม การใช้ระดับน้ำควบคุมวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การถอนด้วยมือ ส่วนปัญหาเรื่องโรค แมลงและศัตรูพืช จะใช้วิถีทางธรรมชาติ เช่น ใช้

วิธีการ เช่น ใช้แสงไฟล่อ ใช้กับดัก ใช้ยางเหนียว หรือใช้สารสกัดจากพืช เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม ใบแคฝรั่ง เป็นต้น หลังเก็บเกี่ยวควรลดความชื้นให้ต่ำกว่า 14 เปอร์เซ็นต์แล้วจัดเก็บรักษาด้วยวิธีจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมปราศจากการใช้สารเคมีจะเห็นได้ว่าการผลิตข้าวอินทรีย์นี้ทุกขั้นตอนจะไม่ใช้สารเคมีเป็นพิษ นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจาก สารพิษแล้วยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบ ยั่งยืนอีกด้วย ที่สำคัญในหลักกฏนิยามต้องไม่ทำลายผู้อื่น ไม่ผิดศีล เบื้องต้นคือ ศีล 5 และมีความเป็นสาธารณ โภคิ อันมีกระบวนการผลิตเพื่อการบริโภคร่วมกัน (เส็งยม กอนไชสง และคณะ, 2554)

2.3.2 การผลิตข้าวไร้สารพิษ ชุมชนบุญนิยมราชธานีอโศก ซึ่งเป็นระบบสาธารณ โภคิ ได้จัดกิจกรรมแบบครบวงจร จากการปฏิบัติศีลทำให้ชาวนาตระหนักถึงการไม่เบียดเบียนชีวิต สัตว์ มีจิตสำนึกในการผลิตข้าวอินทรีย์ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา เก็บเกี่ยว การเก็บข้าวในยุ้งฉาง ไม่ใช้สารพิษโดยคำนึงถึงคุณค่าประโยชน์ต่อการบริโภคและอุปโภคในชุมชนและพี่น้องชาวชุมชนอโศกอื่นๆ หรือแม้แต่ผู้ที่มาขอความช่วยเหลือในเรื่องข้าว ผู้บริโภคและอุปโภค เริ่มตั้งแต่นักบวชรวมทั้งผู้ถือศีล และผู้มาปฏิบัติธรรมทุกฐานะ เป็นระบบการผลิตทางการ กสิกรรมที่เน้นเรื่องธรรมชาติเป็นสำคัญ คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความ อุดมสมบูรณ์ การรักษาสมดุล และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เป็นระบบ การผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดเป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าว ตลอดจนสารเคมีที่ใช้รวม เพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวในโรงเก็บข้าว

อรนุช แสงสุริยจันทร์ และ ช่างรงค์ แสงสุริยจันทร์ (2561, น. 256) ได้ให้ ความหมายของข้าวไร้สารพิษตามหลักกฏนิยาม หมายถึง ระบบการผลิตพืชผลที่ไม่มีการใช้ ปesticide การผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิดหรือไม่มีการตัดต่อสารพันธุกรรม เน้นการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติและหมุนเวียนทรัพยากรในไร่นาให้ เกิดประโยชน์สูงสุดโดยชาวนาผู้ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายกสิกรรมไร้สารพิษแห่งประเทศไทยต้องมี ทิศทางรักษาศีล 5 เป็นเบื้องต้น และต้องลดละ เลิกอบายมุข

สังคมอโศกให้ความสำคัญในเรื่องกสิกรรมบุญนิยมว่า ประเทศไทยมีภูมิอากาศ เหมาะสมอย่างยิ่งในการทำกสิกรรมไร้สารพิษ “หัวใจ” ของการทำกสิกรรมธรรมชาติ คือ การบำรุง ดินให้อุดมสมบูรณ์ก่อน เพราะดินที่ไม่ดีนั่นคือดินป่วยผลผลิตก็ไม่สมบูรณ์ ผู้บริโภคก็จะป่วยด้วย เรียกว่า sick soil-sick plant-sick people ดินป่วย-ผักป่วย-คนป่วย ดังนั้นความอุดมสมบูรณ์ของดิน ก็ คือความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และท่านได้ชี้ให้เข้าใจถึงปรัชญาธรรมชาติว่า ฟังตนเอง ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม แต่สร้างสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดีแทน เต็มใจเสียสละเพื่อสร้างสรรค์ (การเลือกสร้าง) เอื้อเพื่อ

เกื้อกูลพี่น้องในหมู่กลุ่มตลอดจนเป็นประโยชน์แก่สังคมรอบกว้าง (สื่อธรรมะพ่อครู สมณะ โพธิ์รักษ์, 2018)

2.4 ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลก

ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลก อาจกล่าวได้ว่ามีผลสำคัญๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.4.1 ผลทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลก

1) เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองและเป็นการลดต้นทุนการผลิต ในการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลกของชาวนาบรรพชาธิปไตย จะมีการปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่อเกื้อกูลระบบนิเวศของนาข้าว จึงต้องปลูกผักชนิดอื่นที่มีความแตกต่าง และปลูกพืชผักสมุนไพรไว้ใช้ในการอุปโภคบริโภคในชุมชน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพึ่งตนเองแบบครบวงจร ข้าว และ ฟางข้าวเป็นผลผลิตหลักซึ่งได้มาจากการทำนาของชาวนาทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) ผลผลิตที่ได้จากการทำนาโคกหนองนา ชาวนาโคกหนองนานั้นไม่ได้เน้นปริมาณผลผลิต แต่ทำนาเพื่อคัดพันธุ์ข้าว ได้นำพันธุ์ข้าวมาแบ่งปันกับชาวนาอื่นๆ ทั้งในและนอกชุมชน และมีการปลูกผักพืชสมุนไพรเป็นองค์ประกอบ จึงได้ผลผลิตข้าวประมาณ 3 ตันต่อพื้นที่ 10 ไร่ ส่วนฟางก็นำไปคลุมบนแปลงผักและสมุนไพรเพื่อคลุมวัชพืช เมื่อเกิดการหมักก็จะแปรรูปเป็นปุ๋ยที่มีธาตุอาหารในดินเหมาะสมสำหรับผักและสมุนไพร และทำนาในปีต่อไป

(2) ผลผลิตที่ได้จากการทำนาคำยอด ชาวนาคำยอด เน้นการทำนาเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในชุมชนและมีการปลูกผักพืช เช่น กะหล่ำ มะละกอ พริก และผักสมุนไพรที่ใช้ในการประกอบอาหารฯ ซึ่งเป็นอาหารหลักของนักมั่งสวัริติ และมีชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง(บ้านกุกระงุม บ้านคำกลาง บ้านวังกางสูง) มาขอแบ่งมะละกอ พริก มะเขือ เกือบทุกวัน ในการทำนาปี 2561 ได้ผลผลิตข้าวประมาณ 23 ตันต่อพื้นที่ 40 ไร่ และอัดฟางจากการเก็บเกี่ยวที่ได้เป็นจำนวนมากก็นำไปจัดสรรแบ่งปัน เพื่อนำไปคลุมวัชพืชตามสวนผักต่างๆ ในชุมชน และ ตอซังที่เหลือ และวัชพืชในนา ก็ทำการไถกลบเป็นปุ๋ยเพื่อการทำนาในปีต่อไป

2) เป็นการลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การกินคืออยู่ดีด้วยอาหารที่มีมากด้วยคุณค่าประโยชน์ ปลอดภัย ไร้กังวล เรื่องความยากจน ปลอดภัย อันเนื่องมาจากการมาปฏิบัติจนมีคุณสมบัติเป็นคนวรรณะ 9 คือ การปฏิบัติสู่ภาวะแบบคนจน ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ เต็มใจ ในการสร้างสรรค์ผลผลิตส่งเข้าส่วนกลางทั้งหมด เพื่อสะพัดแบ่งปันอย่างเป็นธรรม การเกิดของระบบสาธารณสุขโลกเกิดขึ้นมาได้ นั้น เพราะทุกคนทุกฐานะ ทุกตำแหน่ง เงินเดือนศูนย์บาท เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ถ้าต้องการใช้จ่ายส่วนตัวก็สามารถเบิกได้ในเรื่องที่เป็นไปตามระบบสวัสดิการส่วนกลาง ของใช้ เช่น สนุก ยาสิฟัน หรือเพื่อน

ร่วมงานที่มีน้ำใจก็แบ่งปันกัน เมื่อไม่สบายเจ็บป่วยก็มีโองปัว (สถานพยาบาลประจำชุมชน) ให้บริการป่วยหนักก็มีบริการส่งโรงพยาบาลอำเภอหรือโรงพยาบาลจังหวัด

ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น วิถีของชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ ซึ่งทำนาโดยไม่รับค่าตอบแทน ในด้านเศรษฐกิจ ชาวนาอโศกก็มีความเห็นเช่นเดียวกันกับชาวอโศกทุกคน ทุกฐานงาน ในการทำงาน และทำนาคิดค่าตอบแทนในราคาศูนย์บาท รายได้ทั้งหมดเข้าสู่ส่วนกลาง คนส่วนใหญ่ไม่มีเงินส่วนตัว เพียงอาศัยกิน อาศัยใช้ปัจจัย 4 ยังชีวิต มีเป้าหมายของชีวิตเพื่อการลดละกิเลส โดยมีอาชีพทำนาเป็นฐานปฏิบัติ เติมนมรรมมืองค์ 8 ในหมู่มิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี ตามหลักสราณยธรรม 6 และพุทธพจน์ 7 จนเกิดจิตเป็นผู้มีวณะ 9 สิ่งเหล่านี้ เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นดัชนีชี้วัดความเป็นระบบสาธารณ โภคิ และสิ่งที่ได้รับเป็นค่าตอบแทนคือ การลด ละ กิเลส ที่เป็นเหตุแห่งทุกข์อริยสัจ ไปจนถึงกิเลสสิ้นเป็นนิพพานในที่สุด (เป็นพระอรหันต์) จะทำได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความพากเพียร เอาจริง ต่อเนื่องด้วยตนเอง ในระบบสาธารณ โภคินี้สามารถพึงเกิดพึงแก่ พึ่งเจ็บ พึ่งตาย กันได้ แม้กรณีที่ขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการทำก็เบี่ยงจากส่วนกลาง ยืมจากฐานงานอื่น และโดยอุดมการณ์ของชาวอโศกนั้น ฝึกฝนการเป็นผู้ให้ จึงมีเจ้าภาพบริจาคที่เป็นเงิน และเครื่องมือ อุปกรณ์ ผู้บริจาคก็ถือเป็น โอกาสอันดีที่จะได้บริจาค เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมเกิดผลทางเศรษฐกิจ คือ ไม่ต้องซื้อ อาศัยความเสียสละมีน้ำใจ

เศรษฐกิจสาธารณ โภคิ เป็นเศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่ที่พระพุทธเจ้าค้นพบ การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ เป็น GDP (Gross domestic Product) บุญนิยม (โลกุตระ) ที่ Gross เป็นรายได้มวลรวมของภายในเท่านั้น product ที่สร้างขึ้นเองของภายในสังคม เป็นข้าวอินทรีย์ และขาดทุนได้และก็มีชีวิตอยู่อย่างคนจนที่สุขสำราญเบิกบานใจ ขาดทุนได้ตลอดเวลา ขาดทุนเพราะสร้างข้าวให้แก่คนอื่นมากกว่าที่จะเอา แม้กระนั้นก็เหลือกินเหลือใช้อุดมสมบูรณ์ เพียงพอ domestic ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก และลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย มุ่งทำด้วยตนเอง พึ่งตนเอง ให้เหลือทำงานเข้ากองกลาง เสียภาษี 100 % product การผลิตแบบยั่งยืนจึงเป็นมูลค่ารายได้มวลรวมเหลือกินเหลือใช้ แจกจ่ายให้ผู้อื่นได้โดยสมาชิกองค์กรวมไม่เคียดร้อน (สื่อธรรมะพ่อครูสมณะโพธิรักษ์, 2562)

2.4.2 ผลทางสังคมที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

ผลทางสังคมที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ ทำให้ได้เข้าถึงการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งบ้านเป็นเรื่องของการอยู่ร่วมกันของบุคคล เป็นชุมชนที่มีการสื่อสารสัมพันธ์กัน วัดเป็นสถานศึกษาธรรมะที่เป็นโลกุตระตามรอยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โรงเรียนเป็นสถานศึกษา ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ทั้งการศึกษาทั้งทางโลก และทางธรรม เป็นองค์ประกอบของการมีความสัมพันธ์ ด้านต่างๆ ได้แก่

1) มีผลต่อบุคคล การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคิเป็นกระบวนการผลิตที่ไร้สารพิษ ในเบื้องต้นส่งผลดีชาวบรรพชาธนาโศกหลายด้าน ดังนี้

(1) *เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม* เนื่องจากข้าวอินทรีย์ เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สูง มีประโยชน์ต่อร่างกายที่แข็งแรง เป็นอาหารที่สัปปายะ ส่งผลต่อจิตใจที่เข้มแข็ง มั่นคง จิตใจเบิกบานแจ่มใส มีความเป็นคนวรรณะ 9 มีความเป็นมิตรดีสหายดีเป็นสังคมของคนที่มีศีล ประกอบกับการได้ฟังธรรมที่เป็น โลกุตระจากสัตบุรุษ อันเป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อการบรรลุธรรมขั้นสูง เป็นผลทางสังคม เป็นองค์ประกอบของสังคมระบบสาธารณสุข โภคิ

(2) *ผลต่อสุขภาพ* ข้าวที่ได้จากการทำนาข้าวอินทรีย์มีผลดีต่อสุขภาพ ทั้งชาวนา และผู้ที่ได้รับการบริโภคเป็นข้าวที่ปลอดภัยไร้สารพิษ มีคุณค่าทางโภชนาการที่สะอาด ชาวอโศกซึ่งเป็นนักมั่งสวิริติเข้าใจถึงคุณค่าเห็นประโยชน์ของข้าวอินทรีย์เป็นอย่างดี แพทย์ทางโภชนาการของอโศก จึงให้นิยามว่า “อาหารเป็นยา” “อาหารกำหนดชะตาชีวิตของคุณ” การทำนาเป็นการสร้างความแข็งแรงแก่ร่างกายมากขึ้นกว่าเดิม ไม่เป็นโรคเบาหวาน ไม่เป็นความดันโลหิตสูง แม้ว่าจะพบชาวอโศกเป็นมะเร็งบ้างก็ถือว่าน้อย นานๆ มีบ้าง บางรายก็รักษาหาย ชาวนาในระบบสาธารณสุข โภคิของราชธานีอโศกจึงเป็นชาวนาตัวอย่างแก่ชาวนารอบข้าง เพราะ ชาวนาในระบบสาธารณสุข โภคิได้สัมผัสกับธรรมชาติ ดินน้ำลมไฟและแสงแดดที่สะอาดบริสุทธิ์ เป็นทางเลือกสำหรับคนรักสุขภาพทั้งชาวนา และผู้บริโภค

2) การนำผลผลิตไปช่วยเหลือสังคม

ความเป็นสาธารณสุข โภคิเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในแนวทางในการช่วยเหลือสังคม ในลักษณะของการกินใช้ร่วมกันจนมีความเมตตาทายกรรม วชิกรรม และมโนกรรม ผู้มีจิตที่เป็นสาธารณสุข โภคิเหล่านี้มารวมอยู่เป็นหมู่กลุ่มชุมชน เกิดพลังสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (เอภิกภาวะ) แม้มีทัศนคติที่แตกต่างกันบ้าง แต่ด้วยความที่มาจากเป้าหมายของคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ แสดงให้เห็นถึงธรรมในพุทธศาสนา การทำนาอินทรีย์จึงเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่เพียงแต่ปลูกข้าว แต่มีพืชผักอื่นๆ มีกิจกรรมที่เกิดจากการปฏิบัติธรรมตามหลักมรรคมืองค์ 8 เช่น ในนามีพืชผักจำพวก กัวย มะละกอ พริก ตะไคร้ ฯลฯ ชาวบ้านอุดรระมู ชาวบ้านคำกลางได้มาอาศัยกินใช้ทุกวัน ดังเช่น กัวยสุกที่ชาวบ้านรับไปเป็นสิ่งแทนน้ำใจ เกิดความปลื้มปิติชื่นใจในการได้รับของจากผู้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เกิดความซาบซึ้งใจว่าในโลกนี้ยังมีน้ำใจอันบริสุทธิ์จากการให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

สมณะโพธิรักษ์อธิบายซ้ำๆ อยู่เสมอว่า “สาธารณสุข โภคิ” ไม่มีส่วนตัว ไม่ต่างคนต่างอยู่ อยู่รวมกัน ทำงานต่างๆ เป็นกิจส่วนกลาง สร้างสรรอย่างไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นหนี้พึ่งพาตัวเองรอด มีเหลือเพื่อจึงจุนเจือสังคม ก็คือการให้ สมณะโพธิรักษ์ กล่าวว่า การให้ คือ การทาน

การให้ (ทาน) ที่มีอนิสงส์สูงสุด คือ การให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน เป็นเครื่องชีวิตถึงการบรรลุธรรม จากการฝึกหัด อบรม การทานตั้งแต่อดีตไปจนกระทั่งถึงทานกิเลส ทานความ โลก ความ โกรธความ หลง ออกจากตัวเอง แต่ทำเพื่อส่วนรวม จึงมีผลต่อการทำนาในระบบสาธารณ โภคิ เนื่องจากอาชีพ ชาวนามีความลำบาก ต้องทนกับสภาพกรรไกรแคร์รอน กรรไกรและทนความเหน็ดเหนื่อยในฤดูการเก็บเกี่ยว ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน อีกทั้งมีศัตรูข้าว และสภาวะน้ำท่วม ฝนแล้ง ทั้งต้องสังวรศีล ระมัดระวัง กับชาวนาที่มีความเห็นต่าง ซึ่งเป็นความยากลำบากในหลายขั้นตอนของกระบวนการผลิต แต่ชาวนา บวรราชธานีโอ โสภ ก็สามารเป็นผู้นำให้ (ทาน) ได้ เพราะได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ของการได้เป็นผู้ให้ (ผู้ให้ยอมเป็นที่รัก พุทธพจน์) สาธารณ โภคิ โดยเนื้อแท้ คือ ระบบที่มีแนวทางในการช่วยเหลือสังคม อย่างชัดเจน ที่มีความมีเมตตาทายกรรม วชิกรรม มโนกรรม ผู้มีจิตที่เป็นสาธารณ โภคิเหล่านี้เมื่อมา รวมอยู่เป็นหมู่กลุ่มชุมชน ก็เกิดพลังสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ดังนั้นสังคมสาธาณะ โภคิจึง เป็นสังคมที่อยู่กันอย่างอบอุ่น สงบสันติ และสุขสำราญเบิกบานใจ (สมณะโพธิรักษ์, 2561, น. 349)

ข้าวได้รับการยกย่องเป็นอาหารหลักของมวลมนุษย เนื่องจากความมีคุณค่า การผลิตข้าวไร้สารพิษเพื่อเป็นอาหารแก่โลก จึงเป็นคุณงามความดี มีราคาถูกลงแพ่งอย่างยิ่ง จึงสามารถ กล่าวได้ว่า “ข้าวเป็นอาหารเกือทุกโลก” ชาวนาในระบบสาธารณ โภคิจึงต้องปลูกข้าวที่ปราศจาก สารพิษสารพิษใดๆ ให้ได้มากๆ เพื่อแบ่งปันแจกจ่าย ให้สะพัดไปในสังคมให้ได้มากที่สุด พ่อครู สมณะโพธิรักษ์ได้ให้โศลกธรรมที่ชาวอ โสภทุกคนระลึกอยู่เสมอว่า “ข้าวไม่ใช่สินค้า แต่เป็นอาหาร ที่ต้องแบ่งปันกันกิน” และพุทธพจน์ว่า “ข้าวเปลือกเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง” จึงสามารถกล่าวได้ว่าข้าว เป็นอาหารที่สำคัญที่สุด เป็นแก่นแท้ของอาหารที่คนทั่วโลกเข้าใจได้เป็นอย่างดี ชาวนาผู้ผลิตข้าว อินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิชาบซึ่งคุณค่านี้เป็นอย่างดี

การทำนาเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ มีความเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคมที่ค่อนข้างลึกซึ้ง โดยเฉพาะมิติทางสังคมและวัฒนธรรม บวร (สามเฝ้า บ้าน วัด โรงเรียน) หรืออีกนัยหนึ่ง ความเป็นสาธารณ โภคิครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปรากฏการณ์เด่นชัดต่อสังคม โลก อีกทั้งการผลิตข้าวอินทรีย์เป็นสัมมา อาชีพ (สัมมาอาชีพะ ในมรรคองค์ 8) ของชาวนาบวรราชธานีโอ โสภ และทุกชุมชนของชาวอ โสภ จึง เป็นการข้ายืนย่นถึงความเป็นผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันเป็นกุศล มหาศาล

1) แนวคิด “การทำให้มาก ทำให้เหลือ และที่เหลือจนเหลือสังคม”

เป็นที่ทราบกันดีว่าในสังคมปัจจุบัน โลกกำลังเดือดร้อน สังคมทุน นิยม บริโภคนิยมล้นเหลือ และโลกหันมาให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หรือเศรษฐกิจ พอเพียงที่มีฐานเป็นคุณธรรม ดังนั้นจึงมีคำตอบว่า ถ้าชาวอ โสภทำอาชีพใดก็ช่วยเหลือสังคมด้วย

อาชีพนั้น ชาวเขาก็เช่นกัน ทำตนเองให้เป็นแบบอย่างเป็นแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยสร้างรูปธรรมให้เห็นชัดเจนว่า ทำดีที่ตน สอนตน ทำตนไม่เป็นภาระแก่สังคม เกิดอานิสงส์ที่ตน จนคนอื่นสัมผัสได้จากการปฏิบัติวิถีชีวิตถือศีล 5 ละอบายมุข ก็อยู่ได้อย่างผาสุก จึงไม่มีเหลือค้างสะสมไว้ เน้นการบริหารเพื่อแบ่งปันสู่ผู้บริ โภคอย่างสมดุล และเหมาะสม การปฏิบัติธรรมแนวทางของโศกสามารถช่วยเหลือ แนะนำผู้คนที่ให้ฝึกคิด ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยคนและช่วยสังคมได้อย่างมั่นคงยั่งยืนเป็นจริงแน่นอนแต่ต้องอดทนรอคอย ดังโศกธรรมที่ว่า “ทำให้มาก ทำให้เหลือ และที่เหลือจุนเจือสังคม”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพรในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2546 แก่ปวงชนชาวไทย เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2545 ความว่า “การให้นี้ไม่ว่าจะให้สิ่งใดแก่ผู้ใดโดยสถานใดก็ตาม ล้วนเป็นการกระทำที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง เพราะ เป็นเครื่องประสานไมตรีอย่างสำคัญระหว่างบุคคลกับบุคคล และทำให้สังคมมีความมั่นคง เป็นปึกแผ่นด้วยสามัคคีธรรม นอกจากนั้นการให้ยังเป็นบ่อเกิดแห่งความสุขอีกด้วยกล่าวคือ ผู้ให้ก็มีความสุข มีความอิ่มเอิบใจผู้รับก็มีความสุข มีกำลังใจ สังคมส่วนรวม ตลอดถึงประเทศชาติก็มีความสุข มีความร่มเย็น ในปีใหม่นี้ ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเห็นชาวไทย มีความสุขทั่วหน้ากันด้วยการให้คือให้ความรักความเมตตา กัน ให้น้ำใจไมตรีกัน ให้อภัยไม่ถือโทษ โกรธเคืองกัน ให้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันโดยมุงดี มุงเจริญต่อกัน ด้วยความบริสุทธิ์ และจริงใจ”. การให้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช สอดคล้องกับการให้ การเอื้อเพื่อแบ่งปันของชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ์บวรราชธานีโศก

2) แนวคิดเรื่องมิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี

แนวคิดของ พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ผู้นำชาวโศก โดยกล่าวถึงความ เป็น “บวร”ว่า เป็นสถานที่สร้างคนให้คนมาสัมผัสสัมพันธ์กันอย่างเสมอสมานกันในศีล โดยการใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กัน สร้างองค์ความรู้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อการหลุดพ้นจากกิเลส เกิดการเรียนรู้ซึมซับเข้าหากัน จากการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมสาธารณ โภคิ์ การทำนาอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ์ กับการทำนาอินทรีย์ทั่วไป มีความแตกต่างอย่างชัดเจน ตรงที่ความเป็น “สาธารณ โภคิ์” มีหุมุมิตรดี สหายดี ปฏิบัติศีล 5 เป็นเบื้องต้น ลด ละ เลิก อบายมุข นอกจากการทำมาแล้ว ก็มีส่วนร่วมในทำงานอื่นของชุมชน ฝึกกระบวนการกลุ่มร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ผลผลิตที่ได้นำเข้าส่วนกลางทั้งหมด และเน้นการผลิตเพื่อบริ โภค อุป โภค ไม่มุ่งการจำหน่าย ถ้าเหลือจึงเอื้อเพื่อแบ่งปันเพื่อนบ้าน (เป็นปรากฏการณ์จริงในสังคมชาวโศกปัจจุบัน) ส่วนการทำนาอินทรีย์ทั่วไปจะเน้นด้านการตลาดข้าว เพื่อประกอบอาชีพ และการหมุนเวียนเงินทุนต่อไป (สื่อธรรมะพ่อครู สมณะโพธิรักษ์, 2562)

การเป็นชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคี เป็นสัมมาอาชีวะ เป็นการเสียดสละโดยอาศัยเป็นฐานงานปฏิบัติธรรมตามหลักมรรคมีองค์ 8 เพื่อลดละกิเลส ให้อภัย ไม่ยึดตัวตน ทำให้เกิดความเข้าใจความจริงตามความเป็นจริง มีจิตเป็นอิสระ มีความสุขสำราญ เบิกบานใจ และเนื่องจากข้าวที่ผลิตในแบบอินทรีย์ เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สูง มีประโยชน์ต่อร่างกาย เป็นอาหารที่สับปะยะ ส่งผลต่อจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง เบิกบานแจ่มใส และด้วยความเป็นคนมีวรรณะ 9 ความเป็นมิตรดีสหายดี ท่ามกลางสังคมของคนมีศีล ประกอบกับการได้ฟังสังฆธรรมที่เป็นโลกุตระ จากสมณะผู้มีวิชาวรรณะสัมปันโน อันเป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อการบรรลุนิพพานขั้นสูงไปตามลำดับ เป็นคุณค่าประโยชน์สูงทั้งทางจิตใจตนเอง และผลผลิตที่เป็นรูปธรรม ที่เป็นความเจริญในทางเกื้อกูล สังคมอันเป็นประโยชน์ท่าน

ยกตัวอย่างเช่น มีตากับยายเป็นชาวบ้านท่ากลาง (หมู่บ้านใกล้เคียง) มาพึ่งพาโดยการเก็บขี้เหล็กบริเวณรอบๆ นาไปขายเกือบทุกวัน มาเก็บขี้เหล็กเพราะว่าชีวิตนี้โศกตายแล้ว ไม่มีทางทำมาหากินในสังคมที่มีแต่การแก่งแย่ง เอาัดเอาเปรียบ ขาดการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน ในการมาเก็บขี้เหล็กได้เล่าถึงการดำรงชีวิต ซึ่งเขาบอกว่าเป็นชาวคริสต์ศาสนา ที่ได้รู้ถึงความเมตตาของชาวพุทธ และรู้สึกซาบซึ้งถึงกับกลืนน้ำตาไม่อยู่ ในการเก็บขี้เหล็กไปขายได้ประมาณ ครั้งละ 100-200 บาท และต้องแบ่งเงินให้คนช่วยยกถุงกระสอบขี้เหล็กกลับบ้าน เพื่อนำไป ต้มขายในแต่ละครั้งได้กำไรประมาณ 25 ถึง 30 บาท ซึ่งต้องเงินให้คนหิ้วถุง 20 บาท และเกือบทุกครั้ง ที่มาเก็บขี้เหล็ก ยายหรือตาก็จะได้พริกได้มะละกอจากขวานกลับไป และบางครั้งยายเมื่อผ่านมา ได้พบกับขวานก็มีปิติ มีความรู้สึกอบอุ่น เป็นพี่เป็นน้อง อันเป็นผลทางจิตใจ ถึงขั้นที่เมื่อยายมา บางครั้งก็ช่วยคานา ถึงกับอุทานออกมาว่า “ม่วนหลายคักหลายม่วนอิหลีเด้อ” (สนุกอบอุ่นใจ) ขวานาได้แบ่งข้าวสารเหนียวให้ยายอีกด้วย และยังมีชาวบ้านหลายคนมาเก็บหอยในนาไปทำอาหาร เพราะมั่นใจในความไร้สารพิษของท้องนา รวมทั้งมีคนมาขอพันธุ์ข้าว 8-9 ราย ต่อฤดูกาลปลูกข้าว ด้วยจิตที่รับรู้ในความเมตตาของขวานา ชาวบ้านที่มาเก็บผักเก็บหอยในบริเวณนานั้นมีจิตนิสัย ต่างกัน บางคนก็เห็นแก่ได้ แต่บางคนก็ซาบซึ้งกับความดีงามในน้ำใจที่ได้รับการแบ่งปันจะเห็นได้ว่า พฤติกรรม การเป็นมิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดีเช่นนี้ เป็นพฤติกรรมในระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่ดีที่สุด สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากแนวคิดเรื่องการให้ของพ่อครู สมณะโพธิรักษ์ กล่าวว่า การให้ คือ การทาน การให้ (ทาน) ที่มีอนิสงส์สูงสุด คือ การให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน เป็นเครื่องชี้วัดถึง การบรรลุนิพพานจากการฝึกหัด อบรม การให้ทานตั้งแต่วัตถุไปจนกระทั่งถึงทานกิเลส ให้ทานความโลภ ความโกรธ ความหลง ออกจากตัวเอง มีพฤติกรรมจิตสาธารณะทำเพื่อส่วนรวม จึงมีผลต่อการทำนา ในระบบสาธารณโภคี เนื่องจากอาชีพขวานามีความลำบาก ต้องทนกับสภาพแดดร้อน ฝนตกใน

ธรรมชาติ ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน อีกทั้งมีศัตรูข้าว และสภาวะน้ำท่วม ฝนแล้ง ทั้งต้องสังวรศีล ระมัดระวังกับเพื่อนชวานาที่มีความเห็นต่าง แต่ต้องทำงานร่วมกันในกระบวนการผลิตช่วงต่างๆ ชวานาบวรราชธานีอโศก ก็สามารถให้ (ทาน) ความเป็นส่วนตัว เพื่อให้กระบวนการกลุ่มของ ชวานาเป็นไปได้อย่างราบรื่น ง่ายงาม เพราะได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ของการเป็นผู้ให้ การให้ทาน เหล่านี้เชื่อว่า ให้อภัย ให้ความเป็นผู้ไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์ (คน) อันหาประมาณมิได้ ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย มีส่วนแห่งความไม่มีเวร มีส่วนแห่งความไม่ถูกเบียดเบียน (สมณะโพธิรักษ์, 2545, น.2)

2.4.3 ผลต่อสิ่งแวดล้อม

การทำนาอินทรีย์เป็นการคืนความสมดุล ให้กับธรรมชาติ และเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างกลมกลืน ได้แก่

1) พืชผักที่ปลูกในบริเวณนาอินทรีย์มีความปลอดภัยจากสารพิษ จะมีความ แข็งแรง ทนทานต่อการรบกวนของศัตรูพืช จึงมีความสมบูรณ์ มีสารอาหารที่มีคุณค่าทาง โภชนาการ

2) ส่งผลให้ดินปลอดภัยจากสารพิษ อินทรีย์วัตถุไม่ถูกทำลาย จึงมีความอุดม สมบูรณ์ เหมาะแก่การอยู่อาศัย และดินเป็นทรัพยากรสำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์ ปรับปรุง บำรุงด้วยวิถีธรรมชาติ

3) ส่งผลให้น้ำปลอดภัยจากสารพิษ เหมาะสมต่อการอุปโภค บริโภค น้ำ เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดของทุกๆ ชีวิต น้ำที่ปลอดภัยจากสารพิษจึงเป็นผลดีต่อสิ่งมีชีวิตอย่างยิ่ง

4) ส่งผลให้อากาศปลอดภัยจากสารพิษ โอโซนไม่ถูกทำลายมีอากาศที่ บริสุทธิ์ เหมาะแก่การดำรงชีพ เนื่องจากทุกชีวิตต้องอาศัยอากาศ และอากาศที่ปลอดภัยจากสารพิษ จึงเป็นผลดีต่อสิ่งมีชีวิตอย่างยิ่ง เช่นเดียวกัน

5) ส่งผลให้สรรพสัตว์ปลอดภัยจากสารพิษ ทำให้เจริญเติบโตแข็งแรงตาม ธรรมชาติ ที่ปลอดภัยจากสารพิษจึงเป็นผลดีต่อสิ่งมีชีวิตอย่างยิ่งทั้งที่อาศัยในดิน ในน้ำ และใน อากาศ ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ

การทำนาข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต โภคิ มีผลต่อการคืนความสมดุลให้กับ ธรรมชาติ สร้างสรรค์ให้สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ เพราะมีพืชผักผสมผสานเช่น กล้ายมะละกอ แตงโม แตงไทย พักทอง บวบ น้ำเต้า พริก มะเขือ ถั่วฝักยาว ฯลฯ ทุกคนสามารถมาเก็บบริโภคได้ ในทุ่งนา ปลูกข้าวเขียวจี มีพืชผักแทนที่วัชพืชตามคันนา สารสีเขียวในพืชทุกชนิดมีกระบวนการปรุงอาหาร (สังเคราะห์แสง) จะปลดปล่อยธาตุออกซิเจนในเวลากลางวัน จึงช่วยลดอุณหภูมิในอากาศบริเวณทุ่งนา ที่ไม่มีสารเคมีเป็นพิษ จึงทำให้ในนาและพื้นที่รอบนา มีธรรมชาติพืชพรรณหลากหลาย แม้วัชพืช

บางชนิดรับประทานเป็นผักและเป็นพืชสมุนไพรให้ประโยชน์มากมายอย่างปลอดภัยจึงส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมโดยปรีชาผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิเมื่อสรุปเนื้อหาแล้วคือความเป็นประโยชน์ตน และประโยชน์ท่าน

ปรัชญาด้านสิ่งแวดล้อมของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ พ่อครูอธิบายว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญมาก ธรรมชาติ ดิน น้ำ ไฟ ลม สิ่งสารพัดที่อยู่ร่วมกับมนุษย์ เป็นองค์ประกอบของธรรมชาติที่สำคัญมาก ตั้งแต่ที่สัมผัสด้วยประสาทของคนไม่ได้ กับที่สัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็นแสงเสียง กลิ่น รส เป็นวัตถุประสงค์ของ คนต้องอาศัยธรรมชาติ พ่อครูจึงเน้นย้ำแนวคิดที่ว่าไปอยู่ที่ไหนก็สร้างธรรมชาติ ต้นหมากรากไม้ ภูเขา พื้นดิน เป็นการสร้างเหตุ ปัจจัยที่ให้เป็นธรรมชาติ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริเวณของพื้นที่ ที่เล็กก็ทำอย่างเล็ก ที่กว้างก็ทำอย่างกว้าง เป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมมีผลต่อ ความเป็นอยู่ของคน ดังนั้นจึงต้องสร้างให้มีสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติครบครัน เป็น cyclic สัมพันธ์กัน เป็นสิ่งที่พ่อครูเห็นความสำคัญมาก ตั้งแต่เริ่มต้นทำงานทางศาสนา จึงมีการสร้างภูมิทัศน์ภูมิประเทศทุกที่ของชาวอโศก แม้จากท้องนาเนาแห่ง ก็ถมดิน ปรับปรุงดิน จนปัจจุบันเป็นธรรมชาติ เป็นป่า มีน้ำตก ที่สร้างขึ้นมาเลียนแบบธรรมชาติเพื่อให้เหมือนธรรมชาติ อย่างไม่น่าเชื่อว่าเป็นน้ำตกที่สร้างด้วยมือคน ที่บรรพชาชนาอโศกก็มีการบุกเบิก ก่อสร้าง และทำขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เช่นกัน ดังนั้นจึงเหมือนกันทุกแห่งที่มีชาวอโศก

2.5 ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ ได้แก่

2.5.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในระบบสาธารณ โภคิ

ระบบสาธารณ โภคิเป็นการอุปโภคบริโภคในลักษณะที่ทุกคนกิน อยู่อาศัย ทำงานฟรีโดยไม่รับเงินตอบแทน หรือเรียกว่าเสียภาษี 100% ทำงานต่างๆ อย่างเป็นกิจส่วนกลาง เป็นสังคมหมู่กลุ่มที่ร่วมสร้างสรรค์ จากการฝึกจิตให้มีคุณธรรมเป็นอัตโนมัติ ที่สร้างประโยชน์ ไม่มีอบายมุข ไม่สร้างสิ่งที่เป็นพิษสิ่งที่มีอมเมา เมาเรียกว่าเป็นเศรษฐกิจในระดับสาธารณ โภคิมีลักษณะพออยู่พอกิน สร้างสรรค์อย่างไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นหนี้ ฟังพาดตัวเองรอด มีเหลือเพื่อเกนกินกินใช้ แล้วจึงจุนเจือสังคม สาธารณ โภคิเป็นเศรษฐศาสตร์อย่างมีภูมิปัญญาเข้าใจและเต็มใจ มีอิสระสภาพ ไม่บังคับไม่หลอกลวง มีการเกื้อกูลกันถึงระดับสาธารณ โภคิ

2.5.2 ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในระบบสาธารณ โภคิ ได้แก่

1) ความเกื้อกูลกันของคนในสังคม จากการเกื้อกูลกันของคนในสังคมอโศก การทำนาอินทรีย์จึงไม่มีอุปสรรคที่เกิดจากคนในสังคมอโศกด้วยกัน หรือแม้แต่ชาวบ้านรอบข้าง ในทางกลับกันทำให้พวกเขามีที่พึ่ง ผลก็คือการได้ญาติมิตร ชาวนาที่เคยได้เกื้อกูลชาวบ้านรอบข้าง จากการให้เมล็ดพันธุ์ข้าว และการให้ชาวบ้านที่ยากจนมาเก็บพืชผักรอบนาไปขาย เช่น ผักชีเหล็ก

หรือแบ่งปันพืชผักไร่สารพิษเช่น มะละกอ กล้วยน้ำหว่า พริก ให้เขา อีกทั้งชาวนาได้เพิ่มศักยภาพด้านการเป็นผู้แบ่งปันผลผลิตและสร้างความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอีกด้วย จึงเป็นผลย้อนกลับเชิงบวกต่อการแผ่ขยายความเป็นสาธารณ โภคิ มีปัจจัยเชิงลบบ้าง เช่น การขาดแรงงาน แต่ชาวนาแก้ปัญหาโดยการจ้างรถเกี่ยวข้าว

2) นโยบายการบริหารของชุมชนที่เป็นระบบสาธารณ โภคิ ปัจจัยจากนโยบายการบริหารของชุมชนฯ มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการทำนา โดยการให้สมาชิกชาวนาร่วมประชุมวางแผน ไม่ผูกขาดการบริหารเฉพาะกรรมการชุมชน ในรายละเอียดบางอย่างอาจมีผลต่อการทำนาในกรณีที่ผู้บริหารไม่เข้าใจในกระบวนการทำนา แต่ในระบบสาธารณ โภคิทุกคนค่อนข้างมีอิสระในการเลือกตัดสินใจ จึงตกลงกันได้

3) ปัจจัยด้านคุณธรรม เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในชีวิตของนักปฏิบัติธรรมของชาวอโศก และที่สำคัญที่สุดคือ คุณธรรมของผู้นำชาวอโศก ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุด ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไป

(1) คุณธรรมของผู้นำชาวอโศก ผู้นำชาวอโศก คือ พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ ให้แนวความคิดการทำสิกกรรมไร่สารพิษตามหลักบุญญาวุธหมายเลข 3 ว่าด้วยเรื่องของการทำสิกกรรมไร่สารพิษ ซึ่งเป็นหลักคิดของการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ อันเป็นสัมมาอาชีพของชุมชนบวรราชธานีอโศก และทุกชุมชนของชาวอโศก

พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ผู้นำชาวอโศก ซึ่งเป็นที่เคารพ ศรัทธาสูงสุดของชาวอโศก เป็นผู้เผยแพร่โลกุตระธรรมของพระพุทธเจ้า มีวัตรปฏิบัติเคร่งครัดตรงตามหลักธรรมวินัย ถ่ายทอดธรรมะที่ครบไตรสิกขา สีล สมาธิ ปัญญา เป็นผู้วางระบบของสังคมอโศกให้เป็นสังคมสาธารณ โภคิตามรอยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงสร้างสังคมสาธารณ โภคิในสมัยพุทธกาล ทำให้เกิดคนวรรณะ 9 ประกอบกับท่านได้สร้างสัปปายะ 4 ได้แก่ บุคคล ธรรมะ อาหาร สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการขัดเกลาจิตใจ ผู้ความเจริญสูงสุด คือนิพพาน จนเกิดผลเป็นสังคมคนมีศีล เป็นคนจนสุขสำราญเบิกบานใจ บุคคลมีกิเลสเบาบางจึงมีสมรรถนะสูง ทำงานโดยไม่รับเงินเพียงอาศัยกินอาศัยใช้ รายได้จากการทำงานทั้งหมดเข้าสู่ส่วนกลาง จึงมีความอุดมสมบูรณ์เหลือกินเหลือใช้ที่เหลือจุนเจือสังคม เรียกว่า “สังคมระบบสาธารณ โภคิ” ในชาวอโศก ที่เป็นปรากฏการณ์จริงให้เห็นประจักษ์ว่า เป็นสังคมที่ฝึกบุคคลให้มีความรู้ทั้งทางโลกุตระธรรม เข้มแข็งรู้ทันโลก และสามารถเกื้อกูลโลกได้ (โลกุตระ โลกวิทู โลกานุกัมปายะ) ซึ่งทั้งหมดนี้ได้นำใช้ในการหล่อหลอมคุณธรรมบุคคลทุกระดับของชาวอโศก ที่สำคัญวัตรปฏิบัติอันงดงามของผู้นำเป็น “ครู เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุด” เป้าหมายของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ คือ การสร้างคนที่มีคุณธรรมถึงขั้นโลกุตระ

(เหนือกิเลส) ผู้นั้นต้องลดละกิเลส โลก โกรธ หลง ได้จริง ส่งผลต่อการทำงานที่เป็นประโยชน์ คุณค่าให้แก่สังคม เพราะท่านตระหนักดีว่าในสังคมทุกระดับต้องการคนที่มีคุณธรรมอย่างยิ่ง

(2) คุณธรรมของสมาชิกชาวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ

ชาวนาบวรราชธานี โศกเป็นผู้ฝึกปฏิบัติธรรม เพื่อความถูกต้องอย่างมีสัมมาทิฐิจนเกิดเป็นผู้ที่มีปัญญา แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่ตน แก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่สังคม และประเทศชาติ จากการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา โดยมรรคมืองค์ 8 ของพระพุทธเจ้า ด้วยการทำนาแบบอินทรีย์ ผลิตข้าวไว้สารพินัยให้เพียงพอต่อการบริโภคร่วมกันในชุมชน กระบวนการกลุ่มชาวนาในระบบสาธารณ โภคิมีทัศนคติอันเนื่องมาจากคำว่า “ข้าวเป็นอาหารเลี้ยงโลก” ข้าวเป็นอาหารหลักที่มีความสำคัญมากต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์อันเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวนา ในการทำนากว่าจะได้ข้าวมาแต่ละเมล็ด แต่ละขั้นตอนที่ต้องผ่านความยากลำบาก ความมานะ บากบั่น ทนสู้ต่ออุปสรรคนานา ทั้งแดดร้อน ฝนแล้ง ลมพัดแรงข้าวล้ม ผลผลิตไม่ดี ทำให้เห็นคุณค่าของความลำบากร่วมกัน จึงเกิดเป็นกระบวนการกลุ่มที่มีวิถีชีวิตร้อยจิตใจ ให้ยึดเหนี่ยว กับประเพณีในอดีต เช่น การลงแขก ดำนา เกี่ยวข้าว และบุญลอมข้าวอันเป็นประเพณีรำลึกถึงบุญคุณพระแม่โพสพ และระลึกถึงคุณค่าประโยชน์ของ การช่วยเหลือ การแบ่งปันแรงงาน ซึ่งในอดีตไม่มีการซื้อขายข้าว แต่มีการเอื้อเพื่อแบ่งปัน แลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวกันและกันสืบทอดต่อกัน มาภายใต้สังคมพุทธศาสนา เป็นรากเหง้าทางความคิดของชาวนาในระบบสาธารณ โภคิ

ชาวนาของบวรราชธานี โศก อาศัยสมรรถนะกับความขยันของตนเอง ศึกษาศึกษาความรู้เรื่องการทำนา และใช้ประสบการณ์ที่ตั้งสมมาเป็นสมรรถนะ นำมาปรับใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ด้วยจิตสาธารณะ ในการทำนาทุกครั้งจึงได้ผลิตผลข้าวมีคุณภาพดี เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังที่กล่าวมานั้นเป็นจิตสำนึกที่เกิดผลึกจากการศึกษา และปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมสำคัญๆในระบบสาธารณ โภคิ จนเกิดผลเป็นการลด ละ กิเลส (ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ) มีคุณธรรมเป็นอัตโนมัตถ์ มีพฤติกรรมเป็นคนขยันพากเพียร ทำงานด้วยจิตอาสา และผลผลิตที่ได้ยกให้ส่วนกลางของชุมชนแบบกงสี สร้างสรรค์อาหารให้เพียงพอในชุมชน อโศก และถ้าเหลือก็เอื้อเพื่อชุมชนรอบข้าง ความเป็นชาวนาที่เป็นนักปฏิบัติธรรมด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ ลดละกิเลส พร้อมเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา เพื่อให้เกิดมรรคผลในการปฏิบัติธรรมของตน (ประโยชน์ตน) และเพื่อเกื้อกูลสังคมส่วนรวม (ประโยชน์ท่าน)

(3) การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำกลุ่มชาวนาในระบบสาธารณ โภคิ

ผู้นำกลุ่มชาวนาเป็นแบบอย่างที่ดี คุณร้อยห่อ ี ประวาพ ผู้นำกลุ่มนำคำยอด และคุณตั้งเดือน นาวาบุญนิยม มีเจตนาธรรมณ์ในการฝึกฝนลด ละกิเลส แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีวาระ 9 มีความขยัน พากเพียร ทุ่มเททำนาอินทรีย์ด้วยหัวใจ เพื่อเสียสละแบ่งปันผลผลิต

ด้วยจิตใจที่มักน้อย กล้าจน ไม่สะสมผลผลิตไว้เป็นส่วนตัว ไม่รับรายได้เป็นส่วนตัวแต่ ตั้งใจทำนาเพราะเห็นคุณค่าของข้าวว่า อาหารเป็นหนึ่งในโลก ข้าวเปลือกเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง ข้าวคือชีวิต เป็นอาหารที่ต่อลมหายใจ ข้าวเป็นสิ่งสำคัญต่อการเดินทางของเผ่าพันธุ์มนุษย์ การรับประทานข้าว เป็นอาหารหลักก่อเกิดชีวิต ก่อเกิดวัฒนธรรมแห่งความรัก ความผูกพันจากการให้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ และการเป็นนักมังสวิรัตินิเวศการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุขโลกิส่งผลถึงการไม่ผลิตซื้อ 1 ไม่ทำร้ายสัตว์ งดเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ตัดแวร ตัดภัยไปถึงการเวียนว่ายตายเกิดอันเนื่องจากการกินเนื้อสัตว์ เบียดเบียนชีวิตสัตว์ ฆ่าสัตว์ต่างๆ มาเป็นอาหารทำให้เกิดจองเวร อาฆาตพยาบาท เพราะสัตว์ทุกตัวกลัวตายเช่นเดียวกับคนเรา

คุณธรรมเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี การใช้หลักธรรมไม่บังคับ แต่ชี้ผิดชี้ถูก สัจคมที่มีพุทธพจน์ 7 คือ เป็นสัจคมที่มีความเอื้ออาทรมีความรัก และปรารถนาดีต่อกัน เคารพกันตามฐานะตามคุณวุฒิ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่วิวาทแตกแยกกัน มีความสามัคคี พร้อมเพรียงกัน มีความเป็นปึกแผ่น มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันจึงทำให้เกิดพลังรวมที่ยิ่งใหญ่ เกิดผลเป็นสาธารณธรรม 6 จนเกิดวัฒนธรรมเป็นวิถีของคนมีความเมตตาที่แสดงออก ทั้งทางกาย วาจา ใจด้วยความจริงใจ มีการแบ่งปันกัน และมีศีล มีทิวปฏิบัติที่เสมอสมานกัน ที่หลอมรวมเกิดเป็นสังคมคนจนตามหลักกรรม 9 มิถิลขณะ เป็นคนที่เรียบง่าย บำรุงง่าย, ปรับให้เจริญได้ง่าย มักน้อยกล้าจน รู้จักพอ ไม่โลภมาก ไม่มัวเมากิเลส มุ่งขัดเกลาชำระกิเลสของตน มีศีลเคร่ง บুদ্ধิกภาพน่าเลื่อมใส ไม่กักตุนเอามาแต่เพื่อตนเอง มีความขยัน มีความเพียรอยู่เสมอ จึงพอกิน พอใช้สร้างสรรค์อย่างไม่เบียดเบียน ฟังพาดตัวเอง แจกจ่ายเกื้อกูล เป็นเศรษฐกิจสาธารณสุขโลกิ ที่ตรงกับพุทธสุภาษิตที่ว่า “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก”

2.6 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการทำนาในระบบสาธารณสุขโลกิ

2.6.1 ปัญหาเรื่องดิน เรื่องปุ๋ยไม่มีเพราะดินค่อนข้างสมบูรณ์ ก็เพียงแต่ใส่ปุ๋ยคอกบ้าง ปุ๋ยอินทรีย์เบิกใช้จากส่วนกลาง แต่จุลินทรีย์เจ้าเจ้ง ซึ่งผลิตจากชุมชนวัฒนธรรมศิริระหอโสภ ในระบบสาธารณสุขโลกิได้รับสิทธิ์แบ่งปันตามความจำเป็นที่ต้องการในการปลูกข้าวโดยไม่ใช้สารเคมีทุกขั้นตอน มีระบบการปลูกที่เอื้อต่อระบบนิเวศน์ ใช้วัสดุธรรมชาติในการดูแลข้าวโดยไม่มีสารเคมีที่เป็นพิษตกค้างในผลผลิตและสิ่งแวดล้อมทำให้ผลิตผลข้าวมีคุณภาพดี ปลอดภัยจากอันตรายของสารพิษตกค้างส่งผลให้ผู้บริโภคมีสุขอนามัยและคุณภาพชีวิตที่ดี

2.6.2 ปัญหาเรื่องนกกินข้าว ใช้ภูมิปัญญาปลูกข้าวในช่วงเวลาเดียวกันกับชานาทั่วไป ที่ทำนาล้อมรอบอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน เพราะนกกจะกระจายการกินข้าว หรือทำอุปกรณ์ไถ่นก โดยการชิงเชือกใส่หลักที่มีกระป๋องนม เมื่อนกบินมาก็เขย่าให้มันตกใจไม่กล้าลงกินข้าว ก็ช่วยได้ระดับหนึ่ง แต่ด้วยเห็นแก่ความหิวโหยของเพื่อนสรรพสัตว์ ก็ปล่อยให้กินบ้างจึงไม่หวังผล ให้ได้เมล็ดข้าว 100% ความเป็นนักปฏิบัติธรรมนกกก็ยังมีสัญชาตญาณรู้ว่า ชานาใจดีและมีเมตตา ข้าว

อินทรีย์อรรอย แปลงที่มีต้นไม้อายุชุกชอมมาก ๆ เพื่ออาศัยบินไปหลบ ชาวนาทำใจได้ตรงที่ตั้งใจดูแลเต็มที่ ทำดีที่สุดแล้ว ก็วางใจแต่ไม่ใช่วางมือ เนื่องจากผลผลิตในระบบสาธารณสุข โภคกิจ ควรมีเพียงพอตลอดปี สำหรับปัญหาเรื่องหอยมากัดต้นข้าวก็เก็บไปปล่อยที่แม่น้ำมูล ไม่เก็บมากิน ชาวนาปฏิบัติศีลข้อที่ 1 เป็นนักมังสวิวัติ เรื่องหอยกัดข้าวเราก็คิดเช่นเดียวกับนกที่มากินข้าว

2.6.3 การจัดการระบบน้ำ ไม่มีปัญหา เพราะเราใช้วิธีสูบน้ำจากคลองสาขาของแม่น้ำมูล โดยใช้แผงพลังงานแสงอาทิตย์ และส่งน้ำเข้าพื้นที่แปลงนาทั้งหมด 41 ไร่ ในส่วนของโคกหนองนาพื้นที่ถูกปรับสภาพไปเป็นสวนสมุนไพร ทำให้ไม่ต่อเนื่อง การทำนาจึงมีการแก้ปัญหา โดยให้ชุมชนจัดพื้นที่ถาวรให้หรือไม่ให้ขอใช้ที่เอกชนทำนาในพื้นที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วม

การจัดการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคกิจเมื่อชาวนาทุกคนยินดีพอใจเห็นคุณค่าประโยชน์จากการทำนาในระบบนี้จึงส่งผลเป็นความยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ร้อยขวัญพุทธ มุ่งมาจน (2555) เรื่องการบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของ 4 ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเสนอรูปแบบใหม่ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่า การสร้างรูปแบบใหม่ของชุมชนแห่งการเรียนรู้มองหลายมิติทั้งด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในรูปแบบใหม่ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ใช้กับชุมชนทั่วไปและชุมชนชาว โศกคือการประสานร่วมมือกันอย่างกลมกลืนระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนที่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงจะรอดพ้นจากกระแสของโลกาภิวัตน์

ผู้บริโภครักสุขภาพมีความนิยมอาหารประเภทข้าวที่ผลิตแบบอินทรีย์ ซึ่งมีความไว้วางใจ เชื่อมั่น และเชื่อถือ เพราะผู้ผลิตข้าวอินทรีย์มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดสาหะพากเพียรด้วยสำนึกแห่งคุณค่าของสมคุณธรรมชาติ เพื่อให้ชุมชนสามารถคงความเข้มแข็งของความเป็นฐานสำคัญในการผลิตอาหารของผู้ปฏิบัติธรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีศักยภาพสูง โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนการกลับคืนสู่ชีวิตเศรษฐกิจที่แท้จริงอันประกอบไปด้วยกับธรรมชาติเป็นแก่นสาร (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2549, น. 66-68)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรตะวัน ชนรุ่ง (2554, บทคัดย่อ) รูปแบบการบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านสุขภาพของชุมชนพึ่งตนเอง ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนราชธานีอโศกเชื่อมโยงบ้าน วัด โรงเรียนบูรณาการพุทธธรรมกับองค์ความรู้สุขภาพ ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ที่ควบคู่กับการลงมือปฏิบัติจริง

อนึ่ง การทำนาอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคกิจ ในช่วงการทำนาปีประจวบกับงานอโศกรำลึก มีพี่น้องญาติธรรมชาวอโศก จากพุทธสถาน ตั้งฆสถาน อาวาสสถาน เครือแห เครือข่ายกว่า 30 แห่งทั่วประเทศ ได้มาโสมแสวง (ร่วมแรงลงแขก) ดำนา ปลูกผัก ปลูกสมุนไพร เป็นการเตรียมอาหารเพื่องานเทศกาลในครั้งต่อไป และกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวอโศกทั่วประเทศ

และผู้ที่น่าสนใจ ได้แก่ งานเพื่อฟ้าดิน งานตลาดอาริยะซึ่งจัดขึ้นปีละหลายครั้ง ทุงนาข้าวอินทรีย์เป็นสนามฝึกการร่วมมือร่วมใจกันในกิจกรรมการ โสมแอง (ลงแขก) ดำนา เก็บหอย และเกี่ยวข้าว (แปลงนาที่รดเกี่ยวไม่สะดวก) เป็นโอกาสให้มีมนุษย์สัมพันธ์ เป็นพี่เป็นน้อง เป็นญาติธรรมที่ยิ่งกว่าญาติทางสายเลือดในกลุ่มชาวนา และทั้งชุมชน ได้ปรึกษาหารือกัน ทั้งด้านอาชีพและการปฏิบัติธรรม แปลงนาข้าวอินทรีย์เป็นแหล่งศึกษา คูงานจากกลุ่มและผู้สนใจ เช่น นักเรียน นักศึกษา และชาวนา ผู้สนใจทั้งเรื่องการทำกิจกรรมไร่สารพิษและการปฏิบัติธรรม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ รินธรรม อ โสภตระกูล (2549) เรื่อง การศึกษาระบบบุญนิยมในชุมชนราชธานีโสภ จังหวัดอุบลราชธานี นวัตกรรมสังคมจากภูมิปัญญาพุทธ ผลการศึกษาพบว่าระบบบุญนิยมเกิดจากพื้นฐานความเชื่อ 4 ประการคือพลังของกลุ่ม พลังของศาสนา พลังของธรรมะและพลังของกรรม ระบบบุญนิยมพัฒนามาจากระบบสังคมของสงฆ์สมัยพุทธกาล ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบสาธารณ โภคิสมบูรณ์คือ มีการจัดและแบ่งปันเครื่องกินเครื่องใช้กันเป็นส่วนกลาง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสารานิยธรรม 6 อันประกอบไปด้วยเมตตาทางกายวาจาและใจ สาธารณ โภคิ มีศีลสามัญญา ตัญญาสามัญญา เป็นผู้ที่มีความระลึกถึงด้วยรักและเคารพกันและกัน มีความช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างสามัคคีที่มีความขัดแย้งพอเหมาะ ไม่ทะเลาะวิวาทเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน คนวรรณะ 9 คือผู้ทำตัวเป็นคนนำของสรรเสริญ โดยมีวิถีชีวิตเรียบง่ายมักน้อยยกเลิงานมีใจพอขัดเกล้าตัวเอง ลดละกำจัดกิเลส มีความเคร่งครัดในศีล มีอาการนำเลื่อมใส ไม่สะสมปัจจัยสี่ที่เกินความจำเป็น มีความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอๆ

ความรู้พื้นฐานของชาวนา เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ ซึ่งมีการสั่งสมความรู้จากบรรพบุรุษและภูมิปัญญาท้องถิ่น จากสื่อโทรทัศน์ จากสื่อออนไลน์ผนวกกับประสบการณ์จากการทำนาทุกปี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวนา เครือแห่ เครือข่าย และชาวนาอื่นๆ ในการบริหารองค์กรอโสภก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความราบรื่นในการทำนา ทำให้เกิดความมั่นคง ความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องในการทำนา การบริหารจัดการดี เป็นความมั่นคงส่งผลต่อการผลิตข้าวให้พอเพียงต่อการบริโภคในชุมชน แบ่งปันชุมชนอโสภอื่น และแบ่งปันชุมชนรอบข้าง

สอดคล้องกับบทความวิจัย ของ ดาวพร ชาวหินฟ้า (2560) เรื่อง การบริหารตลาดเครือข่ายกิจกรรมไร่สารพิษในวิถีชีวิตที่พอเพียง จังหวัดอุบลราชธานี สรุปและอภิปรายผลจากการศึกษาสภาพพื้นฐานของชาวนาในระบบสาธารณ โภคิ ชาวนาส่วนใหญ่เรียนรู้สืบทอดประสบการณ์การทำงานจากบรรพบุรุษ สืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมเกี่ยวกับข้าวรู้คุณค่าของคนทำนา และคุณค่าทางโภชนาการของข้าวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีและทุกคนได้แรงบันดาลใจในการทำนาจากผู้นำชาวโสภที่เคารพสูงสุด คือสมณะโพธิรักษ์ท่านได้ให้โอสภธรรมว่าชาวโสภควรเป็นชาวไร่ชาวนาข้าวไม่ใช่สินค้า แต่ข้าวคืออาหารที่ต้องแบ่งปันกันกินด้วยเหตุนี้ทุกคนในทั้ง 2 กลุ่มจึงสมัครใจที่จะ

เป็นชวานาด้วยความยินดีพอใจเต็มใจตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (พระไตรปิฎกเล่มที่ 35)

งานวิจัยของ ดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม (2554) เรื่อง การศึกษาชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ชุมชนทดลองโดยเจตนา พบว่า สาธารณ โภคิในระบบบุญนิยมสามารถเชื่อมร้อยกับทางมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเพื่อเผยแพร่ต่อสังคมในรอบกว้างโดยมีผู้มาศึกษาดูงานกว่าหมื่นคนและต่างประเทศ 21 ประเทศ วิถีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพึ่งตนเองให้อยู่รอด 4 ประการ ได้แก่ การไม่เป็นหนี้ การทำงานที่ไม่มีโทษ การทำให้เหลือกินเหลือใช้และที่เหลือเพื่อแผ่สังคม

สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น. 7). ที่กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการทำเกษตรอินทรีย์ในเอกสารคำแนะนำระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ว่า ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ต้องเอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและสภาพนิเวศท้องถิ่นดั้งเดิมไว้ ตลอดจนปลูกหรือเพาะเลี้ยงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้พืชพรรณและสัตว์ท้องถิ่นสามารถมีที่อยู่อาศัยได้อย่างเพียงพอ และต้องมีมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างจริงจังอีกด้วย ส่วนปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในรูปแบบสาธิต โภคิปัจจัยด้านคุณธรรม ชวานาได้ใช้หลักการทำงาน 19 ข้อของ สมณะโพธิรักษ์ 1) มีคนดี 2) มีงานที่ดี 3) มีความรู้ความสามารถ 4) มีเวลาหรือโอกาส 5) มีทุนที่เหมาะสม 6) มีสุขภาพและกำลังที่ดี 7) มีความขยันอดสาหะบากบั่น 8) มีหลักมีระเบียบมีเป้าหมาย 9) มีการจัดสรรและจัดโครงการ 10) มีการแบ่งงานและประสานเนื่องหนุน 11) มีกะจิตกะใจมีความใส่ใจจนขวยไม่ดูค้าย 12) มีการปรับความเข้าใจกันให้เกิดความสามัคคีอยู่เสมอ 13) มีการขัดเกลาปฏิบัติละกิเลสเสมอ 14) มีความเห็นดียินดี 15) มีความเห็นจริงซาบซึ่งเชื่อมั่น 16) มีสติปฏิภาณปัญญา 17) มีฉันทสมาธิอุเบกขา 18) มีความเสียสละแท้ 19) มีพลังเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สรรค์สร้างคน (2556, น. 7) จึงส่งผลให้งานประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะหลักข้อ 11 ถึงข้อ 19 เป็นเรื่องด้านจิตใจที่ผ่านความเห็นดีเห็นจริงมีสติ สมาธิ มีความเสียสละจากใจจริงจนกลายเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้การทำงานในระบบสาธิต โภคิมีความลงตัวสมบูรณ์มากขึ้นตามลำดับ และจะก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ วัฒนธรรมใหม่ที่ เป็นทางเลือกให้กับมนุษยชาติในภาวะที่โลกกำลังวิกฤตในปัจจุบันนี้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ แซมดิน เลิศบุศย์ (2554, บทคัดย่อ) กล่าวถึงเรื่องการบูรณาการระบบสาธิต โภคิเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนอโศก จากผลการวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่า ระบบสาธิต โภคิก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ในวิถีชีวิตคือ เรียบง่าย มัคน้อย สันโดษ พัฒนาง่าย ขยันเสียสละสร้างสรรค์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่มีบางส่วนยังต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อทำให้เกิดสถานะที่เรียกว่า สาธิต โภคิสมบูรณ์ เนื่องจากพื้นฐานภูมิหลังอินทรีย์พลและปัญญาพลที่แตกต่างกัน การนำระบบสาธิต โภคิไปปรับปรุงใช้ในการพัฒนาเชิงบูรณาการปัจจัยสำคัญสูงสุด

คือ ต้องสร้างคนในชุมชนให้มีคุณธรรมเป็นอันดับแรกโดยปฏิบัติตามศีล 5 เป็นอย่างต่ำ ด้วยความยินดีพอใจ ในแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่ปฏิบัติสู่ความพอเพียง

งานวิจัยของ ดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม (2554) เรื่อง การศึกษาชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีชุมชนทดลองโดยเจตนาได้ทำการวิจัยศึกษาโครงสร้างวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวบุญนิยมที่มีระบบบ้าน วัด โรงเรียน เป็นองค์ประกอบทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้องประสานโดยมีการบริโภคนุญโภคนุญอย่างเป็นส่วนกลางที่เรียกว่า สาธารณ โภคิสมาชิกยินดีพอใจ มีทิศทางชัดเจนในการเข้ามามีวิถีชีวิตในชุมชน โดยใช้หลักพุทธศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ตามที่สมณะโพธิรักษ์ผู้นำจิตวิญญาณชาวโศกได้ให้การศึกษาฝึกฝนอบรมการใช้วิถีชีวิตตามแนวพุทธ และปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชาสถาปัตยกรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจนกระทั่งเป็นชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียงทดลองโดยเจตนาในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2550 ถึง 2555

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรวดี ตันนุกิจ (2543) บทคัดย่อ รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชนโศกเป็นตัวอย่างที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้านคือพัฒนาด้านจิตใจ ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษาและมีการพึ่งพาเครือข่ายชาวโศกอีกทางหนึ่ง ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มีการพัฒนาด้านจิตใจและเป็นรากฐานแก่การพึ่งตนเองในด้านอื่นๆ ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคิ ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมคือ ได้ผลผลิตข้าวที่ไม่มีสารพิษสมาชิกในชุมชนได้บริโภคข้าวที่ซื้อมาจากชุมชนโศกที่มีสารคุณค่าประโยชน์และได้ช่วยเหลือสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่

จากงานวิจัยดังกล่าว ล้วนเป็นงานที่กล่าวถึงแนวคิดสาธารณ โภคิ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้ผู้ผลิตมีความมั่นคง มั่นใจ เพราะผู้บริโภคนอกชุมชนงานวิจัยของนักวิจัยชาวระบบบุญนิยม ได้มีการบูรณาการ องค์ความรู้ ทั้งด้านวิชาการเกี่ยวกับศาสตร์ต่างๆ ผสมกลมกลืน กับพุทธศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน ระบบสาธารณ โภคิ ที่ครอบคลุม ทั้งสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และศาสตร์อื่นๆ เน้นพัฒนาการทางด้านจิตวิญญาณเป็นหลัก โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และมีผู้นำที่มีคุณธรรม พร้อมกับสมาชิกชุมชน ได้มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมประเมินผล โดยประสานสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ระหว่างองค์กร บ้าน วัด และโรงเรียน เหมือนกับสังคมไทย ในอดีต มีการ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ขาดหายไป จากสังคมไทย เช่น การลงแขกทำงาน

สาธารณ โภคิเป็นองค์รวมทั้งหมดที่ครอบคลุมถึงความมีเนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ที่ลึกซึ้ง เช่น วิถีชีวิตแบบชาวโศก อีกหลากหลายศาสตร์เป็นการรวมศาสตร์ที่เกี่ยวเนื่องกันเกี่ยวเนื่องสังคม เป็นเศรษฐกิจที่มีทฤษฎีสำเร็จสูงสุด มีอิสระสูงสุด เพราะเป็นลักษณะสังคมที่มีเศรษฐกิจ

ดีสูงสุด เป็นนวัตกรรมใหม่ และเป็นสิทธิของแต่ละคนที่มีปัญญาเห็นคุณค่าโดยตนเอง สามารถหลุดพ้นจากอำนาจของโลก อัตตา จึงกล้าเลือกที่จะมีวิถีชีวิตแบบนี้ ซึ่งการเป็นชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคิ ที่ไม่เป็นหนี้ ไม่มีสมบัติเป็นของตัวเอง ไม่สะสมความรวย แต่ยืนยันสร้างสรรค์แบบไม่เบียดเบียนใคร ฟังตนเองรอด ที่เหลือก็สะพัดแก่สังคม เป็นชาวนาจนๆ ที่เสียสละแท้ ปฏิบัติสัมมาอารยธรรม พากเพียรลดกิเลส หรือกิเลสไม่มาก สังคมสาธารณสุข โภคิจึงเป็นที่อาศัยอย่างสงบ อบอุ่น สันติ สุข สำราญ เบิกบานใจ ไม่ว่าจะอยู่หรือประกอบสัมมาอาชีพในฐานงานใดๆ โดยเฉพาะฐานงานชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคิที่สร้างผลผลิตข้าว ซึ่งเป็นธัญพืชที่จำเป็นมากต่อชีวิตได้ให้ทุกคนบริโภคอย่างทั่วถึง ทั้งผู้ให้และผู้รับต่างมีความสุข

จากบทความของเปลวสีเงิน กล่าวว่า “ถ้ารัฐบาลอยากได้ต้นแบบความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงตามที่พ่อหลวง ร 9 ทรงทำไว้เป็นแนวทางมาเป็นสิบปีแล้ว รอดตรงที่รัฐบาลจะดึงนำเมื่อไหร่เท่านั้น ต้นแบบที่ไม่ใช้เงินนำหน้าการศึกษาที่ชุมชนราชธานีโสภณ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเศรษฐกิจพอเพียงของแท้ และดั้งเดิมของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์นั่นแหละ เป็นโมเดล หรือจะขอให้ชุมชนราชธานีโสภณรับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงนำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหรือ new normal ไปเป็นหัวขบวนตามชุมชนต่างๆ ที่สนใจ 1 ปี สัก 10 แห่ง ปรากฏจริง ยังดีกว่า รอ 5 ปี-10 ปี ที่มีแต่คำพูดไม่ได้เกิดเป็นรูปธรรมจริงเลยสักแห่ง”

สาธารณสุข โภคิ เป็นนวัตกรรมสำคัญ เป็นเศรษฐกิจชนิดใหม่ทำพิสูจน์ในสังคมโลก สาธารณ โภคิมีระบบการบริโภคอุปโภคเป็นสาธารณะ ร่วมกันเป็นส่วนกลาง ทุกคนในสังคมมีศีลอย่างเป็นสามัญ มีความเห็นที่ว่าชีวิตที่ดีแท้จะต้องประพุดดินไปสู่การลด ละ กิเลส เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบในอดีตซึ่งเกิดในสังคมนักบวช แต่ในสังคมยุคปัจจุบันเปิดกว้างขยายออกไปสู่ประชาชนฆราวาส เป็นเครือข่าย (pyramidal web) กระจายทวนกระแสระบบทุนนิยม ระบบสาธารณสุข โภคิเป็นสังคมคุณธรรม แห่งความเป็นมนุษย์ที่เกื้อกูลโลก สาธารณ โภคิครอบคลุมถึงความมีเนื้อหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เพราะเป็นการรวมศาสตร์ที่เกื้อกูลโลก เพราะเป็นเศรษฐกิจที่พอกิน สร้างสรรค์อย่างไม่เบียดเบียนใคร ไม่เป็นหนี้ ฟังพาตัวเองรอดทำให้เหลือเพื่อเกินกินกินใช้ แจกจ่ายผู้อื่น การปฏิบัติที่จะนำพาสู่เป้าหมายความเป็นสาธารณสุข โภคิ คือ จะต้องปฏิบัติ วรรณะ 9 สารานียธรรม 6 พุทธพจน์ 7 และตระหนักในสัปปายะ 4 คือ อาหาร สถานที่ บุคคล และธรรมะ ที่เป็นความเจริญในคุณธรรม ซึ่งส่งผลต่อการแก้ปัญหา สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เพราะมีคุณธรรม (โลกุตรธรรม) และความรู้อุทิศ (โลกวิทู) ก็จะช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือโลกได้ (โลกา นุกัมปายะ) ในที่สุด

3. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อควรพิจารณาเสนอแนะ 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบ สาธารณ โภคีมีผู้นำกลุ่มที่ประพฤติปฏิบัติได้ดี ผล ผลิต ละ กิเลสตน ถึงความเป็นผู้มักน้อย กล้าจน เสียดสีเพื่อส่วนรวม เกิดสังคมนอบนุญ สงบร่มเย็น เป็นกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ในการขับเคลื่อน กลุ่มสู่เศรษฐกิจระดับสาธารณ โภคี รัฐบาลควรให้ โอกาสผู้นำกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว มีส่วนร่วม กำหนดนโยบายและแผนงานในระดับจังหวัดระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

2) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม ระบบสาธารณ โภคีให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ ศีล 5 และมีการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม ในการดำเนินการทำนาอินทรีย์ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติ ของทุกคนในชุมชน รัฐบาลควรให้มีการสร้างกลุ่มการผลิตเพื่อบริโภคในชุมชน ลดการผลิตเพื่อ ส่งออก

3) ส่งเสริมชุมชนเครือข่ายระบบสาธารณ โภคี ทั้งหมดที่กระจายทั่วประเทศ ลด ละ เลิกอบายมุข รวมทั้งงดหรือไม่นับสนุน การจัดกิจกรรม ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเพื่อลด ค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น ชุมชนทั่วไปควรลดละความฟุ่มเฟือยในรูปแบบต่างๆ โดยการกำหนด เป็นนโยบายชุมชน

3.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาต่อสถาบันวิชาการ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเช่น เกษตรจังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตรควรส่งเสริมและสนับสนุน ตามรายละเอียดดังนี้

1) การจัดตั้งกลุ่มการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคี มีการอบรมต่อ ยอดองค์ความรู้ การวิวัฒนาการทำให้เกิดกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างปัจจัยการผลิต (เทคโนโลยี) ซึ่ง มีประ โยชน์ต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ การเข้าร่วมกลุ่มชวาวนาเป็น ไปโดยสมัครใจ ควรเกิดกลุ่มที่ไม่ใช่ เกิดจากการจัดตั้งโดยรัฐหรือทางราชการ

2) การส่งเสริมผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคี เพื่อการอุปโภคบริโภค ร่วมกันทุกคนในชุมชน โดยถือเสมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกันเนื่องจากทุกคนในระบบสาธารณ โภคี ปฏิบัติศีล 5 เกิดผลมีเมตตา เห็นคุณค่าการแบ่งปัน มีความสามานสามัคคีกันกลุ่มมีความเข้มแข็ง ควรให้ ชุมชนทั่วไปมีการรวมกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือแบ่งปันในรูปแบบของกองกลางสวัสดิการข้าว

3) การจัดงานอบรมกลุ่มชาวนาในระบบสาธารณ โภคี ร่วมกับเครือข่ายในการจัดงานอบรมธรรมะ โดยจัดเป็นประจำทุกปี ได้แก่ งานปลูกเสกพระแท้ๆ ของพุทธ งานเพื่อฟ้าดินชุมชนทั่วไป ควรมีเครือข่ายจัดอบรมเรื่องความรู้และคุณธรรม โดยเน้นการถ่ายทอดจากทรัพยากรบุคคล ที่มีในท้องถิ่น คือผู้มีความรู้ความสามารถประสบการณ์และผู้มีคุณธรรมในระดับชุมชน มาถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ให้กับชาวชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดองค์ความรู้ให้คงอยู่ โดยจัดเป็นประจำทุกปีใช้เวลาในการอบรมประมาณ 5-7 วัน

4) การเรียนรู้ร่วมกันกลุ่มชาวนาในระบบสาธารณ โภคี มีความระมัดระวังในการคัดกรององค์ความรู้ โดยใช้หลักต้องเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่คนส่วนรวม ไม่ใช่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การทำนาในระบบสาธารณ โภคี จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดคุณสมบัติ โดยเฉพาะผู้นำกลุ่มต้องรู้เท่าทันถึงผลที่จะเกิดขึ้นทั้งเชิงลบ และเชิงบวกซึ่งต้องรอบรู้ถึงการคัดกรองด้วยความสามารถ และสติปัญญา

5) การเรียนรู้ร่วมกันในการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณ โภคี ฝึกปฏิบัติเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาการทำนาอินทรีย์ การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมขังในฤดูกาลน้ำหลาก รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ซึ่งหากความลงตัวด้วยความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหา ต้องใช้การลองผิดลองถูก ความอดทนรอคอยปรับปรุงและพัฒนา ไปจนเกิดความลงตัวโดยอาศัยการเรียนรู้ร่วมกัน

6) การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชาวชุมชน ระบบสาธารณ โภคีมีฐานงานการทำนาอินทรีย์ เป็นสถานที่ให้นักเรียนนักศึกษา บุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ ที่ผ่านมานั้นด้านการปฏิบัติ การบูรณาการด้านวิชาการ ฐานงานควรให้ความร่วมมือกัน ระหว่างผู้ปฏิบัติ กับฝ่ายวิชาการ ฝ่ายสื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด ฐานงาน ซึ่งมีภาคปฏิบัติอยู่แล้ว ควรส่งเสริมด้านวิชาการไปด้วย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชาวชุมชน และผู้ที่สนใจความรู้ด้านวิชาการ

7) การกำหนดกฎระเบียบในระบบสาธารณ โภคี ได้รับความร่วมมือ และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดเป็นอย่างดี การกำหนดกฎระเบียบควรมาจากสมาชิกกลุ่มที่รับทราบปัญหา และหาแนวทางแก้ไข โดยอาศัยกฎระเบียบเท่าที่จำเป็นเท่านั้นซึ่งไม่ควรให้มีมากเกินไป {การมีกฎระเบียบน้อย แสดงถึงความเจริญของจิตใจ (เจริญในธรรม) สมาชิกในกลุ่ม}

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาควรให้ความร่วมมือกันในด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ การจัดการผลผลิตในระบบสาธารณ โภคี เช่น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยมหาวิทยาลัยควรจัดหลักสูตรซึ่งนำองค์ความรู้นี้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการผลิตข้าวอินทรีย์ เพราะจะทำให้เกิดการเกี่ยวคู่กันในโลกไม่เกิดการทำลายล้างสรรพชีวิต แต่กลับเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยปริยาย ซึ่งหมายถึง สังคมมีคุณธรรมระดับสาธารณ โภคีเป็นแกนหลัก เป็นคุณค่าต่อมนุษยชาติอย่างแท้จริง

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรวิจัยบทบาทผู้นำกลุ่มชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการนำองค์ความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคีที่ได้ผลิตผลคุณภาพและมีกระบวนการกลุ่มสังคมระดับสาธารณสุข โภคี เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ

3.2.2 ควรวิจัยการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี

3.2.3 ควรวิจัยการพัฒนาการสื่อสารระบบออนไลน์ ด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี

3.2.4 ควรวิจัยการส่งเสริมการพัฒนาชาวนาอินทรีย์ในระบบสาธารณสุข โภคี โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือการเรียนรู้ตามอัชฌาศัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกอร พรหมชาติ. (2555). *พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรจังหวัดยโสธร*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- กรมวิชาการเกษตร. (2548). *คำแนะนำการใช้ปุ๋ยกับพืชเศรษฐกิจ*. เอกสารวิชาการลำดับที่ 8/2548.
กรุงเทพฯ :กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์*. เอกสารคำแนะนำที่ 5/2559.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สถาบันวิจัยข้าวอินทรีย์ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (มปป.). *หลักการผลิตข้าวอินทรีย์*. สืบค้นจาก : <http://www.servicelink.doae.go.th/webpage/book%20PDF/rice/r015.pdf>
- กลุ่มสุดฝั้งฝั้น. (2556). *สรรค่าสร้างคน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์.
- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: แม่ทัพปอโยท์.
- เกษตรนิวส์ ข้าวเกษตรกร .(2558) .สืบค้นจาก : www.facebook.com
- จิตราภา บุญญาสุนธิ์. (2558). *ความต้องการซื้อสินค้าข้าวประเภทข้าวอินทรีย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- เชษฐกานต์ เหล่าสุนทร. (2560). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพชาวนาในการปลูกข้าวอินทรีย์วิถีธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย วารสาร มจร การพัฒนาสังคม 2(3), 24*
- แซมดิน เลิศบุศย์. (2554). *ศึกษาการบูรณาการระบบสาธารณสุข โภคิเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนอโศก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยชิน. (2558). *การพัฒนารูปแบบการตลาดข้าวอินทรีย์สำหรับเกษตรกรในเขตภาคเหนือตอนบน สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาล คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่*.
- ณัฐยานี เปี้ยแดง และคณะ. (2549). *การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ (น้ำเสียจากโรงงานและฟาร์มเกษตร) ในการผลิตข้าวอินทรีย์ เอกสารประกอบการประชุมเรื่อง “การใช้รังสีพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่ออาหารปลอดภัย”* กรุงเทพฯ: สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ.

- ดาวพร ชาวหินฟ้า. (2560). *การบริหารตลาดเครือข่ายกิจกรรมไร้สารพิษในวิถีชีวิตที่พอเพียง จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ดาวเพ็ญ นาวาบุญนิยม. (2554). *การศึกษาชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีชุมชนทดลองโดยเจตนา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ทิพวรรณ สิทธิรังสรรค์. (2554). *การปลูกพืชโดยวิธีเกษตรธรรมชาติ*. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร สืบค้นจาก:
<https://ebook.lib.ku.ac.th/ebook27/ebook/2011-002-0248/#p=8>
- นัตฐาฤดี พรหมสุวรรณ. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เนาวลักษณ์ แสงสุวรรณ. (2561, 19 ตุลาคม). *ผู้จัดการสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชิงนกอ และไทยเจริญ จำกัด [บทสัมภาษณ์]*
- บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2559). *“บุญนิยม” จริยธรรมทางเศรษฐกิจกับการขับเคลื่อนทางสังคมของชาวอโศก* (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- บุญดิษฐ์ วรินทร์รักษ์. (2550). *รูปแบบการผลิตพืชสำหรับข้าวหอมมะลิไทยอินทรีย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรมการข้าว. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์: ราช.ซี.เอส.มีเดีย.
- บุญนิยม ทวี. (2011). *กิจกรรมไร้สารพิษแบบพอเพียง 01*. อ.กมล พรหมมาก ชาวชุมชนสิมาอโศก ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา. สืบค้นจาก:
https://www.youtube.com/watch?v=w_-K3Tmf-cI
- บุญนิยม ทวี. (2017). *พ่อครู สมณะ โปธิรักษ์เทศน์เรื่อง ถอดรหัสศาสตร์พระราชา 9 ข้อ* สืบค้นจาก:
<https://www.youtube.com/watch?v=k8DXjgmzsHE>
- บุญนิยม ทวี. (25 ส.ค. 2011). *กิจกรรมไร้สารพิษแบบพอเพียง 01*. อ.กมล พรหมมาก ชาวชุมชนสิมาอโศก ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา. สืบค้นจาก:
https://www.youtube.com/watch?v=w_-K3Tmf-cI

- ปรกชล อู๋ทรัพย์. (2555). ผลของการปลูกข้าวอินทรีย์ต่อความหลากหลายชนิดของแมลง แมงมุม และวิธีชีวิตชุมชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ปราโมทย์ ยอดแก้ว. (2560). การพัฒนาการตลาดข้าวอินทรีย์ในสังคมไทย. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต: กรุงเทพมหานคร.
- เปลว สีเงิน. (2563, /24/เมษายน). ชุมชนอโศกเป็นทางออก New Normal “สูงสุดสู่สามัญ ไทยโพสต์ 5 สืบค้นจาก <https://www.plewseengern.com/new-normal-thailand/>
- พระไตรปิฎก ฉบับหลวง (ภาษาไทย) เล่ม 14 มหาจัตตาริสกสูตร ข้อ 275
- พระไตรปิฎก ฉบับหลวง (ภาษาไทย) เล่ม 19 วิภังคสูตร ข้อ 33-41”
- พระไตรปิฎก ฉบับหลวง (ภาษาไทย) เล่ม 19 “ สุริยะเปยยาลสูตร” ข้อ 129-136
- พระไตรปิฎก ฉบับหลวง (ภาษาไทย). เล่ม.22 โกสัมพีสูตร ข้อ 282 – 283
- พระไตรปิฎกเล่มที่ 35 พระอภิธรรมปิฎกเล่มที่ 2 [ฉบับมหาจุฬาฯ]วิภังคปกรณ์
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต.). (2553). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์ .
- พระมหาชินวัฒน์ จุกกวโร (กุย์รัมย์). (2562). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเชิงพุทธของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : วิเคราะห์เชิงพุทธธรรม (พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต พระพุทธศาสนา). สืบค้นจาก:
http://mcupress.mcu.ac.th/site/thesiscontent_desc.php?ct=1&t_id=4462
- พระราชดำรัส ในหลวง ร.9. (2562). "ขาดทุนคือกำไร" 4 ธ.ค.2534
สืบค้นจาก: <https://www.youtube.com/watch?v=YJgHdWGNKKw>
- เพชรตะวัน ธนรุ่ง. (2554). การบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านสุขภาพของชุมชนพึ่งตนเอง. (ดุสิตบัณฑิตปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- มงคล เวียงใต้. (2562, 12 พฤษภาคม). นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู รับผิดชอบอำเภอสุวรรณคูหา 2546-2554 [บทสัมภาษณ์].
- มีงหมาย มุ่งมาจน. (2552). การประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีอโศก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุรุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (ม.ป.ป.). ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม. สืบค้นจาก:

<https://www.chaipat.or.th/30thanniversary/about/environmental-improvement.html>

มูลนิธิแพथวิถึธรรมแห่งประเทศไทย. (2020). สาธารณ โภคีคืออย่างไร. สืบค้นจาก:

https://www.youtube.com/watch?v=nA3r_dryTz4

ร้อยขวัญพุทธ มุ่งมาจน. (2555). ศึกษาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของ 4 ชุมชน ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเสนอรูปแบบใหม่ of ชุมชนแห่งการเรียนรู้. (คุณฉวีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

รินธรรม อโศกตระกูล. (2549). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวของชาวอโศก. (คุณฉวีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

เรวดี ดันนุกิจ. (2543). รูปแบบการพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนชาวอโศก กรณีศึกษาชุมชนอโศก อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วันทนา ศักดิ์เจริญ. (2552). การยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลวังน้ำเย็น อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วิวัฒน์ สลัยกำจร. (2560). ระบบการปลูกพืช สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย. 17(55), 1-18.

ศานิต แก้วเอียน และคณะ. (2559). การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สืบค้นจาก: <http://www.cai.ku.ac.th/download/58858W.pdf>

ศิริกุล หวังภูกลาง บำเพ็ญ เขียวหวาน และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2561). การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนภายใต้ระบบบุญนิยม ของหมู่บ้านชุมชนราชธานีอโศกจังหวัดอุบลราชธานี การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference (น.617-629) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

สมณะโพธิรักษ์. (2550). สาธารณ โภคีเศรษฐกิจชนิดใหม่. กรุงเทพฯ : ฟาอภัย

สมณะโพธิรักษ์. (2545). มหาทาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ฟาอภัย.

สมณะโพธิรักษ์. (2557). คำบุญคือบาป บุญคืออะไรกันแน่? กรุงเทพมหานคร : กลั่นแก่น.

- สื่อธรรมชาติเพื่อคน สมณะโพธิรักษ์. (2017, 1 พฤศจิกายน). สื่อธรรมชาติเพื่อคน(จรรยา 15 วิชชา 8) ตอน
อาหาร 4 กับการปฏิบัติที่ไม่ผิด สืบค้นจาก:
https://www.youtube.com/watch?v=PfMovp_8DZI
- สามอาชีพ เพื่อมนุษยชาติ. (2018, 1 ธันวาคม). "อาหารเป็นหนึ่งในโลก"และ"ข้าวเปลือกเป็นทรัพย์
อย่างยิ่ง" ตามคำตรัสของพระพุทธเจ้า สืบค้นจาก:
<https://www.youtube.com/watch?v=itVyrTjmAwE>
- สมณะโพธิรักษ์. (2561). คนจนที่มีแบบฉบับแก้แล้วไขอีก. (พิมพ์ครั้งแรก): กรุงเทพมหานคร :
อุทยานพิมพ์
- สมณะโพธิรักษ์. (2561, 10 มกราคม). ผู้นำชาวอโศก [บรรยายธรรม] สืบค้นจาก:
[www.youtube.com> watch](http://www.youtube.com/watch)
- สมณะโพธิรักษ์. (2563). เปิดยุคบุญนิยม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : ฟ้าอภัย
- สมปอง หมั่นแจ้ง และคณะ. (2549). คู่มือปุ๋ยอินทรีย์ (ฉบับนักวิชาการ) โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย: กรุงเทพฯ
- สมศักดิ์ เครือวัลย์. (2558). 5 ไร่ พอเพียง กรุงเทพมหานคร: ออฟเซ็ทพลัส.
- สไมล์ จำปาแพง. (2561). โคลง 4 สุภาพ เศรษฐกิจสุดพิเศษแบบพุทธ *เราคิดอะไร* 24(339), ปกใน.
- สัจจา บรรจงศิริ และคณะ. (2558). “การผลิตพืชในวิถีของเกษตรกรไทย”. ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิตพืช* หน่วยที่ 2 หน้า 36
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน. (2560). คู่มือการเพิ่มประสิทธิภาพ
การใช้น้ำโดยระบบเทปน้ำหยดเพื่อการเกษตรชุมชนออนไลน์.การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ชลประทานน้ำหยดแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ:กรณีศึกษาพื้นที่
ภัยแล้ง เทศบาลตำบลออนใต้ จังหวัดเชียงใหม่ สืบค้นจาก: www.arda.or.th > ebook >
file > water72562
- สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร. (2562) . สืบค้นจาก:
<https://sites.google.com/site/organicriceforyou/kar-pluk-khaw-xinthriy>
- สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว. (2559). การเพาะปลูกข้าว. สืบค้นจาก:
[www.http://www.ricethailand.go.th](http://www.ricethailand.go.th)
- _____. (2562). การเพาะปลูกข้าว. กรมการข้าว สืบค้นจาก:
<http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/8905>.

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว. (2562). การเพาะปลูกข้าว. สืบค้นจาก:

www.ricethailand.go.th/info_riceknowledge.htm

สื่อธรรมชาติพอควร สมณะโพธิรักษ์. (2018). ธรรมชาติพอควร(ปกิณกะ) ตอน ปรัชญาด้านสิ่งแวดล้อมของพอควร. 11มกราคม 2018 สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=i-94hwpZHOo>

_____. (2561). สื่อธรรมชาติพอควร (เศรษฐศาสตร์บุญนิยม) ตอน เศรษฐกิจและ GDP โลกุตระ 1 เม.ย. 2561. สืบค้นจาก: <https://www.youtube.com/watch?v=naCi0dnejs>

_____. (2562). สื่อธรรมชาติพอควร ตอน ความยิ่งใหญ่ของสาธารณ โภคิ สืบค้นจาก: https://docs.google.com/document/d/11Uvy6DMCzWQq3z_8nW9XbH2IN98ajUBzAtj50m_BMMc/edit?usp=sharin

_____. (2562). สื่อธรรมชาติพอควร (บวร) ตอน ชุมชนบวรเริ่มต้นมาจากอะไร สืบค้นจาก: <https://www.youtube.com/watch?v=uIwsa5bRIzg>

_____. (2562). สื่อธรรมชาติพอควร(สัปปายะ 4) ตอน สถานที่ที่ดีที่สุดสำหรับลูกหลานอโศก. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=-h5_jO93fc

_____. (2561). (เศรษฐศาสตร์บุญนิยม) ตอน เศรษฐกิจและ GDP โลกุตระ). สืบค้นจาก: <https://www.youtube.com/watch?v=naCi0dnejs>

_____. (2562). (สัปปายะ 4) ตอน สถานที่ที่ดีที่สุดสำหรับลูกหลานอโศก. https://www.youtube.com/watch?v=-h5_jO93fc

_____. (2562). ความยิ่งใหญ่ของสาธารณ โภคิ สืบค้นจาก:

https://docs.google.com/document/d/11Uvy6DMCzWQq3z_8nW9XbH2IN98ajUBzAtj50m_BMMc/edit?usp=sharin

_____. (2562). ตอน พุทธศาสนาตามภูมิ บ้านราชฯ หมู่บ้านศีล 5 สาธารณ โภคิมิที่ชาวอโศก) 31 กรกฎาคม 2562 สืบค้นจาก:

https://docs.google.com/document/d/11Uvy6DMCzWQq3z_8nW9XbH2IN98ajUBzAtj50m_BMMc/edit?usp=sharin

สื่อธรรมชาติพอควร สารานุกรมธรรม 6 ตอน สัมประสิทธิ์ของมิติศสหายดี.9 ธันวาคม 2017

สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=YzbZjiWCuTk>

- สุจิรา วัฒนาศรี, จิตตินันท์ เคชะคุปต์ และวัลภา สบายยิ่ง. (2561). วิธีชีวิตครอบครัวของชาวมชนบุญนิยมสันติอโศก กรุงเทพมหานคร การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference (น. 1384-1398). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เสงี่ยม กอนไธสง และคณะ. (2554). ระบบการจัดการการเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ของศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิจัย มช. (บศ.)*, 11 (1), 1
- หมอเขียว แพทย์วิถีธรรม. (2017). สุขภาพดีกับข้าววิถีธรรม ชวนนาไร้สารพิษ โดย เครือข่ายลิงนกทา. สืบค้นจาก: <https://www.youtube.com/watch?v=YnbZT2K0niA&t=80s>
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2549). ตั้งคราะห้องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรนุช แสงสุริยจันทร์ และธำรงค์ แสงสุริยจันทร์. (2560). การจัดการในกระบวนการจัดหาและจัดจำหน่ายข้าวไร้สารพิษ. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 6(1), 28-42
- ออร์แกนิกฟาร์ม. (2560). วิธีปลูกข้าวอินทรีย์ สืบค้นจาก: <https://www.organicfarmthailand.com/how-to-grow-rice-organic/>
- อัจฉรา กลิ่นจันทร์. (2557). การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- อุดม ศรีเชียงสา. (2562, 14 พฤษภาคม). อาจารย์ใหญ่ระดับ 7 โรงเรียนบ้านโสกแกอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ล่าสุดผู้อำนวยการโรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีอโศกอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีจากปี 2552 ถึง 2563 [บทสัมภาษณ์].

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตโลกิ

ผู้วิจัย นางสาวฝิ่งบุญ ชาวหินฟ้า รหัสนักศึกษา 2599001415
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา พ.ศ. 2562

แบบสัมภาษณ์ชาวนาชุมชนบรรราชธานีโสภ เรื่อง การผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตภาค

คำชี้แจง ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามหลักดังที่ปรากฏนี้ แต่ในขณะที่สัมภาษณ์จริงผู้วิจัย
ได้ถามคำถามที่มีรายละเอียดปลีกย่อย เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนครบถ้วนตามที่ต้องการ

ชื่อ-สกุล ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของชาวนา

1. เพศ (....) 1. ชาย (....) 2. หญิง
2. อายุ ปี (เศษเกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา

(....) 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	(....) 2. ประถมศึกษา ป.6
(....) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	(....) 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช.
(....) 5. ปว.ส.หรืออนุปริญญา	(....) 6.ปริญญาตรี
(....) 7. อื่นๆ (ระบุ).....	
4. สถานภาพ

(....) 1. โสด	(....) 2. แต่งงานแล้ว
(....) 3. หม้าย	(....) 4. หย่าร้าง
5. มีตำแหน่งทางสังคม

(....) 1. ไม่มี	(....) 2. มี (ระบุ).....
-----------------	--------------------------
6. ปฏิบัติศีลในฐานใด

(....) 1. ศีล 5	(....) 2. ศีล 8
-----------------	-----------------
7. มีพื้นที่รับผิดชอบ ไร่ แปลงนา ชื่อ.....มีสมาชิกกลุ่ม.....คน
8. มีความเป็นมาของการเป็นนักปฏิบัติบรรราชธานีโสภอย่างไร

.....
.....

9. มีประสบการณ์ในการทำงานอย่างไร

.....
.....

10. มีแรงบันดาลใจอย่างไรที่ทำให้เลือกอาชีพทำนาอินทรีย์ที่บวรราชธานีอโศก

.....
.....

11. การทำนาอินทรีย์เป็นการปฏิบัติธรรม สู่ความเป็นสาธารณโภคีอย่างไร

.....
.....

12. มีแนวคิดในการทำงานอินทรีย์ในบวรราชธานีอโศกอย่างไร

.....
.....

13. มีกระบวนการเพิ่มทักษะพัฒนาความรู้ในการทำงานอินทรีย์อย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 2. การจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธารณโภคีอย่างไร

2.1 มีการวางแผนการผลิต

.....
.....

2.1.1 การบำรุงดิน

.....
.....

2.1.2 การเตรียมเมล็ดพันธุ์

.....
.....

2.1.3 การเตรียมดิน

.....
.....

2.1.4 การปลูกข้าว

.....

.....

2.1.5 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

.....

.....

2.1.6 การป้องกันสารปนเปื้อน

.....

.....

2.1.7 การจัดการน้ำ

.....

.....

2.1.8 การเก็บเกี่ยว

.....

.....

2.1.9 การจัดการหลังเก็บเกี่ยว

.....

.....

2.2 การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวและเตรียมปุ๋ยพืชสด

.....

.....

2.3 การเตรียมดินและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปัจจัยการผลิตอื่นๆ

.....

.....

2.3.1 การใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด

.....

.....

2.3.2 การใช้จุลินทรีย์เจ้าเจ๋ง

.....

.....

2.4 การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าว

.....

.....

2.5 การปลูกข้าว

.....

.....

2.5.1 การทำนาดำ

.....

.....

2.5.2 การทำนาหว่าน

.....

.....

2.6 การดูแลรักษา

.....

.....

2.6.1 การจัดการน้ำ

.....

.....

1) ระยะต้นกล้า

.....

.....

2) ระยะแตกกอ

.....

.....

3) ระยะตั้งท้องถึงออกรวง

.....

.....

4) ระยะหลังออกรวง

.....

.....

2.6.2 การใส่ปุ๋ย

.....
.....

2.6.3 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

.....
.....

1) สัตว์ศัตรูข้าว

.....
.....

2) แมลงศัตรูข้าว

.....
.....

3) โรคข้าว

.....
.....

4) การควบคุมวัชพืช

.....
.....

2.7 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว

.....
.....

2.7.1 การเก็บเกี่ยว

1) การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยมือ

.....
.....

2) การเก็บเกี่ยวด้วยรถเกี่ยวข้าว

.....
.....

2.7.2 การจัดการหลังเก็บเกี่ยว

.....
.....

1) ข้าวเปลือก

.....
.....

2) ตังซังและฟางข้าว

.....
.....

2.8 ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข

.....
.....

ตอนที่ 3. ผลที่เกิดจากการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิตโลกิ

3.1 ผลทางเศรษฐกิจ

3.1.1 ผลผลิต

.....
.....

1) ผลผลิตที่ได้จากการทำนาโคกหนองนา

.....
.....

2) ผลผลิตที่ได้จากการทำนาที่นาคำยอด

.....
.....

3.2 ผลทางสังคม

3.2.1 มีผลต่อบุคคล

.....
.....

1) เอื้อการปฏิบัติธรรม

.....
.....

2) ผลดีต่อสุขภาพ

.....
.....

3) มีผลต่อวิถีชีวิต

.....
.....

3.3 มีผลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 4. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบสาธิต

4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

.....
.....

4.2 ปัจจัยด้านสังคม

4.2.1 ปัจจัยจากสังคม

.....
.....

4.2.2 นโยบายการบริหารของชุมชน ฯ

.....
.....

4.2.3 ปัจจัยด้านคุณธรรม

.....
.....

4.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

4.3.1 ปัญหาเรื่องดิน

.....

.....

4.3.2 ปัญหาเรื่องนกอากินข้าว

.....

.....

4.3.3 การจัดการระบบน้ำ

.....

.....

ขอขอบพระคุณสำหรับการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวฝั่งบุญ ชาวหินฟ้า
วัน เดือน ปีเกิด	29 พฤษภาคม 2505
สถานที่เกิด	จังหวัดอำนาจเจริญ
ประวัติการศึกษา	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่ง	ครูอาสา โรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีอโศก

